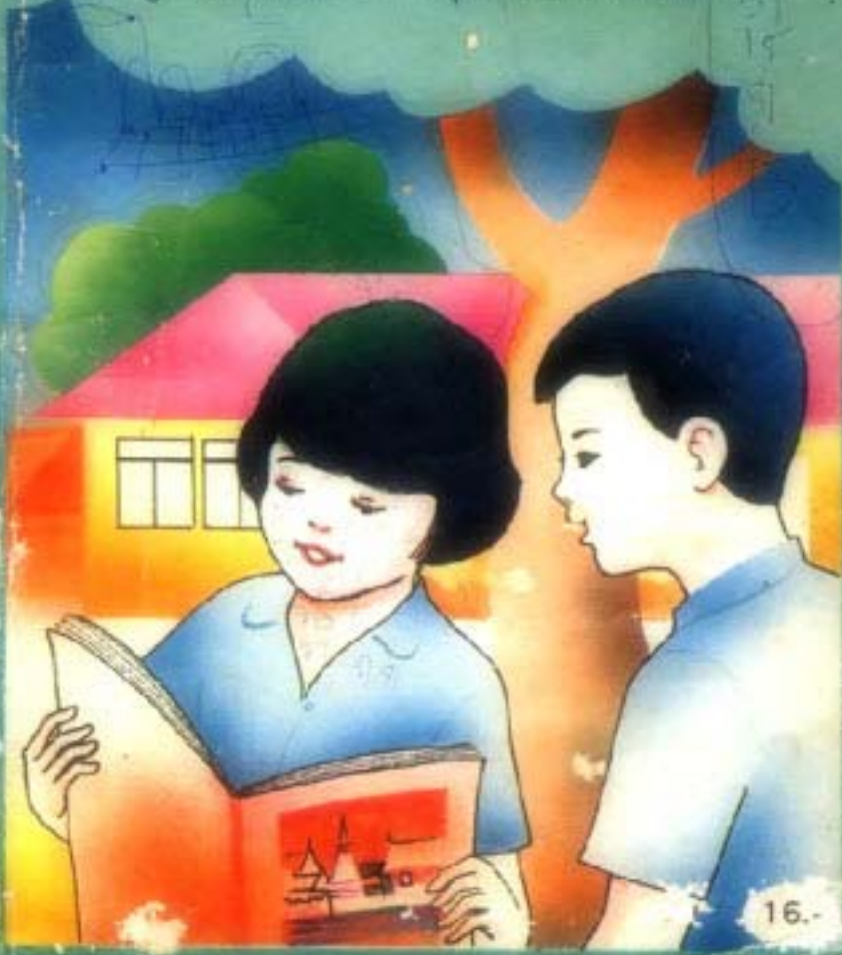

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียน ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่ม ๑
กรมหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

16.-

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเรียน ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่ม ๑
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

031
4.35
51
15
91

หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่สิบสี่ ๓๕๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๓๕

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๑๖.๐๐ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

องค์การค้าของคุรุสภาจัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๕ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

คำนำ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นควรให้มีการจัดทำสื่อ
การเรียนกลุ่มทักษะ ภาษาไทย ระดับประถมศึกษา ชั้น เพื่อใช้ประกอบ
การเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ อีก
ทั้งเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ จึง
ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ ๕ ขึ้น ดังคำสั่งแนบท้ายหนังสือนี้

คณะกรรมการได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ ๕ โดยเรียบเรียงเนื้อหาให้นักเรียนอ่านด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน
พร้อมทั้งสอดแทรกความรู้ทางภาษาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างครบถ้วน
นอกจากนี้ยังได้จัดทำแบบฝึกไว้ท้ายบทเรียนแต่ละบท เพื่อให้ผู้เรียน
ฝึกทักษะทางภาษาให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตรด้วย

กรมวิชาการหวังว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์
ต่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วน
ช่วยเหลือการจัดทำไว้ ณ โอกาสนี้

(นายเอกวิทย์ ณ ถलग)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๘ กันยายน ๒๕๒๔

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑	ท่อม - โมง	๑
บทที่ ๒	จำกั๊บจิด	๑๓
บทที่ ๓	เกาะหนู เกาะแมว	๒๗
บทที่ ๔	ปณิธานของฉัตร	๓๙
บทที่ ๕	สินสมุทร	๕๓
บทที่ ๖	บางระจันรำลึก	๖๗
บทที่ ๗	น้ำป้อน้อย	๘๒
บทที่ ๘	เที่ยวน้ำตก	๙๔
บทที่ ๙	เพลงเกี่ยวข้าว	๑๐๗
บทที่ ๑๐	ยิ้มพิมพ์ใจ	๑๒๑
คำประพันธ์ในหนังสือเรียน		๑๓๓
หนังสืออ่านนอกเวลา		๑๓๔
นกกระจาบ		๑๓๕
สังข์ทอง		๑๕๔
ประมวลคำที่ควรศึกษา		๑๗๘

บทที่ ๑

ทุ่ม - โมง

พอขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ มานีสุง ๑๔๕ เซนติเมตร ชูใจ สูงกว่ามานี ๒ เซนติเมตร ดวงแก้วสูง ๑๔๐ เซนติเมตร สมคิดสูง ไล่เลี่ยกับมานี ส่วนปิติสูงถึง ๑๕๕ เซนติเมตร แลดูตัวของเขาสูง เก้งก้าง แขนและขายาวเกะกะ เพื่อน ๆ ในชั้นเติบโตสูงใหญ่ขึ้นตามวัย ทุกคน ไม่เพียงแต่ร่างกายเท่านั้นที่เจริญเติบโต ความคิดจิตใจของพวกเขา ก็งอกงามขึ้นตามลำดับด้วย รู้จักคิด รู้ว่าอะไรถูกผิด ควรทำหรือไม่ควรทำ รู้จักบาปบุญคุณโทษ เพราะทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู อาจารย์ต่างร่วมมือกันอบรมสั่งสอน และฝึกฝนส่งเสริมให้พวกเขาเป็นคนดี ตั้งอกตั้งใจศึกษาเล่าเรียนตลอดมา

วันนั้นเพิ่งเปิดเรียนมาได้สามวัน พอถึงเวลาที่กำหนดให้ศึกษาค้นคว้า ครูประจำชั้นให้นักเรียนทำงานตามลำพัง สมคิตนั่งทำงาน

พลางอ้าปากหาวหวอด ๆ เขารีบแก้ตัวกับเพื่อน ๆ ว่า “ตอนหยุดเทอม
ฉันไปอยู่กับปู่ที่ภูเก็ต ทำตัวสบายเกินไปเลยติดนิสัย กลางคืนพอ
สามทุ่มก็เข้านอน สองโมงเช้าจึงตื่น” ปิติฟังแล้วรู้สึกสงสัยคำว่า
ทุ่ม กับ โมง ขึ้นมาทันทีว่าเหตุใดเวลากลางคืนจึงเรียกว่าทุ่ม เวลา
กลางวันจึงเรียกว่าโมง ทำไมจึงไม่เรียกให้เหมือนกัน เขาคิดว่าซูโจ
อาจจะรู้เพราะย่าของซูโจเป็นคนช่างเล่า ซูโจกำลังคิดเลขไม่ออก รู้สึก
หงุดหงิดอยู่แล้ว พอปิติมาเข้าชี้ถามแม้ไม่ถึงกับโกรธเป็นฟืนเป็นไฟก็
ทำท่ากระพืดกระพืด บ่นพึมพำว่าปิตินิดฟุ้งซ่าน ใคร ๆ เขาเรียก
เช่นนี้มานานมานานแล้ว ไม่เห็นใครสงสัย ปิติจึงไปถามครูทำหน้าที่
บรรณารักษ์

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๔

(นายอบ ทองไข่มุกต์)

ผู้ตรวจราชการกระทรวง รักษาการแทน
รองปลัดกระทรวงปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจรัญธาดาธรจกรวราวุธฯ

ครูส่งหนังสือให้ปิติเล่มหนึ่ง ชื่อ “นิทานโบราณคดี” เป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจรัญธาดาธรจกรวราวุธฯ ปิติเปิดดูสารบัญชามีเรื่องน่าสนใจหลายเรื่อง เขาเห็นนิทานเรื่องที่ ๖ มีเรื่องย่ำยามและท่อมโมง ก็นั่งอ่านด้วยความสนใจ เมื่ออ่านจบเขาเก็บหนังสือไปคืนครูทำหน้าที่บรรณารักษ์แล้วกลับไปห้องเรียน เพื่อน ๆ หลายคนยังนั่งทำงานอยู่ที่โต๊ะ บางคนอ่านหนังสืออยู่ที่มุมห้อง

ปิติเตร่เข้าไปยืนข้างโต๊ะครู พลังพูดเปรย ๆ ว่า “ฉันรู้แล้วละว่า ทำไมเราจึงเรียกเวลากลางวันว่าโมง เรียกเวลากลางคืนว่าท่อม” ครูใจทำเลขเสร็จแล้วจึงอารมณ์ดี หันไปพูดกับปิติว่า “ไปรู้มาจากไหนล่ะ

ปิติ ไหนลองขยายให้ฟังบ้างสิ” ปิติเดินวางเขื่องไปยืนกลางห้อง “ใครอยากฟังบ้างละ ฉันจะเล่าให้ฟัง” เพื่อน ๆ เเงหน้าขึ้นถามว่าปิติจะเล่าเรื่องอะไร พอรู้ก็พากันดีใจ เพราะทุกคนอยากรู้เหมือนกัน “รีบเล่าเถอะปิติ เวลาจวนจะหมดแล้ว” มานี่เร่งเร็ว ปิตียึดอกขึ้นอย่างภาคภูมิ พยายามวางท่าราวกับนักปราชญ์ ทำเสียงห้าวและพูดซ้ำ ๆ มีจังหวะเหมือนผู้ใหญ่

“เรื่องเรียกเวลากลางวันว่าโมง เรียกเวลากลางคืนว่าทุ่มนี้ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานไว้ในหนังสือนิทานโบราณคดี ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของพระองค์ว่า ในสมัยโบราณเวลากลางวันคงจะใช้ช้องตีบอกเวลา เสียงช้องดัง โมง โมง เวลาเท่าไรก็ดีเท่านั้นครั้ง เช่นตีสามครั้งก็เป็นสามโมง ตีหกครั้งก็เป็นหกโมง ส่วนเวลากลางคืนใช้กลองตีบอกเวลา เสียงกลองดังตุ้ม ต้ม หรือทุ่ม ทุ่ม เวลาเท่าไรก็ดีเท่านั้นครั้ง ตีห้าครั้งก็เป็นห้าทุ่ม” เพื่อนคนหนึ่งถามขึ้นว่า “เดี๋ยวนี้อยู่ไม่ได้ตีช้องหรือกลองบอกเวลาแล้ว ทำไมยังเรียกทุ่ม เรียกโมงอยู่ล่ะ”

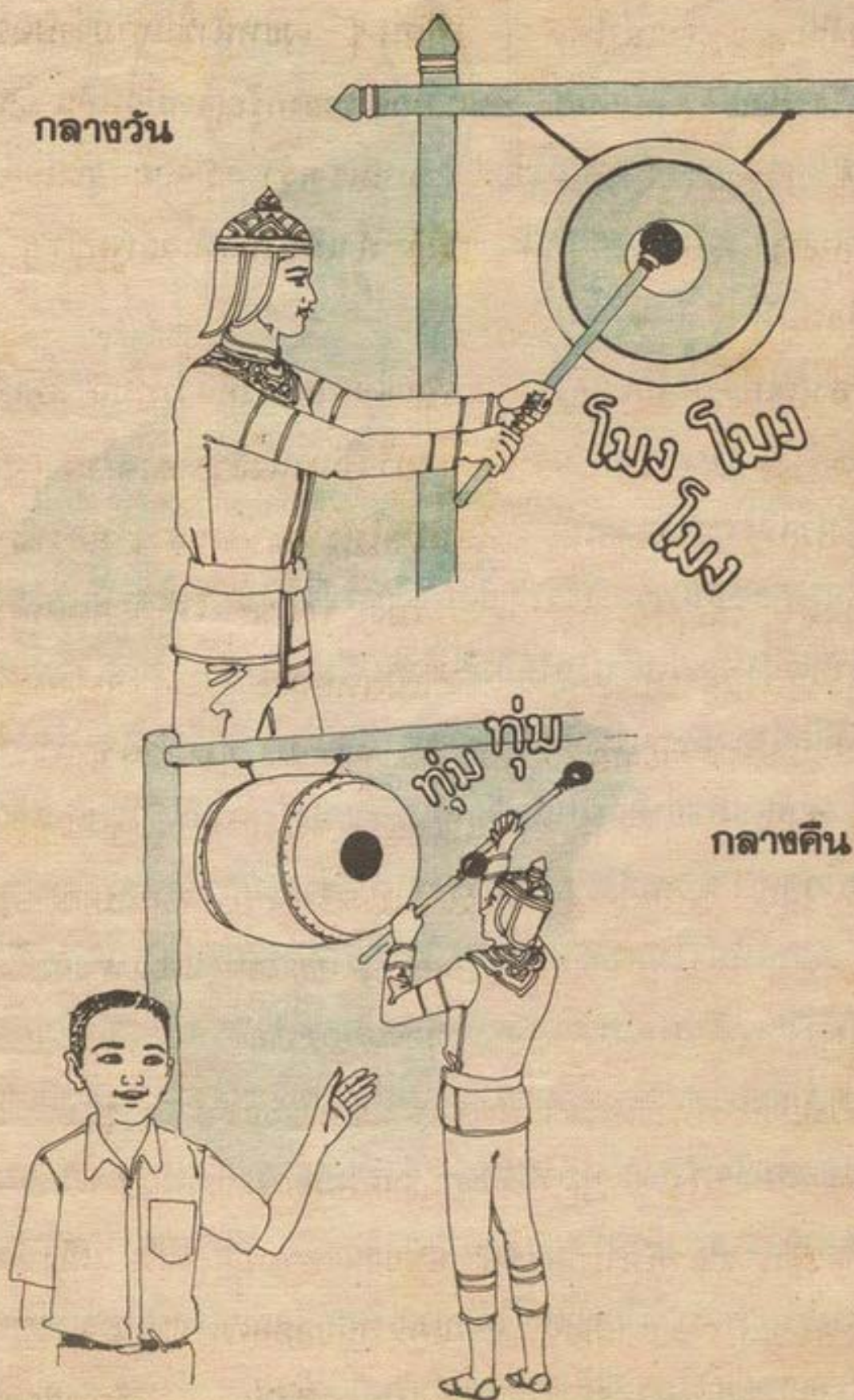
ปิติตอบ “ถึงจะไม่ได้ตีช้องหรือกลองบอกเวลา แต่คำทุ่มกับโมงเป็นที่เข้าใจของคนทั่วไปแล้วจึงยังคงเรียกติดปากอยู่”

“ถ้าไม่เรียกว่าทุ่มกับโมงแล้วเธอจะเรียกว่าอย่างไร” ชูใจหันไปถาม เพื่อนคนนั้นนั่งนิ่ง นึกอยู่เป็นนานจึงตอบเสียงอ่อย ๆ ว่า “ไม่รู้สิ”

“เดี๋ยวนี๋เรามีนาฬิกาบอกเวลา เสียงนาฬิกาดัง แก๊ง แก๊ง เราน่าจะเรียก สองแก๊ง สามแก๊ง” เพื่อนคนหนึ่งออกความเห็น

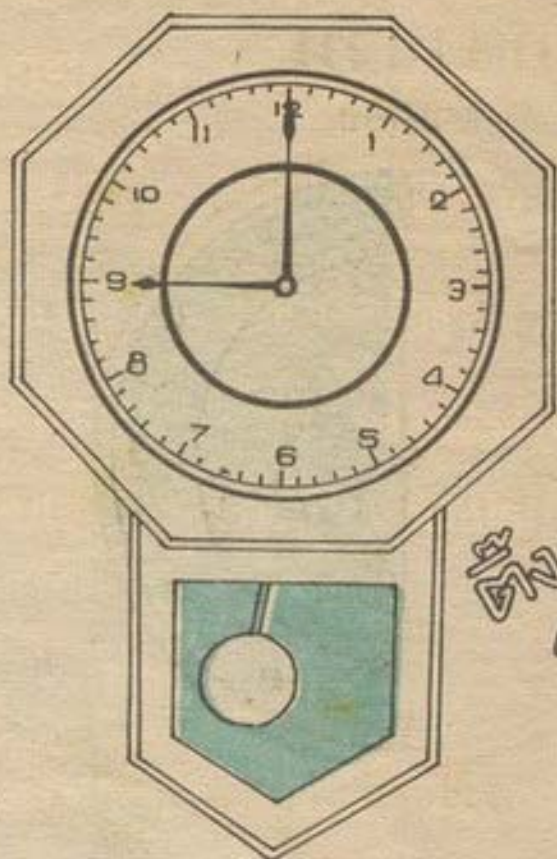
“นาฬิกาที่บ้านของฉันดัง ตึงต๋อง ตึงต๋อง มิต้องเรียกว่า

กลางวัน

สองดิ่งต้อง สามดิ่งต้องหรือ”
อีกคนหนึ่งค้าน

มานี้จึงว่า “นั่นนะซีของเดิม
เรียกทุ่ม เรียกโมงนะดีอยู่แล้ว พอ
พูดว่า สามโมงเช้า สามโมงเย็น
หรือสามทุ่ม ก็เข้าใจได้ทันทีว่า
หมายถึงเวลาใด ถ้าเปลี่ยนเป็น แก้ง
เป็น ดิ่งต้อง คงต้องอธิบายทำความเข้าใจกันอยู่อีกนานจึงจะรู้เรื่องกัน”

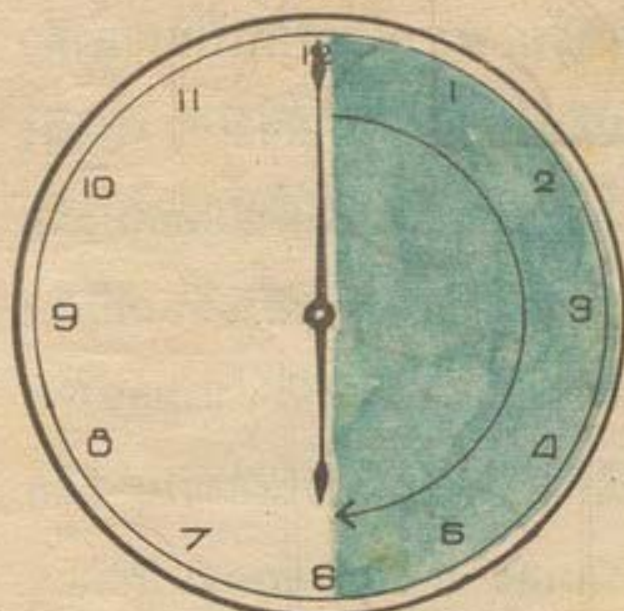
“คุณครูเคยสอนพวกเราว่า สิ่งใดที่ยังใช้ได้ดีมีประโยชน์และยัง
หาของใหม่แทนที่ให้ดีกว่าเดิมไม่ได้ก็อย่าไปเปลี่ยนแปลง แต่สิ่งใดที่มี
ของใหม่ใช้ได้ดีกว่าควรที่จะเปลี่ยนแปลง ฉันคิดว่า คำว่า ทุ่ม โมงนี้
ยังใช้ได้ดีอยู่ พวกเธออย่าคิดอ่านเปลี่ยนแปลงเลย” ดวงแก้วพูด แล้ว
ชี้มือไปที่ไม้กวาดเก่าๆ หลังห้องพลางว่า “อย่างไม้กวาดนั้น เก่าแก่
กะรุ่งกะริ่ง กวาดห้องไม่สะอาดแล้ว ทำไมไม่คิดเปลี่ยนใหม่เสียที”
เพื่อน ๆ ได้ฟังจึงพากันหัวเราะ นักเรียนที่เป็นกรรมการสวัสดิการรับว่า
พรุ่งนี้จะหามาเปลี่ยน

สมคิดยังสนใจเรื่อง ทุ่มโมงอยู่ จึงถามปิติว่า “ทำไมบางคน
จึงเรียกเวลาหกทุ่มว่าสองยาม”

ปิตีย้อนถามว่า “เธอเคยได้ยินบางคนเรียกเวลาหกโมงเช้าว่า
ย่ำรุ่ง และเรียกเวลาหกโมงเย็นว่า ย่ำค่ำ บ้างไหมล่ะ”

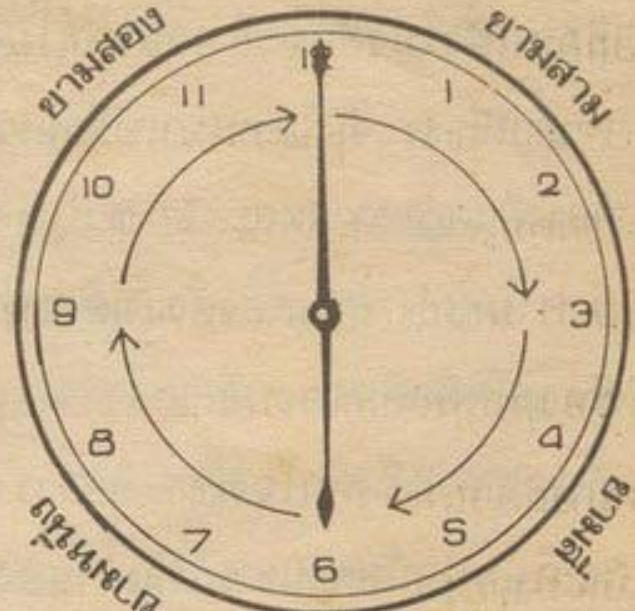
กลางวัน

ย่ำเที่ยง

ย่ำรุ่ง/ย่ำค่ำ

กลางคืน

ย่ำรุ่ง/ย่ำค่ำ

ซูโจร้องว่า “ย่ำของฉันยังเรียก ย่ำค่ำ ย่ำรุ่งอยู่ เวลาหกทุ่มก็เรียกสองยาม” ปิตติอธิบายว่า “คำว่า ทุ่มกับโมง พวกเธอเข้าใจแล้ว เหลือคำว่าย่ำกับยาม ฟังนะฉันจะเล่าให้ฟัง” เขาหยุดคิดหนึ่งเพื่อให้เพื่อน ๆ สนใจตั้งใจฟังยิ่งขึ้น “สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเล่าไว้ในหนังสือนิทานโบราณคดีว่า ประเพณีไทยแต่โบราณมีการให้คนอยู่เวรยามตามสถานที่สำคัญ ในเวลากลางวันพลัดละ ๒ ชั่วโมง เวลากลางคืนพลัดละ ๓ ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่หกโมงเช้า หรือ ๕ นาฬิกา เขาก็ตีย่ำฆ้องระฆังเพื่อให้คนมาเข้าเวรยาม คำว่าย่ำคือ ตีซ้ำ ๆ ถี่ ๆ”

“อ้อ เหมือนเราย่าเท้าไช้ไหม ย่ำเท้าก็คือยกเท้าขึ้นลงซ้ำ ๆ สลับกัน” มานีพูด ปิตติยกหน้าพลางเล่าต่อไปว่า “ไช้แล้วจะ และ ตอนหกโมงเช้าเป็นเวลาเพ็งรุ่งสว่าง จึงเรียกว่าย่ำรุ่ง พอถึงเวลาเที่ยงวัน คือ ๑๒ นาฬิกาต้องเปลี่ยนเวรยาม เขาก็ตีย่ำฆ้องระฆัง เรียกให้คนที่

จะเข้าเวรยามต่อไปมาเปลี่ยนเวลาเที่ยง ผู้ใหญ่บางคนยังเรียกย่ำเที่ยงอยู่ อีกหกชั่วโมงต่อมาถึงเวลาหกโมงเย็นหรือ ๑๘ นาฬิกาเป็นเวลาค่ำ เขาย่ำมองระฆังให้คนมาเปลี่ยนเวรยามอีกจึงเรียกว่าย่ำค่ำ พอถึง กลางคืนอยู่ยามผลัดละ ๓ ชั่วโมง ฉะนั้นยามหนึ่งใช้เวลาตั้งแต่หกโมงเย็น ถึงสามทุ่ม ยามสองตั้งแต่สามทุ่มถึงหกทุ่ม ยามสามตั้งแต่หกทุ่มถึง ตีสาม คือตีกลองบอกเวลา ๓ ครั้ง หรือ ๓ นาฬิกา ยามสุดท้าย ตั้งแต่ตีสามถึงหกโมงเช้า คือย่ำรุ่ง ที่มีคนเรียกหกทุ่มว่าสองยาม ก็คือ เวลาหกทุ่มนั้นผ่านยามไปแล้วสองยามนั่นเอง” พอปิติพูดจบเพื่อน ๆ ก็ปรบมือให้

“ดีจริง ฉันเพิ่งรู้นี้เองว่าทำไมจึงเรียกเวลากลางคืนว่าทุ่ม เวลา กลางวันว่าโมง เรียกหกโมงเช้าว่าย่ำรุ่ง เรียกหกโมงเย็นว่าย่ำค่ำ และ เรียกเที่ยงคืนว่าสองยาม ขอบใจปิตินะ” เพื่อนคนหนึ่งพูด

“ถ้าอยากรู้อะไร ๆ มากกว่านี้ ก็ไปหาหนังสืออ่านสิ มีเรื่อง สนุก ๆ เยอะแยะ” ปิติบอก

“เรื่องทุ่ม โมง นี่เธอไปอ่านจากหนังสืออะไรนะ” มานีถาม

“หนังสือนิทานโบราณคดี ของสมเด็จพระยาตำราจรราชานุภาพ เธอไปหาคุณครูทำหน้าที่บรรณารักษ์ แล้วเรียนท่านว่า เธออยากรู้ เรื่องอะไร ท่านก็จะหาหนังสือให้เอง” ปิติแนะนำ

ตั้งแต่นั้นมาเพื่อน ๆ ของปิติอยากรู้อะไรก็ไปหาครูทำหน้าที่ บรรณารักษ์ ครูก็จัดหาให้ตามความต้องการ

แบบฝึก

๑. ร ออกเสียงต่างกับ ล พ

ฝึกออกเสียง

อะไร	ไล่เสีย	เสียรู้	ลูทาง
บางเวลา	นาฬิกา	น้ำหัวเราะ	เคาะระฆัง
วังโบราณ	เลขการบ้าน	นานเท่าไร	ไม่ร้ายแรง

๒. ฟ ฟ กว- และ กว- ออกเสียงต่างกัน

ฝึกออกเสียง

ฟุ้งชาน	ควานหา	ฝ่าฝืน	พินไฟ	ไผ่ผืน
คว้นไฟ	ไขว่คว้า	ฝ่าชี	ฝิดาษ	รสผาด
กวาดถู	ฟูเฟื่อง	เหมืองฝาย	ฝายถู	พุกหมอน
ต้อนควาย	หลายฝึก	ฝึกแพ่ง	แกว่งไกว	ไฟฟ้า

๓. ฝึกอ่านออกเสียงคำที่มีพยัญชนะ ง น ม พ บ

พ่อบ้าน	งานมาก	ภาคภูมิ	มุมห้อง
มองเพื่อน	เหมือนบอก	งอกงาม	สามโมง
โพงน้ำบ่อ	พอละนะ	พระนิพนธ์	บ่นพึมพำ
ตามลำพัง	นั่งหงุดหงิด	ติดนิสัย	สมัยนี้

๔. ความรู้เรื่อง “คำ”

เมื่อเปล่งเสียงออกมา ๑ ครั้ง หรือ ๒ ครั้งขึ้นไป แล้วได้
ความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เรียกว่า คำ

อ่านและสังเกต

เปล่งเสียง ๑ ครั้ง	ครู	วัย	ทุ้ม	ฉ้อง	ราว
” ๒ ”	โบราณ	อารมณ์	ภาคภูมิ	ศึกษา	นิสัย
” ๓ ”	ประเพณี	สันนิษฐาน	กรรมการ		
” ๔ ”	สวัสดิการ	กระพืดกระเพียด			

๕. ความแตกต่างระหว่าง “คำ” กับ “พยางค์”

เสียงที่เปล่งออกมาแต่ละครั้งจะมีความหมายหรือไม่ก็ตาม
เรียกว่า พยางค์

อ่านและสังเกต

ครู	มีความหมาย	เรียกว่า	คำ	มี ๑ พยางค์
นิสัย	”	”	คำ	มี ๒ พยางค์
ประเพณี	”	”	คำ	มี ๓ พยางค์
สวัสดิการ	”	”	คำ	มี ๔ พยางค์

๖. การอ่านคำต้องแยกพยางค์ได้ถูกและอ่านออกเสียงได้ครบจึงจะถูกต้อง

อ่านและสังเกต

สันนิษฐาน	มี ๓ พยางค์	(สัน - นิด - ถาน)
กรรมกร	มี ๓ พยางค์	(กำ - มะ - กาน)
สวัสดิการ	มี ๔ พยางค์	(สะ - หวัด - ดิ - กาน)

๗. คำที่มักอ่านผิดเพราะแยกพยางค์ไม่ถูก

อ่านและจำ

ปกติ	อ่านว่า	ปะ-กะ-ติ
ปรกติ	”	ปรก-กะ-ติ
กรกฎาคม	”	กะ-ระ-กะ-ดา-คม
มกราคม	”	มะ-กะ-รา-คม
พฤศจิกายน	”	พรีด-สะ-จิ-กา-ยน
พฤษภาคม	”	พรี-หัด-สะ-บอ-ดี
ศีลธรรม	”	สิน-ละ-ท่า, สิน-ท่า

๘. ความหมายของคำประสม

เมื่อนำคำที่มีความหมายตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน แล้วทำให้เกิดความหมายใหม่ เรียกว่า คำประสม คำประสมบางคำมีความหมายคล้ายคำเดิม บางคำมีความหมายไม่เหมือนเดิม

อ่านและสังเกต

๘.๑ คำประสมที่มีความหมายคล้ายคำเดิม

เปลี่ยน (ยักย้าย)	}	รวมเป็นเปลี่ยนแปลง (ทำให้ ลักษณะต่างไป)
แปลง (กลับกกลาย)		

สั่ง (บอกให้ทำ)	}	รวมเป็นสั่งสอน (ชี้แจงให้เข้าใจ และบอกให้ทำ)
สอน (บอกให้เข้าใจ)		

สุด (อยู่ปลาย)	}	รวมเป็นสุดท้าย (ที่สุด อยู่หลัง อยู่ปลาย)
ท้าย (อยู่ตรงข้ามกับหัว)		

๘.๒ คำประสมที่มีความหมายไม่เหมือนเดิม

หน้า (ส่วนหนึ่งของร่างกาย)	}	รวมเป็นหน้าที่ (สิ่งที่จะต้องทำ)
ที่ (ตำแหน่ง)		

อบ (ทำให้สุกด้วยไอน้ำ)	}	รวมเป็นอบรม (สั่งสอน ขัดเกลา)
รม (ทำให้ควันไฟหรือไอติดอยู่)		

ลูก (ของที่มีรูปกลม)	}	รวมเป็นลูกกวาด (ของหวานเป็น ก้อนทำจากน้ำตาล หรือ เคลือบน้ำตาล ใช้ออม)
กวาด (ทำให้เตียน)		

บทที่ ๒

จำกับจด

เจ้านิลโตขึ้นมาก พ่อของปิติฝึกให้มันทำตามคำสั่งได้หลายอย่างแล้ว แต่ยังไม่ได้ จะต้องฝึกให้มันคุ้นกับการบรรทุกน้ำหนักเสียก่อน นับวันปิตียิ่งรักเจ้านิลมากขึ้น เจ้านิลก็รักปิติมากเช่นกัน มันช่วยบรรทุกอาหารปลาให้ปิติไปเลี้ยงปลานิลทุกวัน และชอบเล่นสนุกกับปิติ ถ้าปิติปล่อยมันจะเอาหัวชนจนเขาเซ แล้วมันก็ชอบใจร้องฮี้ ๆ พลังกระโดดยกขาหน้าทั้งสองขึ้นตะกุกอากาศ ปิติลุกขึ้นได้ก็โผนเข้ากอดคอเจ้านิล โหนไว้มื่อยอมปล่อย เจ้านิลพาวิ่งไปรอบ ๆ บ้าน ปิติโหนต้องแต่งพลังร้องว่า “เจ้านิลกินขนุน วึ่งหัวขนุนหมุนไปหมุนมา ตกกลงไปในบ่อปลานิลล่อเหลือแต่ลูกตา” เจ้านิลฟังไม่รู้เรื่อง ได้แต่ร้องฮี้ ๆ

เย็นวันเสาร์ ปิติจึงเจ้านิลไปเที่ยวบ้านวีระ วีระกับเพชรบรรจุ
 น้อยหน้าดิบลงในเข่งเสร็จพอดี พอทั้งสองเห็นปิตีกับเจ้านิลมาก็ดีใจ
 ชวนปิติไปนั่งกินน้อยหน้าสุกที่แคร่ใต้ต้นมะไฟ ปิติปล่อยให้เจ้านิลไป
 กินหญ้าและเล่นกับเจ้าจ้อ แต่เจ้านิลยังคงเล่นอยู่ใกล้ๆ ไม่ยอมไปห่าง
 จากปิติ

“เมื่อไรเราจะขีมันได้ละปิติ” เพชรถาม

“พ่อบอกว่าปีหน้า ตอนนี้งำลังฝักมัน” ปิติตอบ เขาบิน้อยหน้า
 ออกกินอย่างเอร็ดอร่อย

“เจ้านิลอายุเท่าไรแล้วละปิติ” วีระถาม

“ฉันจดเอาไว้ในสมุดบันทึก
จำไม่ได้ว่ามันอายุเท่าไรแน่ ต้อง
กลับไปดูในสมุดแล้ววันหลังฉัน
จะบอกให้” ปิติพูด

“เธอเอาแต่จดไม่รู้จักจำ ทุก
อย่างก็อยู่ในสมุด อยู่ในตำราหมด
นะซีปิติ” วีระว่า “ถ้าฉันอยากรู้
อะไรเมื่อไร ฉันไปเปิดดูในสมุด
ก็รู้ได้นี่นา หรือเธอไม่จด” ปิติ
ย้อนถาม วีระหัวเราะพลางพูดว่า
“จดซี จดเพื่อกันลืม แต่จดไว้ใน
สมองเสียก่อนแล้วจึงจดลงในสมุด

และก่อนจดต้องเข้าใจให้ถ่องแท้
เพราะถ้าจำหรือจดสิ่งที่เราไม่เข้าใจก็นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ เสียเวลา
จดและจำเปล่า ๆ”

“จดในสมอง จดได้อย่างไร” ปิติตงสัย

“จดในสมองก็คือจำ เข้าใจและจำให้ได้ก่อนแล้วจึงจดลงสมุด
เพื่อกันลืม ถ้าเราจะนึกถึงอะไร เราก็นึกได้ทันทีเพราะเราจำได้ แต่ถ้า
นึกไม่ออกจริง ๆ จึงไปเปิดดูที่จดไว้ในสมุด” วีระอธิบาย

“มิน่าละ วีระจึงตอบอะไร ๆ ได้ทันที เออ ความจำนี้มีประโยชน์
มากนะ” ปิติพูด

“ใช่ซิ ลุงของฉันบอกว่าความจำมีประโยชน์มากเหลือคณนา

เชียวละ” วีระเสริม “ฉันขอยืมหนังสือจากห้องสมุดมาเล่มหนึ่ง มี
กลอนของครูเทพอยู่บทหนึ่งพูดถึงประโยชน์ของความจำ”

ปิติสนใจมาก “ฉันอยากอ่านบ้างจัง”

“ฉันจะไปหยิบมาให้” วีระพูด แล้วรีบวิ่งขึ้นไปบนบ้าน

เพชรนั่งมองดูเจ้านิลอยู่นานแล้วจึงพูดว่า “เจ้านิลนี่ ยิ่งโตยิ่งสวย
รูปร่างแข็งแรงสมบูรณ์ดี มันมีอาหารกินอย่างสมบูรณ์และเธอก็เอาใจใส่
ดูแลมันอย่างดี”

ปิติพยักหน้าพลางอวดว่า “มันรู้ภาษายังกับคนเชียวละ ชอบ
เล่นชนเหมือนเด็ก ๆ ยายเคยว่าฉันกับเจ้านิลเป็นสองเกลอ เล่นกันเป็น
อาจिन”

วีระลงมาจากบ้าน ถือหนังสือมาด้วยเล่มหนึ่ง ปิติรีบขอมาเปิดดู
เขาเปิดสารบัญดูชื่อเรื่อง พอพบเรื่อง “ความจำ” ก็อ่านออกเสียงเบา ๆ

ความจำ

ความจำดีนี้มักสร้างนักปราชญ์	คนฉลาดจำแม่นแสนเหมาะสม
คนขี้ลืมถึงฉลาดขาดจำเอง	มัวแต่เพ่งเพียรจดก็หมดดี
ตุ้ลมุด ไม่บอกออกมาได้	ว่าอะไรอยู่ไหนให้ถ้วนถี่
ถึงอ่านแล้วลืมเสียก็เสียที	ต้องอ่านค้นป่นปีเสียเวลา
คนช่างจำคำถูกทุกเรื่องผิด	เปิดสมุดพบง่ายไม่หนักหนา
พันทั้งทอดรอดจำนนทนค้นคว้า	ความจำสารพัดให้กำโรงงาม
ทุกนาที่มีแต่จะ ได้เปรียบ	คนขี้ลืมหลงเทียบก็งุ่มง่าม
คนหนึ่งบวกคนหนึ่งลบจบโมงยาม	ยิ่งนานปีมีแต่ความปราชัย

“ดีจริง ไครนะแต่ง” ปิติพลิก
ดูที่หน้าปกหนังสือ พบชื่อผู้เขียน
ชื่อ “ครูเทพ” จึงถามวีระ “ครู
เทพนี้เป็นไครนะวีระ”

“ท่านชื่อเจ้าพระยาธรรมศักดิ์
มนตรี เวลาท่านเขียนหนังสือ หรือ
แต่งโคลงกลอน ท่านใช้ชื่อว่า ครู
เทพ ชื่อครูเทพจึงเป็นนามปากกา
หรือนามแฝงของท่าน” วีระชี้แจง

“ฉันเคยได้ยินคำว่านามปากกา
และนามแฝงบ่อย ๆ ไม่รู้ว่าแปลว่า
อะไร นึกว่าเขาจารึกชื่อลงที่ปากกา
เสียอีก ทำไมนักเขียนจึงต้องใช้
นามปากกาหรือนามแฝง”

“คุณครูเล่าให้ฉันฟังว่า การที่นักเขียนใช้นามปากกานั้นมีเหตุผล
หลายประการ เช่น ไม่อยากให้ใครรู้ชื่อจริง เพราะกลัวว่าเรื่องที่เขียน
จะไม่ดี บางคนก็ใช้เพื่อให้ดูโก้เก๋ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า-
อยู่หัวทรงใช้พระนามแฝงเมื่อทรงพระราชนิพนธ์บทความต่าง ๆ เพราะ
พระองค์ไม่อยากให้ใครทราบว่าเป็นบทความของพระองค์ เพื่อว่าใคร
ที่มีความเห็นแตกต่างไป จะได้กล้าแสดงความคิดเห็นคัดค้านพระองค์ได้

ต่อมาก็กลายเป็นความนิยมใช้นามปากกากันไป”

“ฉันอยากอ่านบทความที่ท่านทรงพระราชนิพนธ์” ปิติปรารภ

“เธอเรียนชั้นสูงขึ้น จะต้องได้อ่านแน่ ๆ บทความของพระองค์ อ่านแล้วให้ความรู้สึกเกี่ยวกับความรักชาติบ้านเมืองได้ดีมาก”

“ถ้าฉันจะเขียนเรื่องบ้าง จะใช้นามแฝงหรือนามปากกาได้ไหม”

วีระหัวเราะ “ได้สิ เธอจะเขียนเรื่องอะไรล่ะ นี่พวกฉันกำลังเตรียมจัดทำหนังสือพิมพ์ประจำห้องชื่อ “เส้นชัย” ฉันเป็นบรรณาธิการเองแหละ”

ปิติตื่นเต้นมาก “เธอเขียนเรื่องลงด้วยหรือเปล่าล่ะ”

“เขียนสิ ใช้นามแฝงด้วยละ เขียนกลอนด้วย ฉันจึงขอยืมหนังสือโคลงกลอนของครูเทพมาอ่านอย่างไรล่ะ” วีระตอบอย่างภาคภูมิใจ

“เธอใช้นามแฝงว่าอย่างไร”

“อ๊ะ บอกไม่ได้สิ เป็นความลับ ถ้าทำหนังสือเสร็จ เราจะเอาไปไว้ที่ห้องสมุด เธอไปอ่านดูสิ แล้วลองทายว่าฉันใช้นามแฝงว่าอย่างไร”

ปิตินึกสนุกมาก คิดอยากจะทำหนังสือพิมพ์ประจำห้องของตนบ้าง จึงสอบถามวิธีทำจากวีระ วีระอธิบายว่า

“เรามีกรรมการจัดทำหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว คุณครูประจำชั้นเป็นที่ปรึกษา เราตกลงกันว่าจะทำหนังสือพิมพ์เพื่อให้ความรู้ด้านต่าง ๆ และมีบทความกับเรื่องสนุก ๆ ลงด้วย ใครจะเขียนเรื่องอะไรก็รับไปฝ่ายศิลป์ก็รับหน้าที่เขียนรูปประกอบเรื่อง เขียนการ์ตูนสนุก ๆ บ้าง ใครเขียนเรื่องอะไรก็เขียนด้วยลายมือสวย ๆ ใช้กระดาษขนาดเท่ากัน

เสร็จแล้วก็มารวมเย็บเป็นเล่ม ฉัน
กะว่าหนังสือมีความยาวประมาณ
๕๐ หน้า แล้วเขียนปกสวย ๆ ทำ
สองเล่ม เล่มหนึ่งเก็บไว้ที่ห้องเรียน
อีกเล่มหนึ่งนำไปไว้ที่ห้องสมุด
ฉันตั้งใจจะออกหนังสือพิมพ์ สาม
เดือนต่อหนึ่งเล่ม ปลายปีจะทำ
หนังสือที่ระลึกเพื่อเป็นอนุสรณ์
เพราะปีนี้พวกเราเรียนเป็นปีสุดท้ายแล้ว”

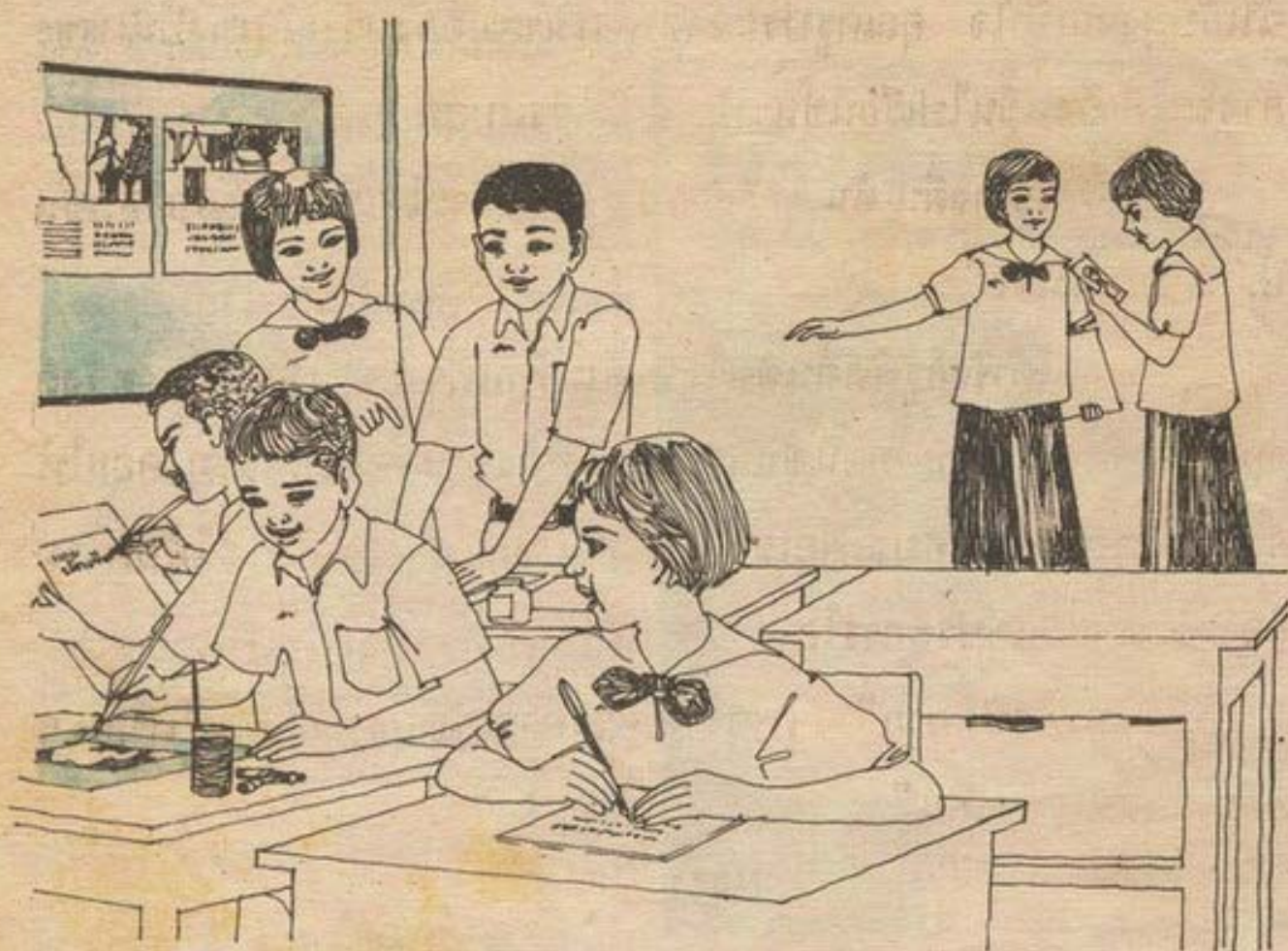
“ดีจริง ฉันจะไปชวนเพื่อน ๆ

ทำหนังสือพิมพ์ประจำห้องบ้าง เออ...เธอเขียนเรื่องเกี่ยวกับอะไรล่ะ”

“เรื่อง เข้าใจแล้วจำ ใกล้เคียง ฉันจึงอ่านกลอนของครูเทพ
ประกอบความคิดในการเขียน เพื่อให้เพื่อน ๆ เห็นประโยชน์ของความจำ
ด้วยความเข้าใจ”

ปิติอ่านกลอนในใจทบทวนอีกครั้ง “กลอนบทนี้ดีจัง ต่อไปนี้
ฉันจะทำตาม เมื่อเข้าใจแล้วจำให้ได้และจดด้วย เมื่อจะใช้จะได้ไม่
ต้องคอยไปเปิดสมุดดูบ่อย ๆ”

“ถ้าทำได้อย่างนี้ เธอก็เรียนเก่งขึ้น และฉลาดขึ้นกว่าเดิมอย่าง
ที่ครูเทพท่านว่า ความจำดีนี้มักสร้างนักปราชญ์”

ปิติหันไปถามเพชร “เธออ่านหนังสือเล่มนี้หรือยังเพชร”

“วีระให้ฉันอ่านแล้ว ฉันชอบกลอนของครูเทพอยู่หลายบท เรื่องแม่จ๋าที่ดี แต่ฉันไม่เข้าใจคำอยู่หลายคำ เพราะเป็นภาษาอังกฤษ วีระช่วยอธิบายให้จึงเข้าใจ”

“เพชรนี่เก่งนะ เพิ่งเรียนหนังสือแท้ ๆ ก็อ่านหนังสือได้ตั้งเยอะ”

ปิติชม

“เขาจำเก่ง บอกอะไรหรือฟังอะไรครั้งเดียวก็จำได้เพราะตั้งใจ ทั้งเป็นคนช่างสังเกต ช่างซักช่างถามด้วย ถึงแม้จะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน อย่างหนัก เขาก็พยายามปลีกเวลาศึกษาหาความรู้ สงสัยอะไรก็ได้ถาม

ฉันกับลุงจนเข้าใจ คุณครูประจำชั้นของเขาบอกลุงว่า กลางปีนี้เพชร
อาจจะได้เลื่อนขึ้นไปเรียนชั้น ป. ๔ ” วีระบอก

ปิติพูดอย่างตื่นเต้น “ดีจริง ฉันอยากให้เพชรขึ้นมาเรียนชั้น
ป. ๕ กับฉันจัง”

เพชรได้ฟังก็รู้สึกดีใจที่เห็นเพื่อน ๆ มีความรักและหวังดี
ต่อเขาทุกคน ถึงเขายากจนข้นแค้นก็ไม่มีใครดูถูกเหยียดหยาม คอยให้
ความช่วยเหลือเสมอมา พอเขาได้ดีก็ยินดีด้วยอย่างจริงใจ มิได้มีความ
คิดอิจฉาริษยาแต่ประการใด

“ขอบใจปิติมาก” เพชรพูดด้วยความรู้สึกซาบซึ้ง “เพื่อน ๆ
ช่างดีต่อฉันเหลือเกิน”

แบบฝึก

๑. เสียงสระ

คำ หรือ พยางค์ ที่เราเปล่งเสียงออกมา บางครั้งออกเสียงสระ
เสียงสั้น บางครั้งออกเสียงสระเสียงยาว และบางครั้งก็มีเสียงสระ
หลายเสียงประสมกัน

๑.๑ สังกะสีและฝึกออกเสียงสระเสียงสั้นและสระเสียงยาว

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว	ตัวอย่างคำหรือพยางค์	
อะ	อา	ปะ	ปา
อิ	อี	ชิ	ชี
อึ	อื	ฮึ	ฮือ
อุ	อู	จุ	จู

เอะ	เอ	เตะ	เต
แอะ	แอ	แกะ	แก
โอะ	โอ	โปะ	โป
เอาะ	ออ	เกอะ	กอ
เออะ	เออ	เจอะ	เจอ
เอียะ	เอีย	เปียะ	เปีย
เอือะ	เอือ	เรือะ	เรือ
อัวะ	อัว	ผัวะ	ผัว

๑.๒ สังกะสีและฝักออกเสียงสระบางตัว ที่มีเสียงสระหลายเสียง
ประสมกัน คือ

เอีย	(อี - อา)	เช่นคำว่า	เปีย
เอือ	(อี - ออ)	"	เรือ
อัว	(อู - อา)	"	บัว
เอียะ	(อี - อะ)	"	เผียะ
เอือะ	(อี - อะ)	"	เรือะ
อัวะ	(อู - อะ)	"	ผัวะ

๑.๓ สังกะสีและฝักออกเสียงสระบางตัวที่มีเสียงคล้ายกับมีตัวสะกด
อำ เสียงซ้ำกับ อัม (ม สะกด) เช่นคำว่า ทำ ออกเสียงเหมือนกับ ธรรม
ไอ ไอ เสียงซ้ำกับ อัย (ย สะกด) " ไช ออกเสียงเหมือนกับ ชัย
เอา เสียงคล้าย ว สะกด " เรา ออกเสียงคล้าย ราว
(แต่ออกเสียงสั้น ๆ)

๒. ฝึกอ่าน

๒.๑ คำที่ออกเสียงตามความนิยม

ฉันเลี้ยงแมวไว้เก้าตัว (เก้า เสียงสั้นแต่ออกเสียงยาวเป็น ก้าว)

พ่อตักน้ำใส่ตุ่มแต่เช้า (น้ำ " " น้าม)

(เช้า " " ข้าว)

เขาสวมรองเท้าสีดำ (เท้า " " ท้าว)

๒.๒ คำที่ออกเสียงผิดบ่อย ๆ

เด็ก ๆ แย่งกันจับปลากระดี่ที่กำลังตื่นเด็ก ๆ เลยชนกัน

หกล้มขาชี้เด่

น้ำขายช้อข้างสี่เชือกจากเชียงราย

นกแก้วตัวโตกว่านกกระจอก

พ่อค้าเกลือใช้เรือบรรทุกเกลือไปขายเมืองเหนือ

น้ำมันเหลว ๆ ไหลเปื้อนเอาปู

๓. คำคล้องจอง คือกลุ่มคำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองกันไปทุกวรรค

อ่านและสังเกต

แสงดาว ขาวนวล ขวนชม ลมพัด นิดหมาย

“แสงดาว” คล้องจองกับ “ขาวนวล”

คำที่มีเสียงสระเหมือนกัน มีตัวสะกดมาตราเดียวกัน เรียกว่า คำสัมผัส

แสงดาว ขาวนวล ขวนชม ลมพัด นิดหมาย

สัมผัส

สัมผัส

สัมผัส

สัมผัส

“ดาว” สัมผัสกับ “ขาว” “นวล” สัมผัสกับ “ชวน”
 คำคล้องจองต้องมีคำสัมผัส อาจจะสัมผัสในวรรคเดียวกัน หรือ
 คนละวรรคก็ได้

ยากไร้	ไม้ดอก	ออกปาก	ฝากฝัง	ฟังดี	มีคุณ
└─┐	└─┐	└─┐	└─┐	└─┐	└─┐
สัมผัส	สัมผัส	สัมผัส	สัมผัส	สัมผัส	สัมผัส

๔. ถ้าเอาคำคล้องจองมาเรียงเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละเท่าๆ กัน และทำให้
 กล้องจองกันตลอด เหมือนกับเลือกคำแล้วเอามาร้อยติดกัน เรียกว่า
ร้อยกรอง ถ้าอ่านเป็นจังหวะและออกเสียงคล้ายร้องเพลงเรียกว่า
อ่านทำนองเสนาะ ทำให้ฟังไพเราะมากขึ้น
สังเกตและฝึกอ่าน

ถึงยากจน ขัน แค้น แสน ลำบาก ไม่ ออก ปาก ย่น ย่อ หรือ ทอด ถอย
ความ จำ ดี นี้ มัก สร้าง นัก ปราชญ์ คน ฉลาด จำ แม่น แสน เหมาะ เหมิ่ง

๕. การใช้คำในบทร้อยกรอง

บทร้อยกรองมีการบังคับและจำกัดจำนวนคำหรือพยางค์ ฉะนั้น
 เวลาแต่งบทร้อยกรอง ผู้แต่งจึงจำเป็นต้องใช้คำอย่างจำกัดและอาจ
 ตัดคำบางคำออกไป เพื่อให้ได้จำนวนคำตามที่ต้องการ
สังเกตและพิจารณาความหมายของคำ

คนที่ลืมนถึงฉลาด ขาดจำเอง

ขาดจำ / ข้อความเต็มว่า ไม่ มี ความ จำ หรือ ไม่ รู้ จัก จำ
 หรือขาดความจำ

พันทึงทอดรูดจ่านนทุ่นกันคว้า

พันทึงทอด	ข้อความเต็มว่า	ไม่ทอดทิ้ง	ทั้งจำและจด
รูดจ่านน	”	รูดพ้นจากการหมดหนทางแก้ไข	
ทุ่นกันคว้า	”	ทุ่นเวลาในการค้นคว้า	

๖. การอ่านคำให้ฟังไพเราะและเข้าใจตรงกัน

อ่านและสังเกต

๖.๑ เว้นจังหวะหยุดให้ถูกที่

พ่อของปิติ / ฝึกให้มันทำตามคำสั่ง / ได้หลายอย่างแล้ว
จะต้องฝึก / ให้มันคุ้นกับการบรรทุกน้ำหนัก / เสียก่อน

๖.๒ ข้อความที่เป็นคำพูด ซึ่งอยู่ในเครื่องหมาย “ ”

(อัญประกาศ) ต้องออกเสียงเหมือนเสียงพูด

ออกเสียงเหมือนพูด “ดีจริง ใครนะแต่ง”

ออกเสียงธรรมดา ปิติพลิกดูที่หน้าปกหนังสือ

๖.๓ บทร้อยกรองอ่านเป็นจังหวะ เน้นเสียงตรงคำคล้องจอง

พันทึงทอด / รูดจ่านน / ทุ่นกันคว้า

ความจำสา- / รพัดให้ / กำไรงาม

๗. คำบางคำออกเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน เรียกว่า

คำพ้องเสียง

อ่านและสังเกต

* * สึก-ศึก * *	ปราชญ์-ปราช	* * โหน-โหน
เสาร์-เสาร์	บท-บท	ทราบ-ทราบ
ศิลป์-ศิลป์	เล่า-เล่า	สุข-สุข

๘. คำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป นำมาประสมกันเป็นคำใหม่ มีความหมาย
คล้ายคำเดิม แม้จะสลับที่กันก็ยังคงมีความหมายคล้ายคำเดิม เรียกว่า
คำซ้อน

อ่านและสังเกต

ปนปี	ถ้วนถี่	ทอดทิ้ง	ลืมหูลง
เหลือล้น	เหยียดหยาม	เหน็ดเหนื่อย	เอร็ดอร่อย

* ๙. การอ่านต้องแยกพยางค์ให้ถูกต้อง

อ่านและจำ

คณนา	คะ-นะ-นา
ปราชัย	ปะ-รา-ไช
ปรักหักพัง	ปะ-หรั-หัก-พัง
ปรารภนา	ปราช-ทะ-หน
วันจักรี	วัน-จัก-กร
สามารถ	สา-มาด
คมนาคม	คะ-มะ-นา-คม

บทที่ ๓

เกาะหนู เกาะแมว

“ฉันได้รับจดหมายจากเพื่อนทางไปรษณีย์แล้ว” มานีพูดอย่าง
ตื่นเต้นพลางกรีดนิ้วหยิบจดหมายชูขึ้นด้วยท่าทางกระหยิ่มยิ้มย่อง เพื่อน ๆ
วิ่งเข้ามารุมล้อมดู

“จดหมายมาจากไหน มานี” ชูใจถาม รู้สึกพลอยตื่นเต้นไปด้วย
“จากสงขลา เจ้าของจดหมายชื่อเพ็ญศิริ เรียนชั้น ป. ๕ / ๑

โรงเรียนวิเชียรชม เขาเล่าตำนาน เกาะหนู เกาะแมวมาด้วย สนุกดี”
มานีบอก

เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว ครูประจำชั้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็นหกกลุ่ม
ให้แต่ละกลุ่มเขียนจดหมายถึงเพื่อนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ใน
โรงเรียนตามภาคต่าง ๆ โดยครูนำรายชื่อโรงเรียนมาให้เลือก กลุ่มของ
มานีเลือกเขียนถึงเพื่อนที่อยู่ในจังหวัดภาคใต้ กลุ่มของชูใจเขียนถึงเพื่อน
ภาคเหนือ กลุ่มของดวงแก้วเขียนถึงเพื่อนภาคอีสาน กลุ่มของปิติเขียน
ถึงเพื่อนภาคตะวันตก กลุ่มของสมคิดเขียนถึงเพื่อนภาคตะวันออก อีก
กลุ่มหนึ่งเขียนถึงเพื่อนภาคกลาง มานีได้รับจดหมายตอบจากเพื่อน
ภาคใต้เป็นคนแรก ทุกคนจึงรู้สึกตื่นเต้นมาก

“มานีอ่านจดหมายให้พวกเราฟังหน่อยซี” ปิติพูด “ฉันอยากรู้
เรื่องเกาะหนู เกาะแมว”

“ถ้าเช่นนั้น ฉันจะอ่านตอนที่เขาพูดถึงเรื่องเกาะหนู เกาะแมว
ให้ฟังนะ” แล้วมานีก็อ่านจดหมายให้เพื่อน ๆ ฟัง

“จังหวัดสงขลามีนิทานปรัมปราหรือนิทานพื้นเมืองเล่าต่อ ๆ
กันมาหลายเรื่อง เรื่องที่มีหลักฐานปรากฏอยู่จนเดี๋ยวนี้ ที่ฉันอยากจะ
เล่าให้เธอฟัง คือเรื่องเกาะหนู เกาะแมว ความจริงเรื่องของมันมี
นิดเดียว แต่ฉันจะเล่าเกร็ดให้สนุก ๆ เพราะฉันก็ได้ชื่อว่าเป็นนักไม้
ขนาดสี่ดาวอยู่เหมือนกัน ที่ในทะเลหน้าจังหวัดสงขลามีกะอยู่กะ
หนึ่ง เกาะนี้ยาวประมาณ ๔๐๐ เมตร เรียกว่า เกาะหนู รูปร่างสัณฐาน
ของมันเหมือนหนูมาก ถ้าเธอเห็น จะนึกว่าหนูตัวโต ๆ ลงไปนอน

หมอบอยู่ในทะเลแน่ ๆ ส่วนอีกเกาะหนึ่งอยู่ห่างไปทางทิศใต้ประมาณ ๒ กิโลเมตรเศษ เรียกว่า เกาะแมว เพราะรูปร่างเหมือนแมวอีกนั่นแหละ ที่มีชื่อว่า เกาะหนู เกาะแมว นั้น เรื่องมีมาดังนี้

นานมาแล้ว (ไม่รู้นานกี่ศตวรรษมาแล้วนะ) มีพ่อค้าเรือสำเภาจีนคนหนึ่ง มาจอดเรือเทียบท่าค้าขายอยู่ที่หน้าเมืองสงขลา พ่อค้าคนนี้มีแก้ววิเศษอยู่ดวงหนึ่ง แก้ววิเศษทำให้เรือไม่ล่ม และถ้าใครถือแก้ววิเศษไว้ในมือก็จะเดินไปบนผิวน้ำทะเลได้อย่างสบาย วันหนึ่งพ่อค้าซื้อหมากับแมวมาเลี้ยงไว้บนเรือ (ในตำนานเขาไม่บอกว่า หมาและแมวพันธุ์อะไร เป็นตัวผู้หรือตัวเมีย) หมากับแมวอยู่บนเรือนานเข้า

ก็เปื้อ เพราะเรือก็ได้แต่ลอยเคว้งคว้างอยู่ในทะเล เห็นแต่เกลียวคลื่น
และทะเลกว้างสุดสายตา มันจึงอยากจะกลับขึ้นฝั่ง

“เฮ้อ.....เปื้อ” แมวบนพลางใช้ขาหน้าป้ายหนวดเล่นแก้ม

“ข้าก็เปื้อ” หมาบ่นบ้าง แล้วเข้ามานั่งใกล้ ๆ แมว “เราจะคิด
อ่านประการใดดี”

“เอ็งวายน้าเก่ง ทำไมไม่ว้ายไป ข้าจะอาศัยซี้คอปไปด้วย”

“ถ้าระยะใกล้ ๆ ข้าก็พอว้ายไหว แต่นี้ออกไกล ข้าจมน้ำตายแน่
เรามาช่วยกันคิดดีกว่าว่าจะทำอย่างไรดี”

“เอ็งคิดคนเดียว เอ๊ย ตัวเดียวเถอะ ข้าคิดจนปวดหัวแล้วละ”

“ภาษิตว่า สองหัวดีกว่าหัวเดียว ช่วยกันชวนขวยหาทางหนีดีกว่านะ”

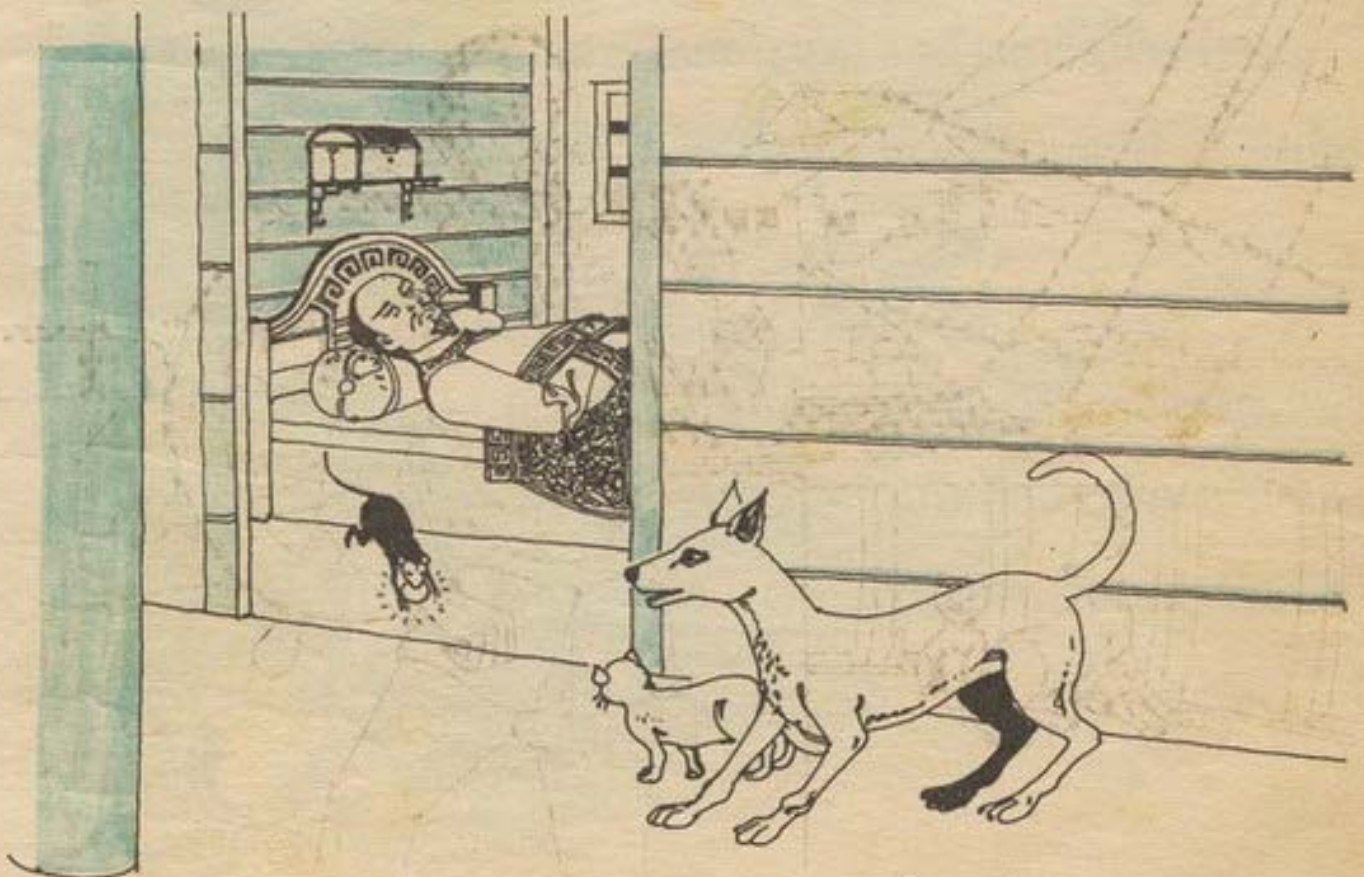
ทั้งสองตัวนั่งไตร่ตรองหาเส้นทางอยู่ครู่หนึ่ง แมวก็ร้องขึ้นอย่างดีใจว่า “คิดออกแล้ว”

“ทำยังไงล่ะ” หมารีบถาม

“เราต้องขโมยแก้ววิเศษให้ได้ แล้วจึงจะเดินไปบนผิวน้ำทะเลได้”

“เขาเก็บไว้ในหีบ เอ็งจะขโมยมันได้อย่างไร”

“ง่ายนิดเดียว ข้าจะไปดักจับหนูตัวเล็ก ๆ สักตัว ให้มันลอดรูกุญแจเข้าไปคาบแก้วออกมาให้เรา”

หมาเห็นชอบด้วย แมวจึงไปแอบซุ่มนอนเฝ้ากริบอยู่ในห้อง
ครัวของเรือ และตะครุบหนูตัวเล็กแกร็นมาได้ตัวหนึ่ง (ไม่รู้มันมาอยู่
บนเรือได้อย่างไร และตั้งแต่เมื่อไร ตำนานว่าอย่างนี้ฉันก็ว่าอย่างนี้ก็แล้ว
กันนะ) และบังคับให้มันขโมยแก้ววิเศษมาให้ได้ หนูเองก็อยากกลับ
ขึ้นฝั่งอยู่เหมือนกัน จึงรีบไปขโมยแก้ววิเศษมาให้แมว

พอถึงเวลากลางคืน พ่อค้าและลูกเรือนอนหลับ เสียงกรน
ดังสนั่น แมวจึงให้หนูคาบแก้ววิเศษวิ่งนำหน้า มันกับหมาวิ่งตามหลัง
ถึงแม้คืนนั้นอากาศจะวิปริตปรวนแปรทำให้ทะเลปั่นป่วน คลื่นลมแรง
แต่สัตว์ทั้งสามตัวก็วิ่งไปบนผิวน้ำได้อย่างสบายเพราะอำนาจแก้ววิเศษ

พอจวนจะถึงฝั่งแมวก็นึกทุกจริตนี้ก็อยากกินหนู เพราะไม่ได้กินนานแล้ว จึงวิ่งไล่จับหนูกินเป็นอาหาร หนูรู้สึกกริ่งใจอยู่แต่แรกแล้วว่าแมวจะคิดคดทรยศต่อตน พอเห็นแม่วิ่งไล่ ก็รู้สึกพรั่นพรึง จึงวิ่งหนีอย่างไม่คิดชีวิต แม่วิ่งไล่สุดสุด จนแก้ววิเศษหลุดออกจากปากหนู แมวกับหนูไม่สามารถวิ่งบนผิวน้ำได้อีก จะดำน้ำลงไปควานหาแก้วก็ทำไม่ได้เลยต้องว่ายน้ำป้อมแป้มไป ไม่ช้าก็จมน้ำ กลายเป็นเกาะหนู เกาะแมว และตรงที่แก้ววิเศษหลุดจากปากหนูจึงกลายเป็นหาดทรายแก้ว มีปรากฏอยู่ทุกวันนี้” มานีเงยหน้าขึ้นมองเพื่อน ๆ แล้วว่า “เรื่องเกาะหนู เกาะแมวจบแค่นี้ จากนั้นเพ็ญสิริเขาเล่าเรื่องโรงเรียนและตัวของเขา จะให้ฉันอ่านต่อไหม”

“พอแล้ว ไม่ต้องอ่านต่อหรือกมานี้” ชูใจพูด “เออ....แล้วเขาไม่บอกหรือว่า เจ้าหมานั้นกลายเป็นเกาะหมา หรือเกาะสุนัขหรือเปล่า”

“เอ๊ะ....ไม่เคยได้ยินชื่อเกาะสุนัขหรือเกาะหมาเลยนะ” สมคิดพูด

“แล้วเจ้าหมานั้นหายไปไหนล่ะ” ปิติสงสัย

มานีอ่านในใจทบทวนข้อความในจดหมายตอนที่เล่าถึงหมา แมว และหนูหนีจากเรืออีกครั้งหนึ่งก็ไม่พบข้อความใดที่กล่าวถึงหมาอีกเลย

“ในจดหมายไม่ได้พูดถึงเลย เพ็ญสิริลืมเล่าหรือเปล่าก็ไม่รู้สิ”

มานีพูด

“ไม่ลืมหรอก ฉันเคยฟังตำนานเรื่องเกาะหนู เกาะแมวมาแล้ว
ไม่เคยปรากฏว่ากล่าวถึงหมาไว้เลย” สมคิดพูด

“ถ้าเช่นนั้น มันจะหายไปไหน” ปิติพูด

“มันคงจมน้ำตาย เพราะแก้ววิเศษจมน้ำไปแล้วนี่” ดวงแก้ว
ออกความเห็น

“ถ้ามันจมน้ำ มันก็ต้องกลายเป็นเกาะสุนัขหรือเกาะหมา แต่
ไม่มีปรากฏนี่นา” สมคิดยืนกราน

“ฉันคิดว่า มันคงว่ายน้ำขึ้นฝั่งได้ เพราะตอนที่แมวไล่หนู
หมาไม่ได้ไล่กับเขา นี่ และระยะทางก็ใกล้ฝั่งมากแล้ว มันคงว่ายน้ำขึ้น
ฝั่งได้แน่ ๆ เพราะมันแข็งแรงและว่ายน้ำเก่งกว่าแมวกับหนูอยู่แล้ว” มานี
สันนิษฐาน

“มานีเขียนจดหมายไปถามเพ็ญสิริชื่อว่าหมาหายไปไหน ทำไม
จึงไม่กล่าวถึง” ชูใจตัดความรำคาญ ที่เห็นเพื่อน ๆ อภิปรายกันไม่
สิ้นสุดสักที

“ดีเหมือนกัน แต่ฉันว่าเพ็ญสิริก็น่าไม่รู้ อาจจะตอบอย่าง
คาดคะเนเหมือนอย่างที่เราคิดแน่ ๆ” สมคิดพูด

ปิติสรุปว่า “ทีนี้เราเห็นอะไรที่เป็นปัญหา เราช่วยกันคิดดีกว่า
จะได้มีความคิดแตกฉาน”

แบบฝึก

๑. คำที่มีพยัญชนะควบกับ ร ล ว และประสมสระตัวเดียวกัน เวลาอ่านออกเสียงพร้อมกัน เรียกว่า คำควบแท้

ข้อสังเกต

ตัว ก ข ค จะมี ร ล ว ควบได้

ตัว ต จะมี ร ควบได้

ตัว ป พ จะมี ร ล ควบได้

ตัว ผ จะมี ล ควบได้

อ่านและสังเกต

ทางขรุขระ พระพบขรัว กลัวเสียงขลุ่ย คุยครื้นเครง

ร้องเพลงเพลีน เดินเคื่องคว้าง ขว้างให้รับ กลับกลายไป

ไครนอนกรน ขวนขวายหา ปราบฏการณ คลานหาพลอย

ปล่อยให้เปลอ ตรวจเจอผิด ควายขวิดพลาด กวาดพริกทิ้ง

๒. คำที่มีพยัญชนะควบกับ ร แต่ไม่ออกเสียงตัว ร และบางตัวออกเสียงเป็นอย่างอื่น เรียกว่า คำควบไม่แท้

อ่านและสังเกต

- ๒.๑ คำควบไม่แท้ที่ไม่ต้องออกเสียงตัว ร ส่วนมากเป็นตัว

จ ช ศ ส ควบกับตัว ร

จริงไซ้ไร ไครสร้าง สร้างไซ้

สายสร้อย คอยเสริม เริ่มเศร้า

๒.๒ คำควบไม่แท้ที่ออกเสียงเป็นอย่างอื่น ได้แก่คำที่มี ท ควบกับ
ร ออกเสียงเป็น ช

ทรัพย์สิน	ดินทราย	ไม่ทราบ
จับแทรก	แตกทรุด	พุทรา

๓. คำบางคำคล้ายคำควบกล้ำ แต่อ่านต่างกัน คือ ออกเสียงพยัญชนะ
สองตัวไม่พร้อมกันและประสมสระคนละตัว

อ่านและสังเกต

วิปริต	อ่านว่า	วิ-ปะ-หริด
ปรัมปรา	"	ปะ-ร่า-ปะ-รา
ทุจريت	"	ทุด-จะ-หริด
สุจريت	"	สุด-จะ-หริด

๔. คำบางคำถือว่าเป็นคำไม่สุภาพ ต้องเลือกใช้ให้เหมาะกับบุคคลและ
โอกาส

อ่านและสังเกต

ข้าจะไปเที่ยว   ควรพูดว่า   ฉันจะไปเที่ยว   หรือ   ผมจะไปเที่ยว
แกจะไปไหน   "   เธอจะไปไหน   หรือ   คุณจะไปไหน
คำที่ไม่เหมาะสมในการใช้กับบุคคล อาจใช้กับสัตว์ได้ เช่น

เจ้าหมานั้นหายไปไหน
มันคงจมน้ำตาย

๕. ข้อความยาวๆ อาจสรุปเป็นใจความสำคัญสั้นๆ ได้ด้วยการตัดส่วนขยายออก

อ่านและสังเกต

“จังหวัดสงขลามีนิทานปรัมปราหรือ) นิทานพื้นเมืองเล่าต่อๆ กันมาหลายเรื่อง (เรื่องที่มีหลักฐานปรากฏอยู่จนเดี๋ยวนี้) ที่ฉันอยากจะเล่าให้เธอฟัง คือ เรื่องเกาะหนู เกาะแมว”

๕.๑ ถ้าตัดส่วนขยายบางส่วนซึ่งอยู่ในวงเล็บออก ก็ยังไม่เสียความ และได้ใจความ ดังนี้

“จังหวัดสงขลามีนิทานพื้นเมือง (เล่าต่อๆ กันมาหลายเรื่อง) ที่ฉันอยากเล่าให้เธอฟัง คือ เรื่องเกาะหนู เกาะแมว”

๕.๒ ถ้าตัดส่วนขยายในวงเล็บออกอีก จะได้ใจความสำคัญดังนี้

“จังหวัดสงขลามีนิทานพื้นเมืองที่ฉันอยากจะเล่าให้เธอฟัง คือ เรื่องเกาะหนู เกาะแมว”

๕.๓ เขียนข้อความใหม่ ให้สั้นกะทัดรัดและเข้าใจง่ายด้วยสำนวนภาษาของตนเอง จะได้ใจความสำคัญดังนี้

“ฉันอยากจะเล่านิทานพื้นเมืองของจังหวัดสงขลา เรื่อง เกาะหนู เกาะแมว ให้ฟัง”

๖. ข้อความที่ใช้ในการสนทนาจะเป็นข้อความสั้นๆ เพราะตัดหรือละบางส่วนของประโยคและคำบางคำ แต่ก็สามารถเข้าใจได้

อ่านและสังเกต

(ถาม) “จะไปไหน ?” ประโยคสมบูรณ์ คือ “เธอจะไปไหน ?”

(ตอบ) “สวนสัตว์” หรือ “จะไปเที่ยวสวนสัตว์” ประโยคสมบูรณ์
คือ “ฉันจะไปเที่ยวสวนสัตว์”

คำที่ตัดออกหรือละไว้ คือ คำที่ทำหน้าที่แสดงกิริยาอาการ
ซึ่งเรียกว่า *ภาคประธาน* และบางที่อาจละคำแสดงกิริยาอาการใน
ภาคแสดง เช่น ตอบสั้นๆ ว่า “สวนสัตว์” ก็รู้เรื่อง เพราะมีข้อความ
ว่า “จะไป” อยู่ในคำถามแล้ว

๗. พจนานุกรมมีการใช้อักษรย่อเพื่อบอกให้รู้ว่าเป็นคำชนิดใด เช่น

ก. (กิริยา)   น. (นาม)   ส. (สรรพนาม)   ว. (วิเศษณ์)

อ่านและสังเกต

เกาะ น. แผ่นดินมีน้ำล้อมรอบ   ก. จับ กุม ยึด ถือ เหนี่ยวรั้ง

เอ็ง ส. แทนชื่อบุรุษที่สอง (สำหรับผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย)

แกร็น ว. เล็ก ไม่โตขึ้น   คงที่ ทรงตัวอยู่อย่างนั้น   แคระ

บทที่ ๔

ปณิธานของฉัตร

บ้านเลขที่ ๑๕ ถนนสาย ๑๗/๑

หุบกะพง อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี

๗๖๑๒๐

๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

ปติ เพื่อนรัก

ฉันได้รับมอบหมายจากคุณครูและเพื่อน ๆ ชั้น ป. ๕/๑ ให้เขียนจดหมายตอบรายการมิตรสัมพันธ์ของเธอ ฉันรู้สึกว่าการเขียนจดหมายถึงเพื่อนต่างจังหวัดที่เธอเรียกว่า “มิตรสัมพันธ์” นั้นดีมาก

นอกจากเราจะได้เพื่อนมากขึ้น ยังได้รับความรู้แปลก ๆ จากท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วย เธออาจจะคิดว่าฉันเขียนจดหมายใช้สำนวนภาษาดีมาก ถ้าคิดเช่นนี้ก็จงรู้เถิดว่า คุณครูของฉันท่านแก้ไขสำนวนให้ ถึงแม้ว่าใคร ๆ ว่าฉันเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งที่สุดก็คงเขียนเองไม่ได้แบบนี้แน่ ๆ และจดหมายฉบับนี้ ฉันต้องใช้คำราชาศัพท์หลายคำ คุณครู

จึงต้องตรวจแก้ไขเป็นพิเศษ

เรื่องของเธอสุนกดี ฉันอยากเลี้ยงปลานิลดูบ้างและคงจะเลี้ยงได้แน่ ๆ เพราะครอบครัวของฉันเป็นครอบครัวเกษตรกรอยู่แล้ว เจ้านิลของเธอดูท่าจะน่ารักมาก ฉันเลี้ยงมาไม่ได้เพราะฉันกลัวม้า เมื่อเล็ก ๆ ฉันเคยถูกม้าเตะ เลยกกลัวม้ามาจนบัดนี้

ชีวิตของฉันก็คล้าย ๆ กับเธอ ผิดกันตรงที่ครอบครัวของเธอทำนา แต่ครอบครัวของฉันทำไร่ พ่อของฉันทำไร่อ้อย สับปะรด หน่อไม้ฝรั่ง และมะเขือเทศ เธอคงได้ยื่นซื้อหุบกะพงจากวิทยุและหนังสือพิมพ์อยู่บ้างนะ พ่อแม่ของฉันมีภูมิสำเนาอยู่ที่นี่ ฉันจะเล่า

เรื่องหมู่บ้านหุบกะพงให้เธอฟังสักเล็กน้อย หุบกะพงอยู่ในอำเภอ
ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี อยู่ห่างตัวจังหวัด ๔๐ กม. อยู่ห่างฝั่งทะเล
๖ กม. เดิมคนที่นี่ทำสวนผัก เรียกว่าชาวสวนผักชะอำ ต่อมาพื้นที่
แห้งแล้งกันดารมาก ชาวสวนผักก็ยากจนลง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎร และทรง
ทราบถึงความเดือดร้อน จึงทรงรับเกษตรกรเหล่านี้ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์
พร้อมทั้งพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ให้กู้ยืมไปลงทุนเป็นเงินจำนวน
๓ แสนบาท ภายหลังไม่ปรากฏผู้ใดนำเงินที่กู้ยืมไปทูลเกล้าฯ ถวายคืน
เลย พระองค์จึงได้ทรงทราบว่า เกษตรกรเหล่านี้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของ

ตนเอง ทำให้ยากจนมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลจัดทำโครงการช่วยเหลือ และได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลของประเทศอิสราเอลด้วย กลุ่มเกษตรกรกรกลุ่มนี้จึงมีที่ทำกินโดยได้รับจัดสรรที่ดินให้คนละ ๒๕ ไร่ จนในที่สุดได้จัดตั้งสหกรณ์การเกษตรขึ้น นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ชาวหุบกะพงรู้สึกซาบซึ้งในพระเมตตาเป็นอย่างยิ่ง ต่างตั้งใจทำมาหากินด้วยความขยันขันแข็งเพื่อเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ เดือนเมษายนของทุกปี ชาวหุบกะพงจะตั้งตารอคอยการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมของพระองค์ เมื่อพระองค์เสด็จถึงทุกคนที่นี่มีแต่ความสุขปลาบปลื้มที่ได้เข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด และได้รับพระเมตตา ทรงแนะนำแนวทางทำมาหากินให้ ทรงให้กำลังใจ ประดุจน้ำทิพย์ชโลมใจพวกเรา ปีติ ฉันคิดว่าฉันมีบุญที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย มีพระมหากษัตริย์สุดประเสริฐเช่นนี้ เธอคิดอย่างฉันไหม

พ่อแม่ของฉันมีลูกชายสามคน ตัวฉันเป็นคนสุดท้อง พี่ชายหัวปีเป็นช่างถ่ายรูป เขาออกไปตั้งร้านอยู่ที่ตัวจังหวัด พี่ชายคนรองลงมา ขณะนี้กำลังเรียนอยู่คณะรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ ส่วนตัวฉันตั้งใจจะพลิกแผ่นดินให้เป็นเงินเป็นทอง ฉันช่วยพ่อกับแม่ทำไร่ทุกวัน ก่อนไปโรงเรียน กลับจากโรงเรียนและวันหยุด ฉันเฝ้าดูพืชพันธุ์ที่เราเพาะปลูกตั้งแต่มันชูใบแรกออกมาจากเมล็ด จนกระทั่งมันเติบโตให้ดอกให้ผล ฉันรักมันมาก ฉันอยู่กับดินกับต้นไม้ มีความสุขเหลือเกิน ในเวลาเช่นนั้น ฉันนึกถึงหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร เกษตรกร

คนสำคัญ เธอเคยได้ยินพระนามของท่านไหม เธออาจจะไม่เคยได้ยิน แต่เธอคงเคยได้ยินชื่อหรือเคยรับประทาน “แตงโมบางเบิด” แล้วใช่ไหม

พอพูดถึงคำว่า “รับประทาน” ฉันมีเรื่องตลกจะเล่าแทรกในวงเล็บให้เธอฟัง หยุดเรื่องแตงโมบางเบิดไว้ก่อนนะ ปิดวงเล็บแล้วค่อยเล่าต่อ (เรื่องของภาษานี้ก็ทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้เหมือนกัน วันเปิดประชุมสหกรณ์เมื่อเดือนที่แล้ว พ่อของฉันซึ่งเป็นผู้จัดการสหกรณ์การเกษตร เดินออกไปรอรับประทานการประชุมที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน ฉันเดินออกไปกับพ่อด้วย ลุงไปล่ถามพ่อว่าจะไปไหน พ่อ

ตอบว่า “ไปรับประทานอาหาร” ลุงไปล่พูดว่า “รับประทานอาหารอะไรล่ะ” พ่อตอบว่า “รับประทานอาหารการประชุมนะซี” ลุงไปล่ร้องเอะอะว่า “การประชุมนะกินเข้าไปได้หรือ ทิดเหมือนท่าจะสติไม่ดี” ว่าจะแล้วลุงไปล่ก็เดินจากไป พ่อของฉันทันนง ที่แท้คำว่า “ประธาน” กับ “ประทาน” เสียงเหมือนกัน แต่ความหมายไม่เหมือนกัน พ่อของฉันทันจะไปรับประทานอาหาร คือรอรับผู้ที่จะมาเป็นประธานในการประชุม แต่ลุงไปล่กลับคิดว่าพ่อจะไปรับประทาน คือไปกิน พ่อพ่อบอกว่า รับประทานอาหารการประชุม ลุงไปล่ก็เลยคิดว่าพ่อเลอะเทอะจะไปกินการประชุม ซึ่งมันกินไม่ได้ คนหนึ่งใช้ ท อีกคนหนึ่งใช้ ธ เลยไม่เข้าใจกัน ชันใหม่ปิติ ถ้าไม่ชันก็จี้เอวให้ชันหน่อยนะ ชันคือหัวเราะนะ ไม่ใช่ชันเอ็กอีเอ็กเอ็กเหมือนไก่) เอาละปิดวงเล็บแล้ว ขอเล่าเรื่องแดงโมบางเปิดต่อเสียที่

“แดงโมบางเปิด” เนื้อเป็นเม็ดทรายสีแดง หวานกรอบอร่อย ติดใจ เธอชอบไช้ใหม่ ถ้าเช่นนั้นเธอควรจะรู้ว่าหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร นี่แหละเป็นผู้ให้กำเนิดแดงโมพันธุ์นี้ ซึ่งปลูกในไร่ของท่านที่ตำบลบางเปิด อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ถ้าเธอเคยอ่านพระประวัติของหม่อมเจ้าสิทธิพรแล้ว คงมีความคิดเหมือนฉัน คืออยากให้มีคนอย่างท่านหลาย ๆ คน แผ่นดินไทยจะได้เป็นแผ่นดินทองดังที่เราเคยได้ยินมาแต่ก่อนคือ “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” อย่างสมัยสุโขทัย ฉันดีใจที่อ่านพบว่า ท่านทรงได้รับรางวัลแมกไซไซด้วย คุณครูและมิตรสหายของฉันทันบอกว่า ฉันคิดไกลเกินวัย คุณครูใหญ่ของฉันทันเคยแนะนำให้ฉันเรียนเป็นแพทย์หรือวิศวกร

เพราะเห็นว่าฉันเรียนเก่ง คิดเก่ง ทำงานเก่ง แต่ฉันมองคู่มือทั้งสอง
 ของฉันแล้ว ฉันคิดว่าควรจะทำอะไรมากกว่าถือเข็มฉีดยา เพราะปู่ของ
 ฉันย่ำว่าโคตรเหง้าของเราเป็นชาวไร่ บรรพบุรุษของไทยเราเป็นเกษตรกร
 แม้ว่าปัจจุบันนี้จะมีงานพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นมากมาย แต่
 อาชีพส่วนใหญ่ของคนไทยก็ยังเป็นเกษตรกรอยู่ ถ้าเราค่อย ๆ ละทิ้ง
 งานเกษตรกรรมไปที่ละเล็กละน้อย หันไปประกอบอาชีพอุตสาหกรรม
 หรือพาณิชย์กรรมเสีย ไม่เข้าบ้านเมืองของเราคงจะแห้งแล้งเหมือนทะเล
 ทราย เพราะขาดพืชคลุมดินและดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ฉันจึงจะ

ยึดอาชีพเกษตรกรรมและทำให้ดีที่สุด จะดำเนินรอยตามท่านสิทธิพรให้จงได้ ฉันตั้งใจที่เธอก็รักไรรักษา รักแผ่นดินและพืชพันธุ์ รักธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนไทยมาแต่ดึกดำบรรพ์ เราคงได้ทำงานอย่างเดียวกันแน่นอน

ฉันเขียนมายืดยาว เธอกคงอ่านเสียจนเหนื่อย ฉันอยากพบเธอ เราจะได้คุยกัน ตอนปิดเรียนภาคปลาย ถ้าเธอว่างฉันขอเชิญเธอไปเที่ยวที่หุบกะพง เธอจะได้เห็นไร่อ้อยซึ่งมีอาณาเขตกว้างขวางของพวกเรา ได้รับประทานหน่อไม้ฝรั่งซึ่งเก็บมาสด ๆ จากไร่ มะเขือเทศลูกโต สีแดงราวกับใช้สีแต้ม รสหวานกรอบและอร่อย ทำให้เธอแข็งแรงสดชื่นยิ่งขึ้น

ฉันขอจบจดหมายเพียงแค่นี้ เธอและครอบครัวรวมทั้งปลานิลกับเจ้านิลม้าแสนรู้คงสบายดี ฉันและครอบครัวสบายดี หวังว่าคงได้รับจดหมายจากเธออีก สวัสดิ์

รัก

ฉัตร พงศ์กสิกร

ปิติอ่านจดหมายจบ จึงพับเก็บเข้าซองและใส่กระเป๋าเสื้อไว้ พรุ่งนี้จะนำไปให้เพื่อนอ่านที่โรงเรียน เขาเอนหลังฟังต้นมะม่วง พลังนึกวาดภาพเด็กชายฉัตร เพื่อนใหม่ของเขา คงรูปร่างล่ำสัน ท่าทางทะมัดทะแมง คล่องแคล่ว หน้าตาแจ่มใส ร่าเริง ปิตินึกถึงถ้อยคำต่าง ๆ ในจดหมายของเขาแล้วรู้สึกชื่นใจ ฉัตรมีความคิดเหมือนวีระ วีระก็เป็นคนเก่ง ฉลาดปราดเปรื่อง และตั้งใจแน่วแน่จะเป็นเกษตรกร

เจริญรอยตามลุงของเขา มานะตั้งใจจะเป็นข้าราชการ เพราะพ่อของเขา เป็นข้าราชการ ไม่มีที่ดินจะทำเกษตรเหมือนปิตักบวระ มานีเคยค้าน ว่า ควรจะเลือกทำสิ่งที่ตนเองชอบและถนัดจะดีกว่า แม้ไม่มีที่ดิน เรา ก็อาจจะหาได้ภายหลัง ถ้าเรารักที่จะเป็นเกษตรกรจริง ๆ

เจ้านิลเดินกุกกัก ๆ มาข้างหลังปิติ มั่นคาบชายเสื้อของปิติดึงขึ้น ปิติรีบลุกอย่างว่องไวเพราะกลัวเสื้อขาด หันกลับไปกระโดดขึ้นบนหลัง ของมัน เจ้านิลกระโดดยกขาหน้าทั้งสองขึ้นพลากร้องอี ๆ ปิตีกอดคอ ของมันเหนียวไว้มิให้ตก เจ้านิลพยายามสะบัดไปมาแต่ปิติก็กไม่ตก เพราะเคยเล่นกับมันจนชิน ไม่ช้าเจ้านิลก็ยอมให้ปิตินอนพังกาบอยู่บนหลัง แล้วพาวิ่งเหาะ ๆ กลับบ้าน

แบบฝึก

๑. การอ่านคำที่มีเครื่องหมายไม้ยมก (ๆ) นั้น จะอ่านซ้ำได้ถูกต้อง เมื่อ นึกถึงคำที่เคยพูดในชีวิตประจำวัน

ฝึกอ่าน

แน่ ๆ   สด ๆ   ทุกวัน ๆ   กุกกัก ๆ   ที่ละน้อย ๆ

๒. เครื่องหมายทับ (/) ใช้กั้นระหว่างตัวเลข เพื่อแบ่งความหมาย ของตัวเลข

ฝึกอ่าน

ถนนสาย ๑๗/๑ อ่านว่า ถนนสายสิบเจ็ดทับหนึ่ง
 หมายความว่า ถนนสาย ๑๗ ซอยที่ ๑

ป. ๕/๑ อ่านว่า ประถมศึกษาปีที่ห้าทับหนึ่ง
 หมายความว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ห้องที่ ๑

๓. เครื่องหมายไปยาลน้อย (๙) ใช้เขียนท้ายคำหรือข้อความเพื่อย่อคำ
 ให้สั้นลง เวลาอ่านต้องอ่านเต็มทั้งข้อความ

ฝึกอ่าน

โปรดเกล้า ฯ อ่านว่า โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
 เข้าเฝ้า ฯ ” เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 ทูลเกล้า ฯ ” ทูลเกล้าทูลกระหม่อม

๔. คำบางคำอาจเขียนย่อให้สั้นลง โดยย่อคำนั้นให้เหลือเพียงพยัญชนะ
 ตัวเดียวหรือหลายตัว แล้วใส่เครื่องหมายมหัพภาค (.) ไว้ข้างท้าย
 เวลาอ่านต้องอ่านเต็มคำ ใช้ย่อเฉพาะคำที่รู้จักกันไป

ฝึกอ่าน

อ.	ย่อมาจากคำว่า	อำเภอ
จ.	”	จังหวัด
ป.	”	ประถมศึกษา
กม.	”	กิโลเมตร
ช.ม.	”	ชั่วโมง

๕. เครื่องหมายชนิดจิต ( ) นิยมเรียกกันว่า วงเล็บ ใช้เขียนกันคำ หรือข้อความ เพื่ออธิบาย หรือขยายความของคำ หรือข้อความ ข้างหน้าให้ชัดเจนขึ้น หรือเพื่อบอกให้รู้เรื่องนอกเหนือไปจากข้อความข้างหน้าที่กล่าวไว้แล้ว

อ่านและสังเกต

๕.๑ “ฉันเลี้ยงแมวไว้เก้าตัว (เก้า เสียงสั้น แต่ออกเสียงยาวเป็นก้าว)”

เป็นการอธิบายข้อความตอนหน้าให้ชัดเจนขึ้น

๕.๒ “นานมาแล้ว (ไม่รู้นานกี่ศตวรรษมาแล้วนะ)”

เป็นการขยายข้อความตอนหน้าให้ชัดเจน

๕.๓ “หยุดเรื่องแดงโมบางเปิดไว้ก่อนนะ ปิดวงเล็บ แล้วค่อยเล่าต่อ (เรื่องของภาษา..... จนถึง .....เหมือนไก่)”

บอกให้รู้เรื่องนอกเหนือจากข้อความข้างหน้าที่กล่าวไว้

๖. เครื่องหมายอัญประกาศ “.....” ใช้เพื่อบอกให้รู้ว่า ข้อความในเครื่องหมายนี้เป็น คำพูด หรือต้องการเน้นข้อความเพื่อให้ผู้อ่านสังเกตเป็นพิเศษ

อ่านและสังเกต

พ่อตอบว่า “รับประธานการประชุมนะซี”

ที่แท้คำว่า “ประธาน” กับ “ประธาน” เสียงเหมือนกัน

๗. การเขียนจดหมาย ต้องใช้คำขึ้นต้นและคำลงท้ายให้สุภาพและเหมาะสมกับบุคคล

อ่านและจำ

บุคคลที่เขียนจดหมายถึง	คำขึ้นต้น	คำลงท้าย
เพื่อน คนที่มีอายุน้อยกว่า	สวัสดี.....(ชื่อ)..... .....เพื่อนรัก	รัก รักและคิดถึง
พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่	กราบเท้า.....ที่เคารพ	ด้วยความเคารพอย่างสูง
ครู	เรียน.....ที่เคารพ	ด้วยความเคารพอย่างสูง
คนที่นับถือ	เรียน.....ที่นับถือ	ขอแสดงความนับถือ ด้วยความนับถือ

บางครั้งคำลงท้ายอาจมีคำว่า “อย่างสูง” หรือ “อย่างยิ่ง”
ต่อท้าย ถ้าบุคคลที่เขียนจดหมายถึงเป็นผู้ที่เคารพนับถือมาก

๘. การพูดหรือการเขียน ต้องเลือกใช้คำให้เหมาะกับสถานที่ บุคคล
และโอกาส

อ่านและจำ

คำที่ใช้เฉพาะ บุคคลและโอกาส	เลือกใช้ให้เหมาะกับ บุคคลและโอกาส	
กู ข้า	กระผม ผม ฉัน ดิฉัน อีฉัน ข้าพระพุทธเจ้า	ผู้ใหญ่ พระภิกษุ ผู้น้อย คนทั่วไป คนทั่วไป พระสงฆ์ พระมหากษัตริย์

คำที่ใช้เฉพาะ บุคคลและโอกาส	เลือกใช้ให้เหมาะ กับบุคคลและโอกาส	
แก มึง เอ็ง	คุณ ท่าน พระคุณเจ้า ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ใต้ฝ่าละอองพระบาท	คนทั่วไป ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ พระมหากษัตริย์ พระบรมราชินี พระยุพราช
มัน	เขา ท่าน พระองค์	คนทั่วไป ผู้ใหญ่ พระมหากษัตริย์

๔. ข้อความเปรียบเทียบเป็นข้อความที่กะทัดรัด แต่มีความหมายมากและ
ลึกซึ้ง จะเข้าใจความหมายของข้อความนั้น ด้วยการคิดเปรียบเทียบ
อ่านและสังเกต

ส่วนตัวฉันตั้งใจจะพลิกแผ่นดินให้เป็นเงินเป็นทอง
ไม่เข้าบ้านเมืองของเราคงจะแห้งแล้งเหมือนทะเลทราย
แผ่นดินไทยจะได้เป็นแผ่นดินทอง ดังที่เราเคยได้ยินมาแต่ก่อน
ทรงให้กำลังใจประจุน้ำทิพย์ชโลมใจพวกเรา
มะเขือเทศลูกโต สีแดงราวกับใช้สีแดง

๑๐. ประโยคที่มีความหมายชัดเจนว่า ใคร ทำอะไร แบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ ภาคประธาน บอกให้รู้ว่า ใครแสดงกิริยาอาการ และ ภาคแสดง บอกให้รู้ว่าแสดงกิริยาอาการอย่างไร แต่ละส่วนอาจใช้ คำ หรือ กลุ่มคำ ขยายให้ชัดเจนขึ้น

อ่านและสังเกต

ภาคประธาน	ภาคแสดง
พ่อ แม่ พ่อ แม่ ครูใหญ่ ครูใหญ่ของฉัน(ขยายภาคประธาน)	มีลูก มีลูกชายสามคน(ขยายภาคแสดง) แนะนำฉัน แนะนำฉันให้เรียนเป็นหมอ (ขยายภาคแสดง)

บทที่ ๕

สินสมุทร

“เมื่อวานนี้ มีนักเรียนมาเข้าเรียนใหม่คนหนึ่ง ชื่อสินสมุทร” เพชรบอกเพื่อน ๆ มานี้กับชูใจวิจารณ์ว่าชื่อแปลกดี วีระบอกว่าชื่อเหมือนพี่ชายของสุดสาคร ลูกพระอภัยมณี ที่ลุงเคยเล่าให้ฟังนานมาแล้ว

“ฉันอยากฟังเรื่องสินสมุทรจัง” ปิติพูด “คราวก่อนลุงเล่าเรื่องสุดสาครกับม้านิลมังกรให้ฟัง ฉันก็ได้เจ้านิล คราวนี้ถ้าได้ฟังเรื่องสินสมุทร ฉันอาจจะได้อะไรอีกก็ได้นะ”

“ฉันก็อยากฟัง” มานี้กับชูใจพูดเกือบพร้อมกัน เพชรจึงอาสาไปหยิบหนังสือพระอภัยมณีมาให้วีระ พอวีระได้หนังสือเขาก็เล่าเรื่องสินสมุทรให้เพื่อนฟัง บางครั้งก็อ่านบทกลอนเป็นทำนองเสนาะด้วย

“เรื่องพระอภัยมณีนี้ กวีชื่อสุนทรภู่เป็นผู้แต่ง เป็นหนังสือนิทานคำกลอนที่แต่งได้ไพเราะและสนุกสนานมาก เนื้อเรื่องตอนเกิดสินสมุทรก็คือ มารดาของสินสมุทรเป็นยักษ์ชื่อนางผีเสื้อสมุทร”

“ตายแล้ว ! แม่ของสินสมุทรเป็นยักษ์หรือ แล้วทำไมพ่อของสินสมุทรจึงรักล่ะ ยักษ์น่ากลัวจะตาย ดีไม่ดีเดี๋ยวก็เคี้ยวเอื้อง่าย ๆ” ชูใจพูดพลางทำท่าขนพองสยองเกล้า

“ฉันกำลังจะเล่าให้ฟัง ผีเสื้อสมุทรมารดาของสินสมุทรไปลักเอาพระอภัยมณีมาขังไว้ในถ้ำ แล้วแปลงร่างเป็นนางงาม แต่

พระอภัยมณีก็รู้ว่าเป็นยักษ์ และมีความกลัวมาก จึงจำเป็นต้องทำใจดี
สู่เสื่ออยู่กับนางจนเกิดสินสมุทร”

“สินสมุทรหน้าตาเป็นยักษ์หรือเปล่า” ชูใจถาม ปิติกำลังตั้งใจ
ฟัง เห็นชูใจพูดขัดจังหวะทำให้ฟังเรื่องราวกระท่อนกระถ่นจึงบ่นว่า
“แหม ชูใจ เดี่ยววีระก็เล่าให้ฟังหรอก่อน มัวถามนั่นถามนี่เลยไม่เป็น
อันได้ฟังกัน”

ชูใจหันไปค้อนปิติ แล้วนั่งฟังวีระเล่าต่อไป
“ในค้ำกลอนกล่าวถึงสินสมุทรว่าอย่างนี้

ไม้คลาดเคลื่อนเหมือนองค์พระทรงเดช
ทรงกำลังดังพระยาควาพลาย
พระบิดรงค์ทรงศักดิ์ก็รักใคร่
เฝ้าเลี้ยงลูกผูกเปลแล้วแห้ว
จึงให้นามตามอย่างข้างมนุษย์
ธำมรงค์ทรงมาค่าบุรี

แต่ดวงเนตรแดงดุตั้งสุริย์ฉาย
มีเขี้ยวคล้ายขนนี้มีศักดา
ด้วยเนื้อไขมิได้คิดริษยา
จนใหญ่กล้าอายุได้แปดปี
ชื่อสินสมุทรกุมารชาญชัยศรี
พระภูมิถอดผูกให้ลูกยา

ตั้งแต่เข้ามาอยู่ในถ้ำจนสินสมุทรอายุได้แปดขวบ พระอภัยมณี
ไม่ได้ออกจากถ้ำเลย เพราะนางผีเสื้อสมุทรเอาหินก้อนใหญ่มีน้ำหนัก
มากปิดปากถ้ำไว้ตลอดเวลา เมื่อนางออกไปหาอาหารก็ปิดปากถ้ำไว้

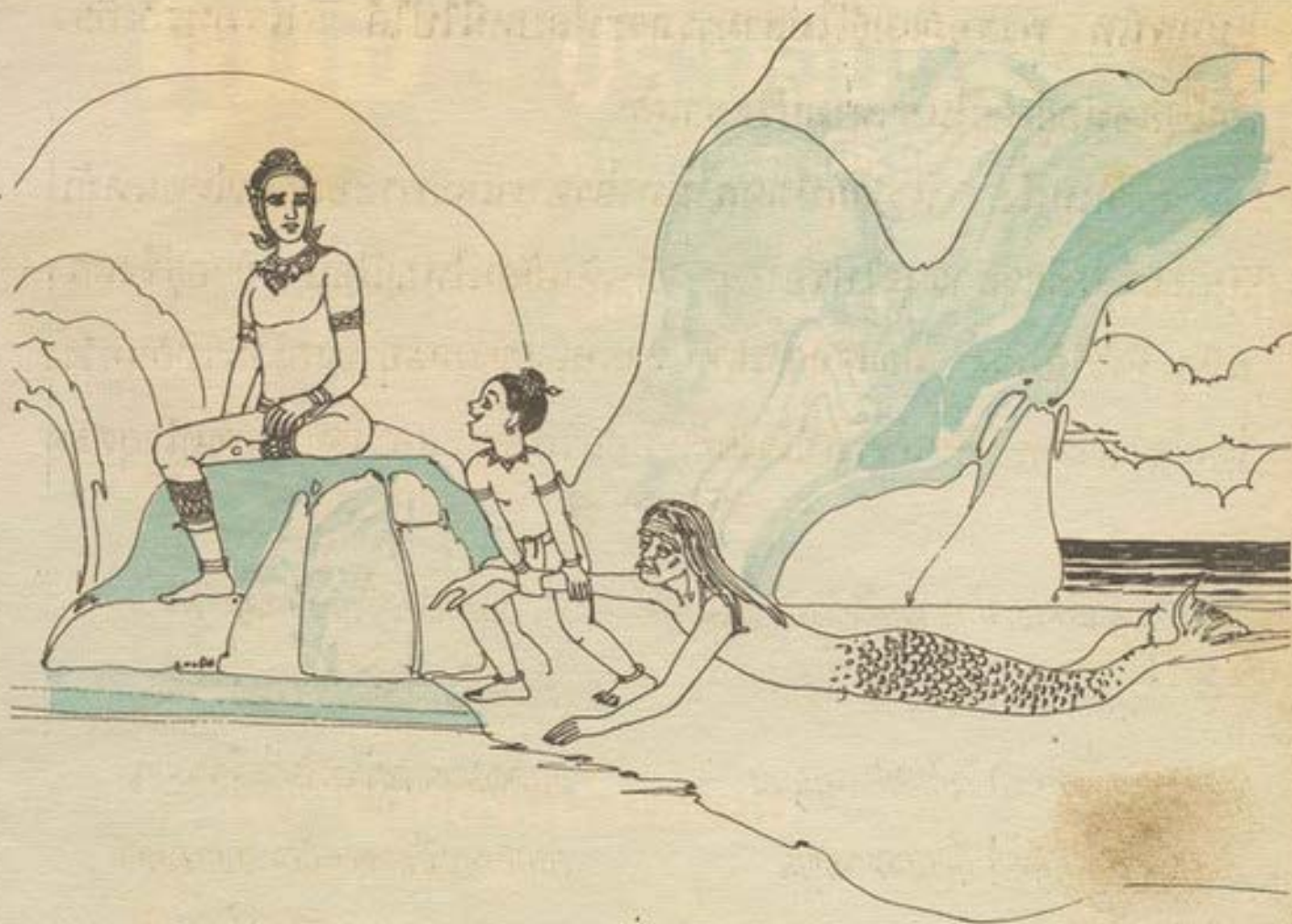
แน่นสนิท พระอภัยมณีไม่สามารถจะหลบหนีไปได้ สินสมุทรก็เที่ยวเล่นชุกชอนอยู่ภายในถ้ำตามประสาเด็ก

วันหนึ่ง นางยักษ์ออกไปหาอาหารและพระอภัยมณีนอนหลับ สินสมุทรเที่ยวสำรวจไปรอบ ๆ เห็นหินก้อนใหญ่ปิดปากถ้ำอยู่จึงลองผลัก หินก็ล้มลง มองออกไปเห็นหาดทรายขาวสะอาดและทะเลอันกว้างใหญ่สุดสายตา สินสมุทรดีใจมาก ออกวิ่งเล่น และโจนลงเล่นน้ำอุตุลุด

ด้วยท่อนาถชาติเขื่อนมีเสื้อสมุทร
ยิ่งถูกน้ำกำลังยิ่งเกรียงไกร
ระลอกซัดพลัดเข้าไปในปากฉลาม
เห็นฝูงเงือกเกลือกกลิ้งมาตามชล
ครั้นถามไถ่ไม่พูดก็โผนจับ
ครั้นจับได้ให้ระแวงแคลงวิญญาน
อุดกระชากลากทางขึ้นกลางหาด
จะเอาไปให้พระบิดา

ดำไม่ผิดเลยทั้งวันก็กลับได้
เที่ยวเลี้ยวไล่จับปลาในสาชล
ลอดออกตามซีกเหงือกเลือกสละ
คิดว่าคนมีทางเหมือนอย่างปลา
ดุกลอกกลับกลางน้ำปล้ำมัจฉา
เช่นนี้ปลาหรืออะไรจะใคร่รู้
แลประหลาดลักษณามีตาหู
แล้วลากลู่เข้าในถ้ำด้วยกำลัง

พอพระอภัยมณีเห็นสินสมุทรลากเอาตาเงือกแก่เข้ามาก็ตกใจ จึงบอกกับสินสมุทรว่า ถ้ามารดาของสินสมุทรรู้เรื่องเข้าก็จะลำบาก แล้วเล่าความเป็นมาแต่ต้นให้สินสมุทรฟัง สินสมุทรสงสารพระอภัยมณีที่ถูกกักขังให้อยู่ในถ้ำตลอดเวลา และเสียใจมากที่รู้ว่ามารดาของตนเป็นผีเสื้อสมุทร ค่ำกลอนกล่าวไว้ว่า

พระโอรสรู้งังไม่แคลงจิต
ด้วยแม่กลับอัปลักษณ์เป็นยักษ์ร้าย

รำคาญคิดเสียใจมิใคร่หาย
ก็ฟูมฟายชลนาโศกาลัย

ฝ่ายเงือกไฉนเช่นนั้น ก็รับอาสาจะพาหนีไปอาศัยพระฤๅษีที่
เกาะแก้วพิสดาร แต่กลัวนางผีเสื้อสมุทรจะขัดขวาง ตาเงือกจึงกล่าวว่า

แม่กำลังดั่งข้าจะพาหนี
อสุรมีกำลังดั่งปลาวาน
ถ้าแก้ไขให้นางไปค้ำป่า
จะอาสาพาไปมิได้กลัว

เจ็ดราตรีเจียวจึงจะถึงสถาน
ตามประมาณสามวันจะทันตัว
ได้ลวงหน้าเสียบ้างจะยังชั่ว
ชีวิตตัวบรลย์ไม่เสียตาย

พระอภัยมณีเห็นช่องทางจะหลบหนีนางผีเสื้อสมุทรไปได้ จึง
คิดหาอุบายลวงนางให้ไปอยู่ในป่าสักกระยะหนึ่ง พอตีนางผีเสื้อสมุทร
ฝันร้าย พระอภัยมณีจึงทำนายฝันว่านางมีเคราะห์จะต้องออกไปรักษา
ศีล และอดอาหารอยู่คนเดียวที่เชิงเขาสามวันสามคืนก็จะสิ้นเคราะห์
นางผีเสื้อสมุทรเชื่อก็ปฏิบัติตาม ตอนนี้อำกลอนกล่าวถึงสินสมุทรว่า

สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่
ให้ห่วงหลังกังวลด้วยชนนี้
บิดาถูร้แจ้งจึงแกล้งห้าม
อยู่เป่าปี่ตีเกราะเสนาะครัน

ด้วยรู้แน่ว่าบิดาจะพาหนี
เจ้าโศกก็ราบกัมบังคมคล
จะวอนตามเขาไปใยในไพรสณฑ์
แล้วรับขวัญลูกน้อยกลอยทุกข์

พอนางผีเสื้อสมุทรไปแล้ว เจือกสองผัวเมียกับลูกสาวซึ่งต่อมา
ก็คือ มารดาของสุดสาครนั่นเอง รีบพาพระอภัยมณีกับสินสมุทรหนีไป
เมื่อนางผีเสื้อสมุทรรักษาศีลอยู่ที่เชิงเขาได้ครบสามวันก็รีบ
กลับถ้ำที่อยู่ ไม่พบสามีและลูกก็รู้ว่าพากันหลบหนีไปเสียแล้ว จึงคืน
ร่างเป็นนางยักษ์ออกติดตามด้วยความโกรธแค้นอย่างมหันต์ นางยักษ์มี
ฤทธิ์และกำลังมาก ไม่ช้าก็ตามมาทัน สินสมุทรเห็นจวนตัวเกรงมารดา
โกรธและจะทำอันตรายบิดาจึงว่ายน้ำกลับมา สินสมุทรไม่เคยเห็น
มารดาในร่างของนางยักษ์ผีเสื้อสมุทรมาก่อน จึงไม่รู้จัก ค่ำกลอน
กล่าวว่า

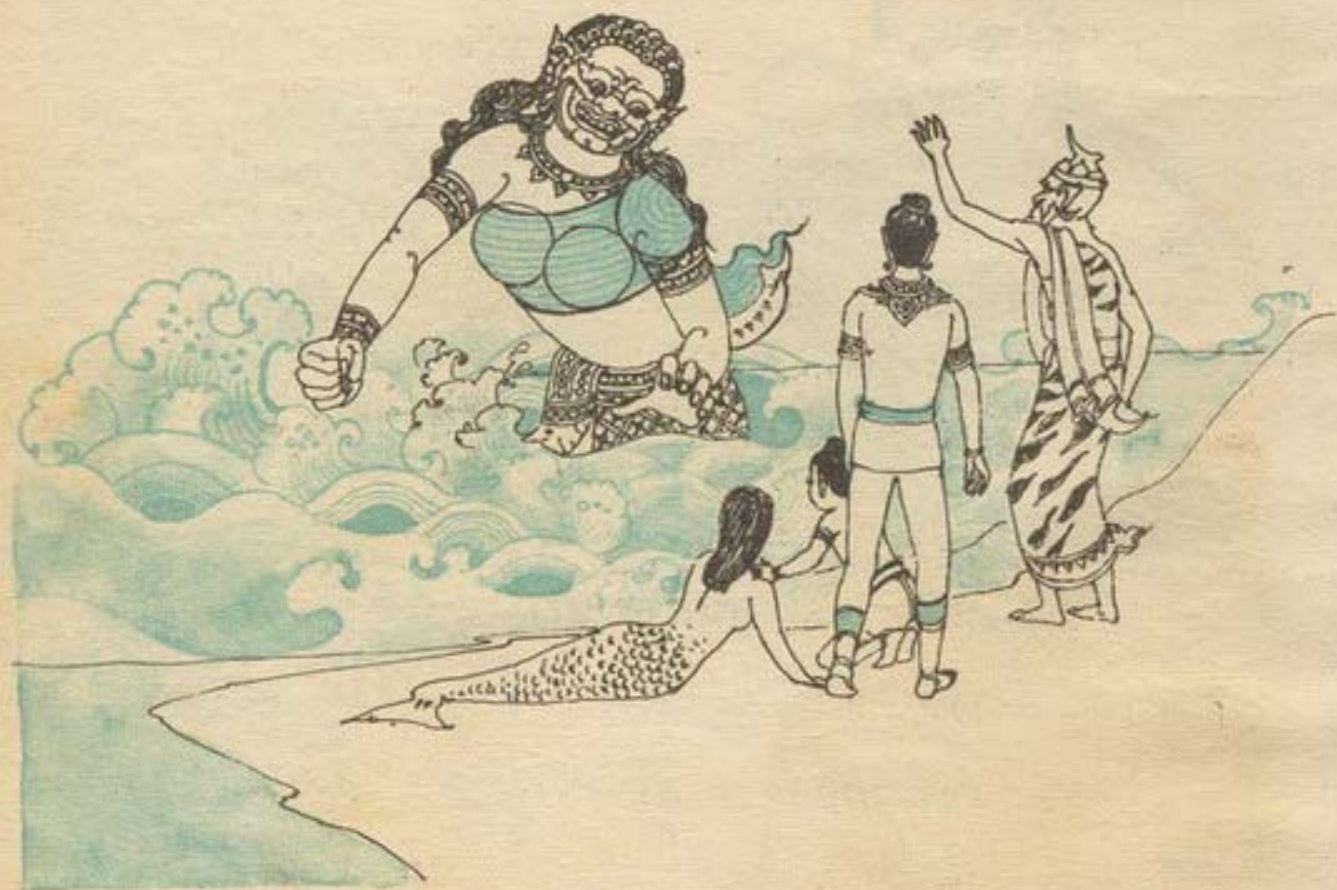
สินสมุทรหยุดอยู่ดูนางยักษ์
ด้วยเห็นแม่แต่รูปนิมิตไว้
แล้วร้องถามตามประสาเป็นทารก
โจนกระโจมโครมครามตามเรามา

ครั้นพอนางผีเสื้อสมุทรบอกว่า เป็นมารดา ก็รู้สึกสลดใจ จึงกล่าว
แก่มารดาว่า

ด้วยองค์พระชนนีเป็นผีเสื้อ
พระบิดาร้อนรนทนทรมาน
คิดถึงวงศ์พงศ์สาครณาญาติ
เห็นมารดรช้อนตัวด้วยกลัวตาย

เห็นผิดพักตร์มารดาน่าสงสัย
สงสัยใจออกขวางกลางคงคา
นี้สัตว์บกหรือสัตว์น้ำดำหนักหนา
จะเล่นข้าทำไรจะใครรู้

อันชาติเชื้ออยู่ถ้ำลาละทาน
เคยอยู่บ้านเมืองมนุษย์สุดสบาย
จึงสามารถมานี้ไม่หนีตาย
ลูกจึงว่ายนน้ำอยู่แต่ผู้เดียว

ประทานโทษโปรดปล่อยไปหน่อยเกิด^๕
 ลูกขอลาฝ่าธุลีสักปีเดียว
 แม้นพบอาชญาปู้ยู่เป็นสุข
 จึงจะชวนบิดุเรศเสด็จจร

ที่ละเมิดแม้นคุณอย่าฉุนเฉียว
 ไปท่องเที่ยวหาประเทศเขตนคร
 บรรเทาทุกข์ภัยโณสโมสร
 มาสถานมารดรไม่อนใจ

นางผีเสื้อสมุทรไม่เชื่อก็ออกไปตาม แต่สินสมุทรหนีรอดได้
 นางยักษ์จับได้แต่เงือกสองตัวเมียจึงฆ่าเสีย ส่วนพระอภัยมณีนั้น
 นางเงือกแบกพาว่ายเข้าไปยังเกาะแก้วพิสดารได้ทันพร้อมกับสินสมุทร
 พระโยคีก็ออกมาช่วยจับนางผีเสื้อสมุทรหนีไป สินสมุทรต้องจากมารดา
 ติดสอยห้อยตามบิดาไปตั้งแต่บัดนั้น ”

วีระบิดหนังสือเงยหน้ามองเพื่อน ๆ แล้วพูดว่า “เรื่องของ
 สินสมุทรมีอีกยาวมาก ฉันเล่าให้เธอฟังเฉพาะตอนนี้เพียงแค่นี้ ตอน
 อื่น ๆ ให้เธอไปอ่านเอง”

ชูใจหันไปถามมานี “เธอคิดว่าสินสมุทรควรจะไปกับพระอภัยมณี
 หรือควรจะอยู่กับแม่” มานีนั่งคิดแล้วตอบว่า “ควรจะไปกับพระ
 อภัยมณี เพราะนางผีเสื้อสมุทรมีฤทธิ์มาก อยู่คนเดียวก็ไม่ลำบากอะไร
 และสินสมุทรก็รู้อยู่ว่าแม่อยู่ที่ไหน คิดถึงก็มาหาได้ ส่วนพระอภัยมณี
 นั้นเป็นคนธรรมดา อ่อนแอ ไม่มีฤทธิ์ สินสมุทรมีฤทธิ์เหมือนแม่
 ควรตามไปช่วยพระอภัยมณีก่อน เธอละคิดอย่างไร”

ชูใจกำลังคิด เพชรนั่งฟังอยู่นานก็ออกความเห็นบ้าง “ฉันคิดว่า
 สินสมุทรควรจะไปอยู่กับแม่ต่อไป เพราะถึงแม้ว่าแม่จะเป็น

ยักรั แต่รักพ่อ ไม่ทำอันตรายพ่อแน่ และแม่ก็แปลงร่างเป็นคนอยู่ตลอดเวลา ไม่น่ากลัวอะไร อยู่มาได้ถึงแปดเก้าปีแล้ว ก็ไม่น่าจะเดือดร้อนถ้าจะอยู่ต่อไป พระอภัยมณีอยากไปไหนก็ให้สินสมุทรพาไปได้”

ปิตินับสนุนความคิดของเพชร พลังหันไปถามความเห็นของมานะบ้าง มานะหัวเราะหึ ๆ ไม่ตอบว่าอะไร ชูใจพูดว่า “ฉันชอบความคิดของมานะ สินสมุทรควรไปกับพระอภัยมณี เพราะน่าสงสารมากกว่า ส่วนนางผีเสื้อสมุทรเก่งแล้วอยู่คนเดียวได้”

วีระฟังความคิดของเพื่อน ๆ แล้ว หัวเราะชอบใจ “ใครอยากอ่านเรื่องของสินสมุทรตั้งแต่เด็กจนเป็นผู้ใหญ่ก็เอาหนังสือไปอ่านได้นะ”

แบบฝึก

๑. คำที่มี ฤ (รี) อ่านออกเสียงเป็น ๓ เสียง

ฝึกอ่าน

๑.๑ ออกเสียงเป็น ริ เช่น ฤทธิ์ ทฤษฎี สัมฤทธิ์ อังกฤษ ฯลฯ

๑.๒ ออกเสียงเป็น รี เช่น ฤทัย ฤๅ พฤษภา พฤษภดี

ประพฤติ พฤษภาคม พฤษจิกายน ฯลฯ

๑.๓ ออกเสียงเป็น เรอ มีคำเดียว คือ ฤกษ์

๒. คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด

๒.๑ แม่กน สะกดด้วย ญ ณ ร ล พ ออกเสียงเหมือน น สะกด
อ่านและสังเกต

ร่ำคาญ ชาญ วิญญา บุญคุณ ไพโรจน์ วิจารณ์ สงสาร
นิล ชลนา ปลาวาฬ ฯลฯ

ข้อสังเกต คำบางคำที่สะกดด้วยตัว ร และไม่ปรากฏรูปสระ เวลา
อ่านจะออกเสียงสระออ มี น สะกด

อ่านและสังเกต

สาคร มังกร มารดร นคร จร สโมสร ฯลฯ

๒.๒ แม่กด สะกดด้วย จ ช ซ ฎ ฏ ฐ ท ฒ ต ถ ทธ ศ ษ ส
ออกเสียงเหมือน ด สะกด

อ่านและสังเกต

อาจ เดช ก๊าซ กฎหมาย ปราบฏ อัฐิ ทรุฑ พัฒนา นิमित
ญาติ อนาถ บทกลอน โกรธ ปิตุเรศ ริษยา ไอรส ฯลฯ

๓. คำที่มักอ่านผิด

ฝึกอ่าน

๓.๑ คำที่มีตัวสะกดควบกับตัว ร เวลาอ่านไม่ต้องออกเสียงตัว ร
เช่น สมุทร เพชร เนตร

๓.๒ คำควบกล้ำ ถ้าแยกส่วนของคำผิด ก็จะอ่านผิด เช่น แปลง
แปลก แคลง ไครมคราม เพลง เฟลีน เผลอ

๓.๓ อักษรนำ ถ้าแยกส่วนของคำผิด ก็จะอ่านผิด เช่น แสดง
แถลง จมวก เสี่ยง เสี้ยน

๓.๔ ข้อความที่ไม่มีสระกันระหว่างคำ หากแยกคำผิดก็จะอ่านไม่
ถูกต้อง เช่น

ดุกลอกกลับ เมื่อนางออกไป ตายอดตายอยาก

๓.๕ คำบางคำออกเสียงผิดเพราะไม่ออกเสียงต่อเนื่องระหว่างคำ
เช่น ชนนี้ ทรมาน ชลนา อปลักษณ์

๔. คำพ้องเสียง

ฝึกอ่าน

ประธาน

ประธาน

สมุทร

สมุทร

หาร

หาญ

เขี้ยว

เคี้ยว

คำ

ฆ่า

ข้า

๕. การละคำบางคำในบทร้อยกรอง เพื่อให้มีจำนวนคำตามที่กำหนดไว้
จะรู้ความหมายได้ถูกต้อง เมื่อนำคำที่ละไว้มาเติมให้เต็มความ

อ่านและสังเกต

ด้วยเนื้อไขมิได้คิดริษยา หมายความว่า เพราะเป็นเลือดเนื้อเชื้อไข
(ลูก)ของตน จึงไม่มีความคิดอิจฉาริษยา

๖๕. **ห้ามรงค์ทรงมาค่าบุรี** หมายความว่า ห้ามรงค์ (แหวน) ที่
ทรงสวมมานั้นมีค่าควรเมือง (มีค่ามาก)

๖. การวิพากษ์วิจารณ์เป็นการพูดหรือเขียนขยายความคิดให้ละเอียดยิ่ง
ขึ้น โดยอาศัยเหตุผลต่างๆ ประกอบ อาจจะเปรียบเทียบในลักษณะ
ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดีก็ได้

ฝึกวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของตัวละครในเรื่องจากคำพูดต่อไปนี้

“ฉันคิดว่า สินสมุทรควรจะปลอมให้พ่ออยู่กับแม่ต่อไป
เพราะถึงแม้ว่าแม่จะเป็นยักษ์ แต่ก็รักพ่อ ไม่ทำอันตรายพ่อแน่”

“ฉันชอบความคิดของมานี สินสมุทรควรไปกับพระอภัยมณี
เพราะน่าสงสารมากกว่า ส่วนนางผีเสื้อสมุทรเก่งแล้วอยู่คนเดียวได้”

๗. คำพังเพย สำนวนเปรียบเทียบ และสำนวนภาษา ช่วยให้ข้อความ
มีความหมายชัดเจน ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังรู้สึกเหมือนกับว่าได้เห็น
ภาพนั้นจริงๆ ตามที่บรรยายไว้

อ่านและสังเกต

ใจดีสู้เสือ หมายถึง กลัวแต่ทำเป็นไม่กลัว

แต่ดวงเนตรแดงดุดังสุริย์ฉาย หมายถึง ตาแดงเหมือนแสง
พระอาทิตย์

ขนพองสยองเกล้า บอกลักษณะของคนที่มีความกลัวมาก

๘. การอ่านข้อความยาว ๆ หรือเรื่องราว ต้องจับเฉพาะใจความสำคัญ
จึงจะเข้าใจเรื่องได้รวดเร็ว

อ่านและสังเกต

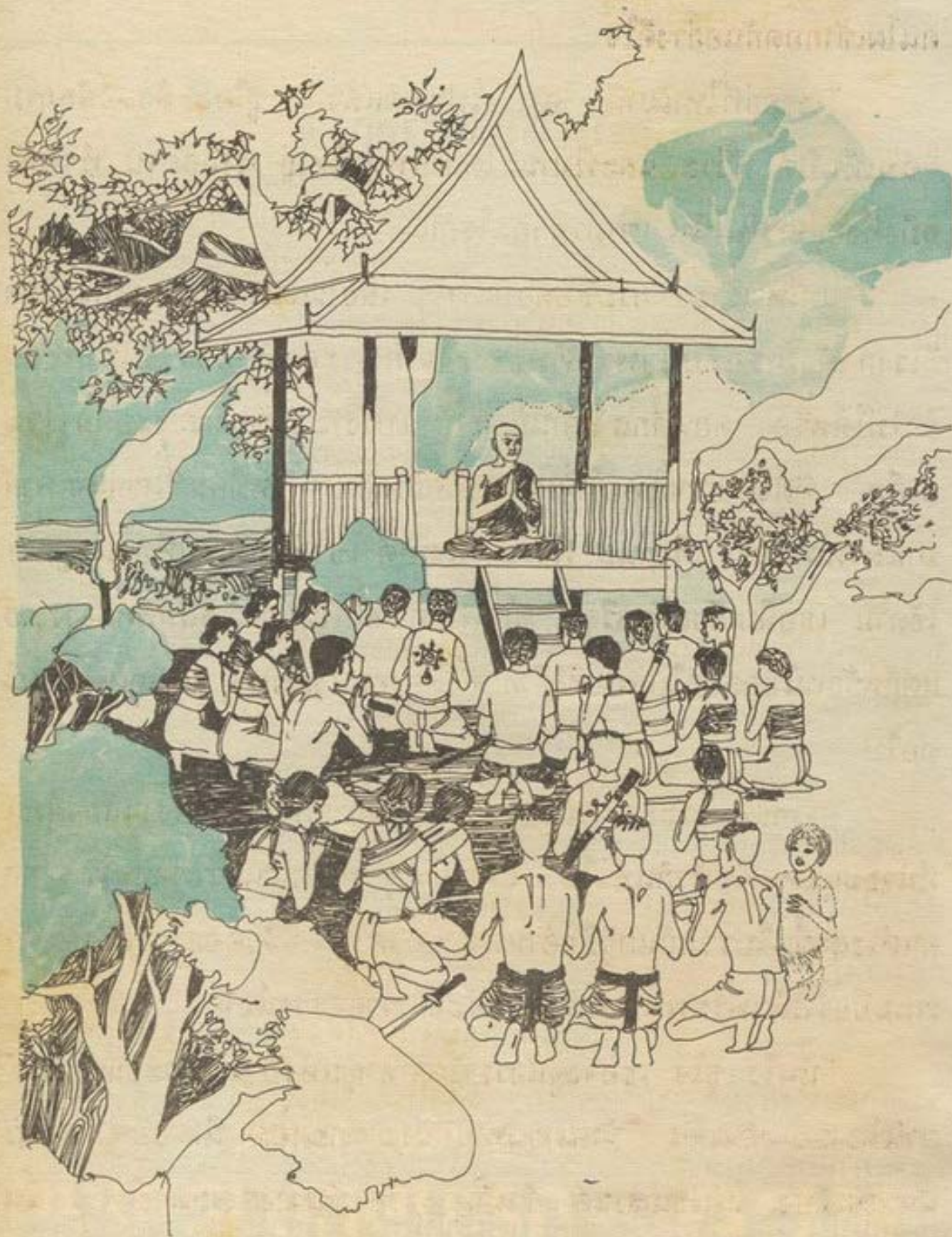
“(สินสมุทร) มองออกไปเห็นหาดทรายขาวสะอาดและทะเล
อันกว้างใหญ่สุดสายตา” ใจความสำคัญคือ “สินสมุทรเห็นหาด
ทรายและทะเล”

“นางผีเสื้อสมุทรเอาหินก้อนใหญ่มีน้ำหนักมากปิดปากถ้ำไว้
ตลอดเวลา” ใจความสำคัญคือ “นางผีเสื้อสมุทรเอาหินปิดปาก
ถ้ำ”

บางระจันรำลึก

เสียงเกราะดังร้าวกระชั้นถี่ยิ่งขึ้น หัวใจของชูใจก็เต้นถี่เร็วยิ่ง
ขึ้นเช่นกัน ขณะนั้นแสงจากคบไฟสว่างโชติช่วง จนมองเห็นใบหน้า
ของคนที่นั่งชุมนุมกันอยู่ได้อย่างชัดเจน ทุกคนมีสีหน้าเคร่งเครียด
ดวงตาทุกคู่แวววาวแสดงความเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญจ้องจับอยู่ที่พระภิกษุ
รูปหนึ่ง ซึ่งนั่งอยู่บนศาลาเล็ก ๆ ใต้ต้นโพใหญ่ใบหนากลางที่ชุมนุม
นั้น พระภิกษุรูปนั้นหลับตาพนมมือแน่นิ่งอยู่เป็นเวลานาน คราวใดที่
ผู้นั่งชุมนุมขยับเขยื้อนเคลื่อนไหวแสงไฟก็ส่องกระทบอาวุธ อันมีหอก
ดาบ ขวาน และมีดสั้นเป็นประกายเปลบปลาบ ชูใจหันไปมองรอบ ๆ
ตัว หวังจะได้พบยากับอาหรือใครที่เขารู้จัก ก็พบแต่คนแปลกหน้าทั้ง
หญิงชาย ทุกคนไม่สนใจชูใจเลย ดูเหมือนพวกเขากำลังรวมพลังใจ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พุ่งตรงไปยังพระภิกษุที่นั่งพนมมือหลับตาอยู่
กลางที่ประชุม

ชูใจค่อย ๆ คลานออกจากกลุ่มคน ขณะที่ผ่านชายฉกรรจ์
สามคน ซึ่งนั่งถือดาบเรียงกันอยู่ ชูใจเหลือบตาขึ้นมอง แล้วแทบจะ
ร้องอุทานออกมาด้วยความประหลาดใจระคนตกใจ เพราะชายฉกรรจ์
สามคนนั้น คือ วีระ ปิติ และมานะนั่นเอง ทั้งสามคนไม่มองชูใจเลย

ชูใจรีบคลานออกไปอย่างรวดเร็วจึงชนคน ๆ หนึ่ง มานีนั่นเอง ทั้งสองคนโผล่เข้ากอดกันอย่างดีใจ

“เราอยู่ที่ไหนมานี่ ฉันงงไปหมดแล้ว” ชูใจจะล่ำลະลักถาม “ฉันเห็นปิติ พี่วีระ และพี่มานะโตเป็นหนุ่มใหญ่ นั่งถือดาบ ทำหน้าตึงทึงอยู่ข้างในโน้น เขามาทำอะไรกัน”

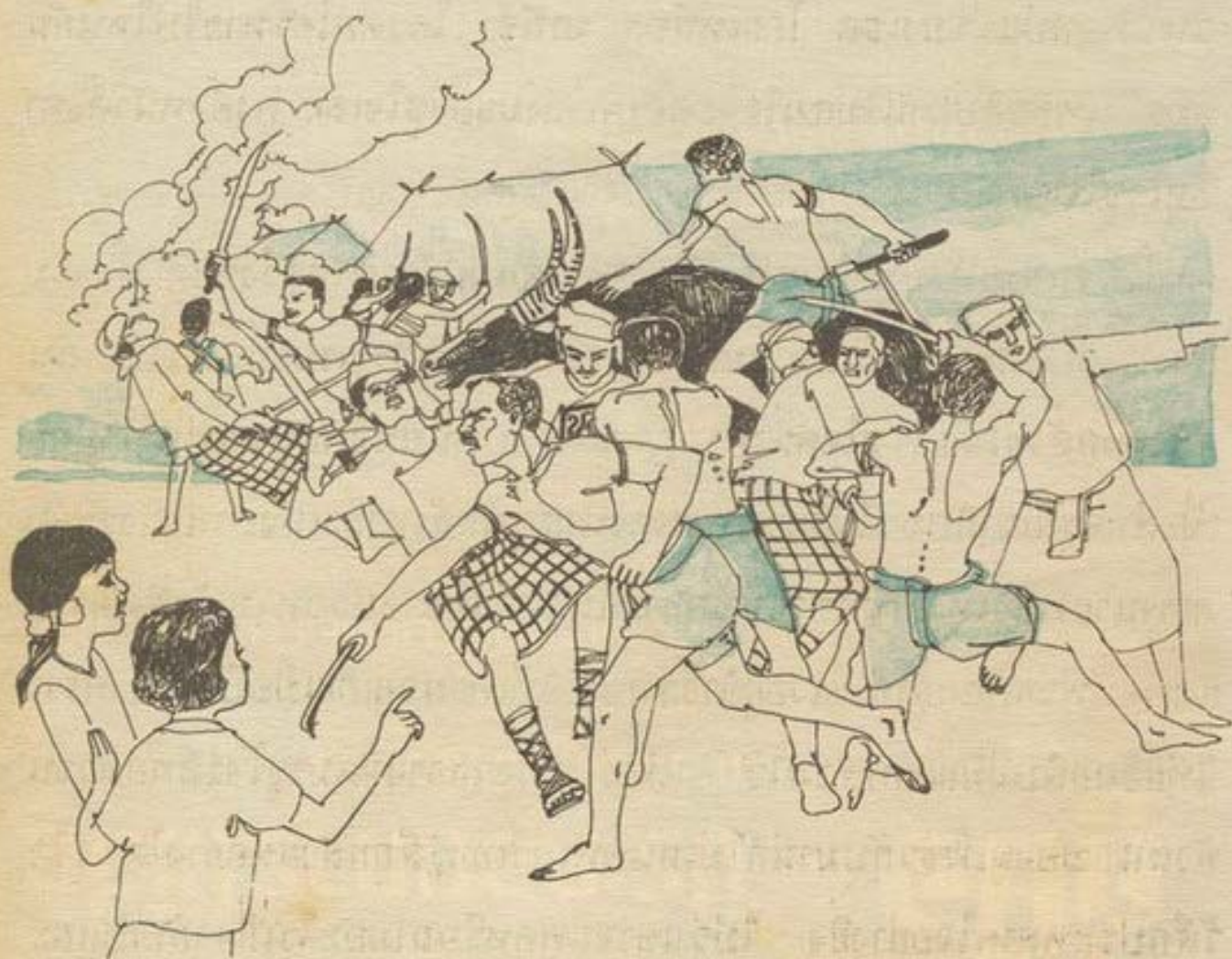
มานีหัวเราะ กระซิบตอบเบา ๆ เสียงแผ่วเหมือนลอยมาแต่ไกล “เรากำลังมารอรับน้ำพระพุทธรูปมรดกจากพระอาจารย์ธรรมโชติใจละจำไม่ได้หรือ ตอนเด็กสังคีตนี้ชาวบ้านบางระจันของเราจะออกจูงโจมเข้าศึก ที่ตั้งค่ายรายรอบให้แตกพินาศยับเยิน เหมือนที่เคยแตกพ่ายมาแล้วหลายครั้ง พี่มานะ พี่วีระ และปิติ เขาเป็นนักรบที่ชำนาญการใช้ดาบ เธอลืมเสียแล้วหรือ” ชูใจฟังแล้วก็นึกไม่ออก รู้สึกพิศวงงงงวย แต่ก็พยักหน้าเออออไปกับมานีด้วย ทั้งสองคนนั่งเงิบ ๆ มองดูเหตุการณ์ต่อไป

ครู่หนึ่ง พระอาจารย์ธรรมโชติก็ลืมตาและลดมือลง เสียงผู้คนที่นั่งชุมนุมพูดพึมพำกันทั่วไป เสียงหึ่ง ๆ ฟังไม่ถนัดว่าพูดอะไร ทุกคนต่างลุกขึ้นไปรวมกันอยู่อีกด้านหนึ่งของศาลา แล้วค่อย ๆ เดินก้มตัวพนมมือรับน้ำพระพุทธรูปมรดกจากพระอาจารย์ธรรมโชติ

“นั่นไง ชูใจ เธอจงดูนักรบผู้กล้าหาญแห่งบ้านบางระจันของเรา” มานีร้องอย่างตื่นเต้น “นั่นนายแท่น ถัดมานายดอก นี่นายอิน ต่อไปนี้นายเมือง โนนขุนสรรค์ กำนันพันเรื่องกับนายทองแสงใหญ่ นัสนายโชติ ดูซิ นัสนายทองเหม็นขี้ควายมาด้วยเห็นไหมชูใจ ท่านผู้นี้แหละ

ชีควายทะเลวงไล่ข้าศึกแตกกระจายเมื่อการรบคราวที่แล้ว นั้นนายจัน
 หนดเขี้ยวกับนายทองแก้ว ล้วนเป็นยอดนักรบกล้าทั้งนั้น เธอดูให้
 เต็มตาชีซูใจ เป็นบุญเหลือเกินที่เราได้มาเห็น ขอให้ชาวบ้านบางระจัน
 ชนะข้าศึกศัตรูเถิด” มานีพูดจบก็ก้มลงกราบ

ซูใจรู้สึกตื่นเต้นเหลือที่จะกล่าว พนมมือก้มลงกราบเคียงกับมานี
 ทันใดนั้นมีเสียงอื้ออึงดังขึ้นรอบทิศ เสียงคนร้องตะโกนว่าข้าศึกโจมตี
 ชาวบ้านบางระจันผู้กล้าหาญกระจายกันออกเข้าต่อสู้ข้าศึกทันที เสียง
 อาวุธกระทบกัน เสียงปืนดังสนั่นเป็นระยະ เสียงคนและเสียงมาร้อง
 สลับกับเสียงวิ่งเข้าประจัญบานดังก้องกัมปนาท คบไฟดับวูบลงหมด

ไม่รู้ใครเป็นใคร มานีกับชูใจกอดกันแน่น ยืนตะลึงอยู่กับที่

“มานี ชูใจ มาทางนี้” เสียงร้องเรียกใกล้ ๆ เพชรนั่นเองเขา ถือนมวกอันที่เคยพุ่งเสียบหัวจงอางเมื่อปีกลาย ชูใจแปลกใจมากกว่า เขาได้มันกลับคืนมาอย่างไร ยังไม่ทันเอ่ยปากถาม มานีก็ฉุดมือออกวิ่งตามเพชรไปทันที เพชรพาวิ่งตัดตรงออกไปสู่แนวป่าทึบ ทุกหนทุกแห่งมืดมิดเพราะเป็นคืนเดือนมืด แต่เพชรวิ่งไปได้อย่างคล่องแคล่ว มานีกับชูใจวิ่งตามไปติด ๆ เสียงสู้รบกันยังดังกึกก้องไกลาลอยอยู่เบื้องหลัง เด็กทั้งสามคนวิ่งตามกันไปเป็นเวลานานจนเหนื่อยหอบ ห่างสนามรบมาไกลจนเกือบไม่ได้ยินเสียง ชูใจหอบพลางถามมานีว่า “ย่ากับอาของฉัน พ่อกับแม่ของเธอ โอ้ยเหนื่อย มานีจำ ใครต่อใครหายไปไหนกันหมด” เพชรกับมานีไม่สนใจจะตอบคำถามของชูใจเลย คงตั้งหน้าตั้งตารอวิ่งนำชูใจต่อไป

จนกระทั่งมาถึงสถูปร้างที่ชูใจจำได้แม่นยำ เพชรจึงหยุด ทั้งสามคนทรุดนั่งลงกับพื้นด้วยความเหนื่อยอ่อน “เพชรพามาที่นี่ทำไม ฉันกลัวงู กลัวขโมย” ชูใจคร่ำครวญ รู้สึกสับสนจนจับต้นชนปลายไม่ถูก เมื่อสักครู่นี้เขากับมานีนั่งอยู่ท่ามกลางนักรบผู้กล้าหาญแห่งบ้านบางระจัน ภาพนายทองเหม็นถือขวานชี้ควายยืนจังก้าอย่างห้าวหาญยังติดตาอยู่ แต่บัดนี้พวกเขากลับมานั่งอยู่ข้างสถูปร้างที่เคยผจญภัยเมื่อปีกลาย คราวนี้ที่ยอดกลับมีมณฑปสวมไว้ พอนึกถึงจงอางขึ้นมาชูใจรู้สึกกลัวจนตัวสั่น มองดูเพชรกับมานีก็ไม่เห็นคนทั้งสองรู้สึกกลัวแต่อย่างใด ชูใจรู้สึกประหลาดใจอย่างยิ่ง ไม่ว่าเขาจะพูดหรือถามอะไรเกี่ยวกับย่าและ

อาหรือคนอื่น ๆ ทั้งเพชรและมานี้ก็ไม่ตอบ

พอทั้งสามคนหายเหนื่อย ต่างก็มองซ้ายมองขวา เพื่อหาที่หลบซ่อนให้ปลอดภัย เพชรพาเด็กหญิงทั้งสองไปที่ปากอุโมงค์ ขณะนั้นมีแสงสว่างสลัว ๆ ส่องออกมา ชูใจกำลังอ้าปากคัดค้านไม่ให้ลงไป ในอุโมงค์ มานี้ก็จุดข้อมือเดินตามเพชรเข้าไป เพชรเดินนำหน้าลัดเลาะไปตามซอกหิน พวกเขาได้ยินเสียงคนพูดกันพึมพำสะท้อนก้องเบา ๆ เป็นระยะ ๆ พอมาถึงห้องโถงเด็กทั้งสามก็ตกตะลึง ตรงกลางลานกว้างนั้นมีตะเกียงเจ้าพายุจุดให้แสงสว่างนวลไปทั่ว หีบเหล็กโบราณเก่าคร่ำคร่าที่ชูใจจำได้ดีเปิดอ้าอยู่หลายใบ เพชรนิลจินดาในหีบต้องแสงไฟเป็นประกายวูบวาบแพรวพราว พวกโจรห้าคนกำลังแบ่งสมบัติกัน

ทุกคนต้องการจะได้ส่วนแบ่งมากกว่าคนอื่น ต่างทุ่มเถียงทะเลาะวิวาท และสบถสาบานอย่างกึกกฆพะ

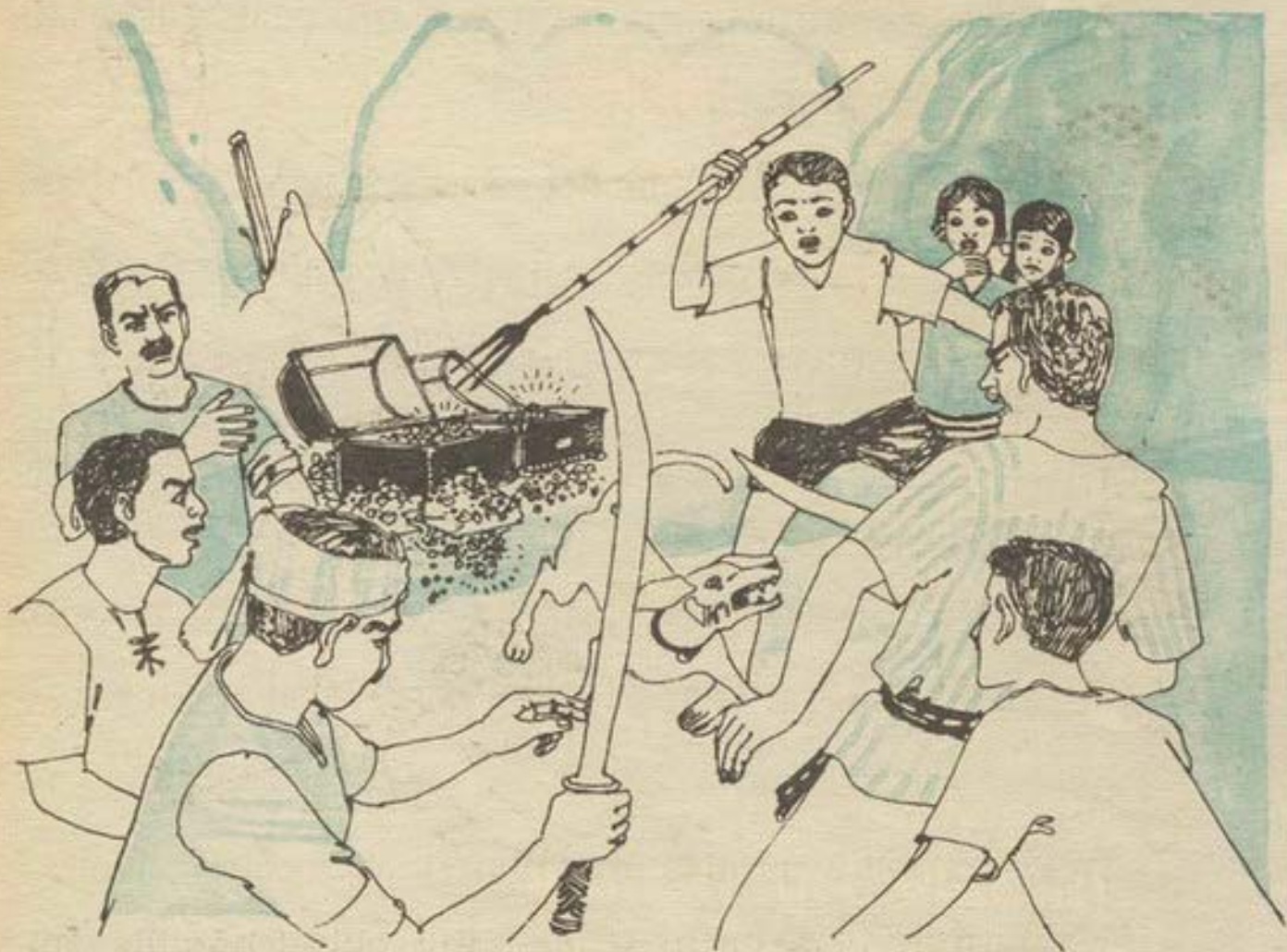
“พวกคนอุปาทว์ บ้านเมืองกำลังระส่ำระสายเพราะข้าศึกมาโจมตี มันกลับเห็นแก่ตัว ลักขโมยและกอบโกยทรัพย์สินสมบัติเพื่อประโยชน์ของตน ช่างชั่วช้าน่าอนาถใจจริง ๆ” มานีขบเขี้ยวเคี้ยวฟันด้วยความโกรธแค้น

“ฉันจะพุ่งฉมวกใส่มัน” เพชรพูด ดวงตาของเขาลุกวาว

“อย่าประมาทนะเพชร เธอมีฉมวกอันเดียว” ชูใจกระซิบเตือน “เธอพุ่งไปแล้วก็ไม่มีอาวุธเหลืออยู่ มันจะรุมทำร้ายเราและฆ่าเธอ เพราะมันพยายามฆ่าเราแต่ครั้งก่อนแล้ว”

เพชรคำรามอยู่ในลำคอ ทั้งสามจึงมองดูพฤติการณ์ของใจต่อไป ในที่สุดมันกอบเครื่องเพชรพลอย เงินทอง ออกมากองห้ากอง พยายามจัดสรรของมีค่ามากให้เฉลี่ยอยู่ทุกกอง หลายครั้งที่พวกมันเงืองา ดาบขึ้นจะฆ่าฟันกันเอง แต่หัวหน้าโจรซึ่งดูอาวุโสกว่าเพื่อนจะห้ามปราม เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของพวกมันไว้ ต่างทุ่มเถียงและเกี่ยงงอนกันอยู่นาน สมุนโจรคนหนึ่งคงจะรำคาญจึงคว้ายานัตถ์ขึ้นมานัด ผุนของยานัตถ์ปลิวพุ่งไปทั่ว ชูใจได้กลิ่นรู้สึกคันจมูกเหลือกำลัง เอามือปิดไว้กลัวจะจาม แต่ก็กลั้นไม่ได้จึงจามออกมา

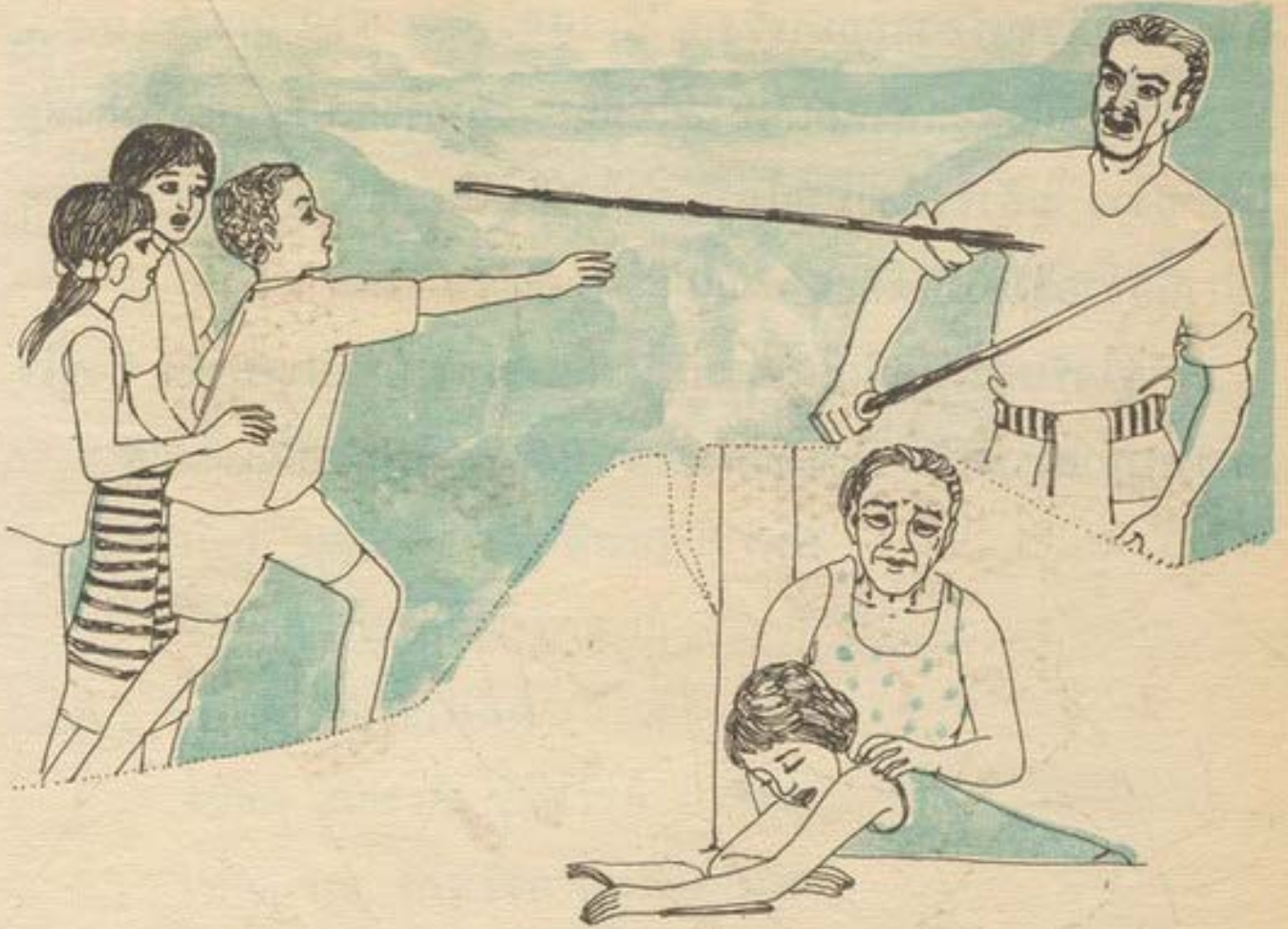
โจรทั้งห้าคนหันขวับมาทันที มันถือดาบวิ่งตรงมาหาเด็กทั้งสาม ทันใดนั้น เจ้าโตของมานีไม่รู้มาจากไหน รีบกระโจนเข้ากอดโจรทั้งห้าคน อย่างอุตุลุด เพชรพุ่งฉมวกไปถูกหัวหน้าโจรล้มลง แล้วทั้งสามก็พากัน

วิ่งออกจากอุโมงค์ ชูใจก้าวขาไม่ออก ตกใจกลัวจนสุดขีด ร้องตะโกนออกมาสุดเสียง “ตายแน่แล้ว! ช่วยด้วย!” แล้วภาพที่มองเห็นทั้งหมดก็อันตรธานไป

“ชูใจ! ชูใจ! เป็นอะไร ร้องเสียงลั่นบ้าน” ย่าเย่าตัวปลุกชูใจ “นั่งดูหนังสือแล้วกลับไปตั้งแต่เมื่อไรละนี่”

ชูใจจ๋วเจียลืมตาขึ้น ใจยังเต้นเป็นตึกลองด้วยความกลัว พอรู้สึกตัวว่าตนเองฝันไปก็ดีใจ ค่อย ๆ เหี้ยมดเท้าออกด้วยความยากลำบาก เพราะนั่งขัดสมาธิ ฟูบหลับกับพื้นข้างธรณีประตูอยู่นานจนเป็นเหน็บ พลังบอกเล่าอย่างตื่นเต็นว่า

“ฉันฝันเห็นชาวบ้านบางระจันค่ะย่า โอ! ตื่นเต้นเหลือเกิน เห็น นายจันหนวดเขี้ยว นายแท่น นายดอก ขุนสรรค์ พันเรือง เห็นนายทองแสงใหญ่ นายทองเหม็นถือขวานขีควาย นายอิน นายเมือง นายโชติ เห็นพระอาจารย์ธรรมโชติด้วย เห็นหมดทุกคน ปิดกับพี่วีระ พี่มานะก็โตเป็นหนุ่มและไปรบกับเขาด้วย ฉันดีใจจังค่ะย่า ที่ได้เห็นบรรพบุรุษนักรบผู้กล้าหาญเหล่านี้ แม้จะเป็นเพียงความฝันฉันก็พอใจ”

ย่าหัวเราะ “เจ้ากำลังอ่านหนังสืออะไร”

“อ่านประวัติศาสตร์เรื่องชาวบ้านบางระจันค่ะ”

“คงจะไปรบกับเขาละซีจึงร้องลั่นบ้านอย่างนั้น”

“เปล่าค่ะย่า เพชรพาฉันหนีเข้าไปอยู่ในอุโมงค์ โจรมันจะจับตัว

ฉันทกใจกลัวจนร้องออกมาจริง ๆ”

“ดูหนังสือแล้วหลับนะ ไม่ตื่นนะ ถ้าง่วงก็เปลี่ยนอิริยาบถเสีย ให้หายง่วง แล้วจึงค่อยมาดูใหม่ จะได้เข้าใจและจำได้ ดู ๆ หลับ ๆ อย่างนี้ก็จำอะไรไม่ได้ต่อเนื่องกัน” ย่าบอก

ชูใจรับคำ แต่นึกในใจว่าถ้าได้ฝันเห็นชาวบ้านบางระจัน ซึ่งชูใจ เคารพบูชาความกล้าหาญและความสามัคคี เขาก็พอใจที่จะฝันอีก

แบบฝึก

๑. คำที่มักอ่านผิด

อ่านและจำ

๑.๑ อ่านได้สองอย่าง

ฟังอย่างมีสมาธิ (สะ-มา-ทิ) นั่งขัดสมาธิ (สะ-หมาด)

น้ำพระพุทธรมณฑ์ (พระ-พุท-ทะ-มน) ไหว้พระพุทธร (พระ-พุท)

พระธรรมเทศนา (พระ-ท่า-มะ-เท-สะ-นา)

เทศนาธรรม (เทด-สะ-หนา-ท่า)

๑.๒ อ่านออกเสียงไม่ตรงกับรูปคำที่เห็น

ประโยค

ทรัพย์

ประโยชน์

๑.๓ อ่านคำที่ใช้สระประสม

เขี้ยว เดี้ยว เหลี่ยม

๑.๔ อ่านคำควบกล้ำและอักษรนำ

เคลื่อน เครื่องเคี้ยว กลื่อนกลาด ขวักไขว่ ถมึงทิ้ง
ขยับเขยื้อน จวัดเจวียน ไม้โสน

๑.๕ อ่านคำที่สะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด

ศัตรู บุรุษ อนาถ พินาศ อาฆาต
ชำนาญ โกลาหล อาจารย์

๑.๖ อ่านคำที่มีตัวการันต์

โบสถ์ จกรรจ ขุนสรรค์ ยานัตถ์
เหตุการณ์ ประวัติศาสตร์ อุโมงค์

๑.๗ อ่านคำที่มีเสียงบางพยางค์พ้องกัน

ผจญ-ยากจน ธรณี-ชนนี
สมบัติ-ธนบัตร พินาศ-อำนาจ
เคารพ-สู้รบ โจร-กระโจน

พินาศ-อำนาจ-กัมปนาท

ประจัญบาน-บางระจัน-พระจันทร์

อุบาทว์-กากบาท-ตักบาตร-บิณฑบาต-บาดแผล

๑.๘ คำไม่ประวิสรรชนีย์

ขโมย พิศวง อุตลุด อันตรธาน

๒. คำที่มี ร ล ใช้สระเดียวกัน ตัวสะกดมาตราเดียวกัน มีความหมายต่างกัน ต้องออกเสียงให้ถูกต้อง

อ่านและสังเกต

เรียน-เลียน

รัก-ลัก

รอย-ลอย

ราย-ลาย

รูป-ลูป

รุก-ลูก

รบ-ลอบ

รับ-ลับ

รบ-ลป

รด-ลด

๓. การขยายคำทำให้ทราบลักษณะ กิริยาอาการได้ชัดเจนขึ้น

อ่านและสังเกต

สีหน้า

- สีหน้าเคร่งเครียด

तालुग

- ตาลุกแวววาว

แตก

- แตกพินาศ แตกพินาศยับเยิน แตกพ่าย
แตกกระจาย

ยืน

- ยืนตะลึง ยืนจังก้า

เดิน

- เดินก้มหน้า ค่อย ๆ เดินก้มตัว

คลาน

- คลานออกไปอย่างรวดเร็ว

วิ่ง

- วิ่งไปได้อย่างคล่องแคล่ว

แสง

- แสงสลัว ๆ แสงนวล แสงสว่าง
แสงสว่างโชติช่วง

เสียง - เสียงพึมพำ เสียงดังแผ่วเบา เสียงดังก้อง

เสียงดังอื้ออึง เสียงป็นดังสนั่น

เสียงป็นดังสนั่นเป็นระยะ

ร้อง - ร้องอย่างตื่นเต้น ร้องด้วยความตกใจ

ร้องอุทานด้วยความประหลาดใจ

ร้องตะโกนออกมาสุดเสียง

๔. การขยายคำโดยใช้คำเปรียบเทียบ ทำให้เข้าใจความหมายหรือความรู้สึกได้ชัดเจนขึ้น

อ่านและสังเกต

รู้สึก - รู้สึกกลัวจนตัวสั่น รู้สึกกลัวจนขนลุก

ใจเต้น - ใจเต้นเป็นตึกลอง

ดีใจ - ดีใจเหมือนได้แก้ว

๕. ตัวสะกดแม่เกย แม่เกอว

แม่เกย สะกดด้วย ย เช่น ปรายกาย เหนื่อย พลอย เลย ภัย

แม่เกอว สะกดด้วย ว เช่น แผ่ว เร็ว ปลิว ตะกริว คล่องแคล่ว

แพรวพราว

ข้อสังเกต คำบางคำที่มีตัว ย หรือ ว อยู่ท้ายคำ แต่ไม่ใช่ตัวสะกดในแม่ เกย หรือ เกอว

เช่น เฉลี่ย (ประสมสระ เอีย)

กลัว ตัว (ประสมสระ -ัว)

๖. การเรียงลำดับความทำให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายและเร็วขึ้น ถ้าไม่เรียงตามลำดับจะทำให้สับสนเข้าใจยาก

อ่านและสังเกต

โจรทั้งห้าคนหันขวับมาทันที
มันถือดาบวิ่งตรงมาหาเด็กทั้งสาม
ทันใดนั้น เจ้าโตของมานี้ไม่รู้มาจากไหน
รีบกระโจนเข้ากักโจรทั้งห้าคนอย่างอุตุลุด

๗. การขยายประโยคเพื่ออธิบายรายละเอียดให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้คำหรือกลุ่มคำขยาย

อ่านและสังเกต

ภาคประธาน	ภาคแสดง
ชาวบ้าน	จะออกจู่โจมข้าศึก
ชาวบ้านบางระจัน	จะออกจู่โจมข้าศึก
ชาวบ้านบางระจันของเรา	จะออกจู่โจมข้าศึกที่ตั้งค่ายรายรอบ
ชาวบ้านบางระจันของเรา	จะออกจู่โจมข้าศึกที่ตั้งค่ายรายรอบให้แตกพินาศยับเยิน

๘. เมื่อต้องการจะบอกหรือหาที่ตั้งของจังหวัดหรือสถานที่จากแผนที่ ต้องเริ่มต้นหาจากจังหวัดหรือสถานที่ที่เราอยู่หรือรู้จักก่อน แล้วหาไปตามทิศทางจากแผนที่ (แผนที่จะกำหนดด้านบนเป็นทิศเหนือ)

๒๖ ฝึกอ่านแผนที่และหาสถานที่ตั้งบ้านบางระจัน

วิธีหา ๘.๑ สมมติถ้าต้องการหาที่ตั้งบ้านบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ต้องรู้ว่าสิงห์บุรีอยู่ส่วนไหนของประเทศไทย จึงจะหาได้สะดวก และรวดเร็ว

๘.๒ สมมุติรู้ที่ตั้งของกรุงเทพฯ และรู้ว่าสิงห์บุรีอยู่ภาคกลาง ตอนเหนือ ดังนั้นจังหวัดสิงห์บุรีจะอยู่เหนือกรุงเทพฯ

๘.๓ เมื่อหาที่ตั้งของกรุงเทพฯ ได้แล้ว ก็ดูด้านบนของกรุงเทพฯ จะพบจังหวัดสิงห์บุรี

๘.๔ เมื่อทราบที่ตั้งจังหวัดสิงห์บุรี ก็หาที่ตั้งบ้านบางระจัน ซึ่งอยู่ในจังหวัดสิงห์บุรีทางด้านตะวันตก

๘.๕ คาดคะเนที่ตั้งบ้านบางระจันว่า คงจะอยู่บริเวณด้านซ้าย

- 1 สิงห์บุรี
- 2 อ่างทอง
- 3 นนทบุรี
- 4 กรุงเทพมหานคร
- 5 สมุทรปราการ
- 6 สมุทรสาคร
- 7 สมุทรสงคราม

บทที่ ๗

น้ำป้อนน้อย

“ตายจริงปิติ ทำไมเธอเลิกกาฬปิตของจดหมายล่ะ สกปรกจริง” มานีกกล่าวตำหนิเมื่อเห็นปิติแลบลิ้นเลิกกาฬที่ฝาของจดหมาย

“ประโยชน์ของน้ำป้อนน้อยละ มานีไม่รู้อะไร พระฤๅษียังแนะนำให้หนูมานใช้เลย” ปิติเถียงพลงเอามือรีดฝาของให้ติดแน่นกับตัวของจดหมายซึ่งจะส่งถึง จัตรแห่งหุบกะพง

“พระฤๅษีคงแนะนำเพื่อประโยชน์อย่างอื่นกระมัง แต่การเลิกกาฬปิตของจดหมายนั้น ฉันว่ามันสกปรกและไม่น่าดูเลย เธอควรใช้น้ำทาการปิตของจะดีกว่า”

ปิตักัมศิรชะรับคำอย่างล่อเลียน “ครับผม ต่อไปนี้กระผมจะไม่แลบลิ้นออกมาเลียของจดหมายแล้วละครับผม”

มานีอารมณ์ดีขึ้น “เออเมื่อกี๊ปิติเรียกน้ำลายว่าน้ำป่อน้อย และบอกว่าพระฤๅษีแนะนำให้หนุมานใช้ประโยชน์จากน้ำป่อน้อยนะ เรื่องเป็นยังไง เล่าให้ฟังบ้างสิ”

“ได้จ้ะ พอดีหนังสือรามเกียรติ์ที่ฉันขอยืมมาอ่านยังไม่ได้เอาไปคืนห้องสมุด จะอ่านทำนองเสนาะให้เธอฟังด้วย”

มานีหันไปเรียกเพื่อน ๆ มาฟังปิติ ปิติเก็บซองจดหมายแล้วหยิบหนังสือรามเกียรติ์ขึ้นเปิดพลาংเล่าพลาং

“พวกเธอรู้จักหนุมานแล้วใช่ไหม ที่วีระเขาเดินโหยงเหยิงคราวเล่นโยนเมื่อปีที่แล้ว ตอนนั้นหนุมานลองดีพระนารทฤๅษี จนพระนารทฤๅษีต้องเสกไม้เท้าเป็นปลิงเกาะคาง และปราบหนุมานได้ ตอนนั้นก็ต่อจากตอนนั้น เมื่อหนุมานลาพระฤๅษีแล้วจึงเหาะไปกรุงลงกา เพื่อสืบหานางสีดาตามที่พระรามใช้มา เมื่อพบก็ถวายเป็นภรรยา”

“อะไรละ ภรรยาหรือ” สมคิดถาม

“ผ้ากับแหวนไงละ ภรรยาก็คือผ้า ธำมรงค์ก็คือแหวน ทำเป็นจำไม่ได้ เรียนมาแล้วนี่นา” ดวงแก้วพูด แล้วบอกให้ปิติเล่าต่อไป

ปิติเล่าว่า “จากนั้นหนุมานก็ออกมาอาละวาด ไล่ฆ่าฟันพวกทหารยักษ์ที่รักษาวังของทศกัณฐ์ล้มตายลงเป็นอันมาก ทศกัณฐ์สั่งให้ทหารที่มีฝีมือพยายามฆ่าหนุมานด้วยวิธีต่าง ๆ แต่ก็ทำอะไรหนุมานไม่ได้ ทศกัณฐ์โกรธมาก ค่ำกลอนมีดังนี้

เมื่อนั้น

ได้ฟังดั่งเอาอัคคี

ลิบปากทวาดมาตร้อง

เหม่อไอลิงไพรอหังการ

ทศเคียรสุริยวงศ์ยักษี

เข้ามาจุดจีกายา

กึกก้องนิเวศน์ยักษา

เหตุใดจึงมาไม่วายปราณ

หนุมานได้โอกาสคิดจะทำลายกรุงลงกาให้พินาศ จึงแกล้งบอก
ทศกัณฐ์ ดังคำกลอนว่า

บัดนั้น

ได้ฟังอสุรีก็ดีใจ

ซึ่งจะฆ่าข้าด้วยอาวุธ

จงให้เอนุ่นสำลีสมา

แล้วจึงเอาฟันเข้าทั้งตัว

ชั้นนอกนั้นให้เอาฟาง

แล้วจึงเอาไฟจุดเข้า

เลือดเนื้อก็จะสูญไปด้วยกัน

คำแหงหนุมานทหารใหญ่

แกล้งกล่าวใส่โคล่ด้วยมารยา

โทนจะสิ้นสุดสังขาร

กับผ้าชุบน้ำมันยาง

ตลอดแต่หัวไปจนหาง

ทำต่างเชือกรัดผูกพัน

เผาให้สิ้นชีพอาลัย

ไม่ทันทนทุกข์เวทนา

ทศกัณฐ์หลงเชื่อคำพูดของหนุมาน จึงสั่งให้ทหารทำตามแล้ว
ทศกัณฐ์ใช้ประกายไฟจากหอกแก้วสุรगานต์ของตนจุดเข้าที่ตัวหนุมาน
ไฟลุกติดลามไหม้ไปทั้งตัวทันที หนุมานเห็นไฟลุกท่วมตัวก็ดีใจ รีบวิ่ง
เข้าไปในปราสาทของทศกัณฐ์ ไฟไหม้ปราสาทราชมนเทียรรวดเร็ว
ผู้คนก็โกลาหลไปทั้งวัง คำกลอนกล่าวไว้ดังนี้

บัดนั้น
ครั้นเพลิงติดขึ้นก็ตั้งใจ
เที่ยวจุดปราสาทราชฐาน
โรงช้างโรงม้าเรือนพล

คำแหงทนต์มานทธารใหญ่
วิ่งโผนเข้าในไพชยนต์
เพลิงกาลรุ่งโรจน์ไพยมทน
อลวนไปทั้งธานี

ทศกัณฐ์ตกใจมากรีบพานางมณโฑมเหสีและบริวารหนีไป ปล่อย
ให้พวกเสนายักษ์วิ่งซุ่มหนึ่ไฟกันอุตลุด ดังคำกลอน

บัดนั้น

ตกใจไม่เป็นสมประดี
ต่างตนอุ้มลูกจุงหลาน
ฉวยกระบุงมั่งม่านทุกใน
บ้างพี่พ่อตาแม่ยาย
อุตลุดไปทั้งพารา

ฝ่ายหม่อสุรศักดิ์ยักษ์

อิงมีไปทั้งเวียงชัย
ล้มลูกคลุกคลานแล้วร้องไห้
บ้างได้เชิงกรานก็แบกมา
บางคนเมืงหายก็เรียกหา
พากันวิ่งวุ่นเป็นโกลี

เมื่อหนุมานเผาปราสาทของทศกัณฐ์จนหมดสมใจแล้ว ก็สลัดไฟ
ออกจากตัว ไฟที่อื่นดับหมดสิ้น เหลืออยู่ที่ปลายหางแห่งเดียวไม่ยอม
ดับ จึงวิ่งกระโจนลงในมหาสมุทรไฟก็ไม่ดับ หนุมานจนปัญญา จึง

คิดถึงพระนารทฤๅษี ค้ำกลอนกล่าวว่

ครั้นถึงจึงโจนลงคงคา
อุตลุดมุดดำในวารี
สาครขุ่นข้นเป็นควัน
จึงเหาะขึ้นจากสมุทรไท

ครั้นถึงน้อมเกล้าอัญชลี
เล่าความตามเรื่องซึ่งรอนราญ
บัดนี้เชื่อเพลิงตะเกิงพราย
ดับจนสุดฤทธิ์สุดปัญญา
ขอพระมหาอาจารย์เจ้า
เมตตาช่วยดับอัคคี

ชุ่มแช่กายากระบี่ศรี
นที่เป็นระลอกกระฉอกไป
เพลิงนั้นจะดับก็หาไม่
ตรงไปศาลาพระอาจารย์
พระนารทผู้ปรีชาหาญ
จนแผนราชฐานลงกา
ยังติดแต่ปลายหางช้า
เพลิงยังร้อนกล้าพันทวี
จงได้โปรดเกล้าเกศี
ให้ข้านี้พ้นเวทนา

เมื่อนั้น

ฟังวาญบุตรเจรจา

เอ็งเป็นทหารพระจักรกฤษณ์

น้ำในบ่อน้อยจะไวโย

บัดนั้น

ได้ฟังพระมัทมุนี

จึงเอาทางใส่ในปากอม

เพลิงนั้นก็ดับตั้งจินดา

เสร็จแล้วน้อมเศียรอภิวาทน์

ลาพระมุนีผู้มียศ

พระนารถอาจารย์ญาณกล้า

หัวเราะร่าแล้วตอบไป

เพลิงนิตเท่านี้ไม่ดับได้

เหตุใดไม่ดับอัคคี

หนุมานผู้ชาญชัยศรี

กระป๋คิดได้ด้วยปรีชา

อัดลมในช่องนาสา

ด้วยอุบายปัญญาพระนักรพรต

กราบลงแทบบาทบกข

กำหนดเหาะข้ามสมุทรไป

“สนุกจัง น้ำบ่อน้อย คือ น้ำลายนั่นเอง” ชูใจพูด “แต่คงใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้เฉพาะดับไฟที่ทางหนุมานเท่านั้นนะ นอกนั้นก็ใช้ประโยชน์อยู่ในปาก”

“ปิติเขาใช้เสียกวปิดซองจดหมายด้วย” มานีฟ้องเพื่อน ๆ ปิติทำหน้าแหย “ฉันจะเลิกทำแล้วยังไงล่ะ แหม อุตส่าห์อ่านทำนองเสนาะให้ฟังเสียจนคอแห้ง ยังไม่ลืมหือหรือ”

มานีหัวเราะ “ชอบใจมาก ที่นี้ฉันจะไม่พูดถึงเรื่องนี้อีกแล้วละ เออ เธออ่านเรื่องรามเกียรติ์จบแล้วหรือ”

“จบเล่มที่สองแล้ว สนุกมาก มานีไปขอยืมมาอ่านซีจ๊ะ”

“คำศัพท์ยาก ๆ มีเยอะไหม” มานีถาม “ฉันกลัวอ่านไม่รู้เรื่อง”

“เวลาฉันอ่าน ไม่ต้องรู้ความหมายของศัพท์ทุกคำก็รู้เรื่อง แต่ถ้าอยากรู้ความหมายของคำไหน ก็ใช้น้ำบ่อน้อยให้มีประโยชน์ซี” ปิติตอบ

มานีทำตาเขียว “ใช้น้ำบ่อน้อยอีกแล้ว”

ปิติหัวเราะ “ก็น้ำบ่อน้อยช่วยให้เราพูด ถาม คุณครูได้คล่อง ไม่ใช่หรือ”

แบบฝึก

๑. ภาษาไทยนิยมใช้คำที่มีเสียงคล้าย ๆ กัน เพิ่มจากคำเดิมคำเดียวเป็นกลุ่มคำ มีตั้งแต่ ๒ พยางค์ขึ้นไป หรือบางทีก็เป็นวลี เมื่ออ่านออกเสียงแล้วจะฟังไพเราะกว่าคำเดิมและบางทีก็มีความหมายดีขึ้นด้วย

อ่านและสังเกต

เลอะ	เลอะเทอะ	เลอะเทอะเปราะเปื้อน
ขยับ	ขยับเขยื้อน	ขยับเขยื้อนเคลื่อนไหว
ยิ้ม	ยิ้มย่อง	ยิ้มย่องผ่องใส
ขบ	ขบฟัน	ขบเขี้ยวเคี้ยวฟัน

๒. เสียงของคำที่ทำให้ฟังไพเราะ จะเป็นเสียงของคำที่คล้ายกัน

อ่านและสังเกต

เลอะ	เทอะ	เปราะ	มีเสียงสระ -เอ- เหมือนกัน
ขยับ	เขยื้อน	ขยะ	มีเสียงพยัญชนะ ขย เหมือนกัน
เปื้อน	เขยื้อน	เคลื่อนไหว	มีเสียงสระและตัวสะกดมาตราเดียวกัน
ยิ้ม	ย่อง		มีเสียงพยัญชนะ ย เหมือนกัน
ย่อง	ผ่อง		มีเสียงสระ -อ- เหมือนกัน
เขี้ยว	เคี้ยว		มีเสียงสระเหมือนกัน ตัวสะกดมาตราเดียวกันและเสียงพยัญชนะคู่กัน คือ ข-ค

๓. พยัญชนะไทยบางตัวมีเสียงเหมือนกัน บางตัวก็มีเสียงคู่กัน

อ่านและสังเกต

๓.๑ พยัญชนะที่มีเสียงเหมือนกัน คือ

ข ข

ก ก

ญ ญ

ฎ ด	ฏ ต	ฐ ถ
ท ฒ ท ฐ	ณ น	พ ภ
ล พ	ศ ษ ส	

๓.๒ พยัญชนะที่มีเสียงคู่กัน คือ

ข ข-ก ท ฌ	ฉ-ช
ฐ ถ-ท ฒ ท ฐ	ผ-พ ภ
ฝ-ฟ	ศ ษ ส-ซ
ห-ฮ	

(ส่วนข้างหน้า คืออักษรสูง ส่วนข้างหลัง คืออักษรต่ำ เรียกว่า
อักษรต่ำคู่ เพราะมีเสียงคู่กันกับอักษรสูง)

๔. เมื่อนำคำที่มีเสียงสระและตัวสะกดมาตราเดียวกัน มาเรียงเป็นกลุ่ม
ทำให้เกิดเสียงสอดคล้องต่อเนื่องกัน เรียกว่า คำสัมผัสคล้องจอง

๔.๑ คำที่มีเสียงสระและตัวสะกดมาตราเดียวกัน เป็นคำที่มีเสียง
สัมผัสคล้องจองกัน

อ่านและสังเกต

แม่ ก กา	กายา - รักษา	อัคคี - จุติ
แม่ กง	ฟัง - ดัง	ฟาง - ต่าง
แม่ กด	ตวาด - ผาด	อาวุธ - สิ้นสุด
แม่ กน	หลาน - กราน	หาญ - ราน

๔.๒ เมื่อนำคำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองกันมาแต่งเป็นบทร้อยกรอง
จะฟังไพเราะกว่าข้อความธรรมดา

อ่านและสังเกต

ได้ฟังตั้งเอาอัคคี

เข้ามาจุดจีกายา

สิบปากทวาดผาดร้อง

ก็กก้องนิเวศน์ยักษา

๕. คำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน อาจมีรูปคำได้หลายอย่าง

อ่านและสังเกต

๕.๑ ในคำประพันธ์ บางครั้งใช้เต็มรูปคำ บางครั้งเปลี่ยนรูปคำ
โดยการันต์ที่ตัวสะกด เช่น

อหังการ - อหังการี สังขาร - สังขาริ วิญญาณ - วิญญาณิ

๕.๒ เปลี่ยนแปลงสระพยางค์ท้ายของคำ เช่น

กาย - กายา กายี เกศ - เกศา เกศี ยักษ์ - ยักขา ยักษี

โกลาหล - โกลา โกลี นาสา - นาสิก

๕.๓ เปลี่ยนเป็นคำอื่นที่มีความหมายอย่างเดียวกัน

ไฟ - เพลิง อัคคี

หัว - ศีรษะ เคียร เกศ เกศา เกศี เกล้า

ตาย - ม้วย มรณ วายปราณ สิ้นชีพ สิ้นชีวิต สิ้นสุดสังขาร อาสัญ

เมือง - เวียงชัย ธานี พารา บุรี

น้ำ - วารี นที ชล

๖. บทร้อยกรอง มีการลำดับความ ทำให้เข้าใจง่ายและไพเราะขึ้น

อ่านและสังเกต

แล้วจึงเอาพันเข้าทั้งตัว

ตลอดแต่หัวไปจนหาง

ชั้นนอกนั้นให้อาฟาง

ทำต่างเชือกรัดผูกพัน

แล้วจึงเอาไฟจุดเข้า   เผาให้สิ้นชีพอาสัญ
เลือดเนื้อก็จะสูญไปด้วยกัน   ไม่ทันทนทุกข์เวทนา

อาจเขียนเป็นข้อความธรรมดาได้ดังนี้
ใช้สำลีชุบน้ำมันยางพันตั้งแต่หัวไปถึงหาง   ใช้ฟางรัดอีกชั้นหนึ่ง
แล้วจึงเอาไฟจุด

๗. การอ่านบทร้อยกรอง ถ้าตัดคำที่มีความหมายเหมือนกันออกให้เหลือ
แต่ส่วนที่สำคัญ จะทำให้จับใจความได้

อ่านและสังเกต

เสร็จแล้วน้อมเศียรอภิวาทน์   กราบลงแทบบาทบงกช
(เสร็จแล้วก็มลงกราบแทบเท้า)

๘. คำขวัญ คำโฆษณา นิยมเขียนสั้น ๆ ให้มีคำสัมผัสคล้องจองกัน
เพื่อให้ฟังไพเราะและจำง่าย

อ่านและสังเกต

“อากาศเป็นพิษ ชีวิตจะสั้น ต้นไม้เท่านั้น ทั้งกันและแก่”

“รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติของคนไทย”

“เด็กไทย คือหัวใจของชาติ”

“สุรา ยาเสพติด เป็นภัยต่อชีวิต เป็นพิษต่อสังคม”

“สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข”

“เด็กไทยมีวินัย ใจสัตย์ รู้ประหยัด เกรงครัตคุณธรรม”

บทที่ ๘

เที่ยวน้ำตก

มานียืนเด่นอยู่บนยอดที่สูงที่สุดของภูเขา ภูเขาสูงนี้ มานีและเพื่อน ๆ เคยมาเที่ยวเสมอตั้งแต่เล็กจนโต ชาวบ้านก็ขึ้นมาหาหน่อไม้และของป่าต่าง ๆ เป็นประจำ จึงไม่มีอะไรที่น่ากลัว ธรรมชาติบนภูเขาและเบื้องล่างโดยรอบงดงามมาก มานีและเพื่อน ๆ ถือเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจที่แสนวิเศษของพวกเขา

มานีมองลงไปเบื้องล่าง เห็นเรือกสวนไธนาเขียวชอุ่ม เพราะความอุดมสมบูรณ์ของดิน บริเวณขอบบึงที่เคยว่างเปล่าก็เขียวขจีไปด้วยพืชผักนานาชนิด คุณทวีปเกษตรอำเภอที่พวกเด็ก ๆ เคารพและรักใคร่ เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือให้ชาวบ้านแถบนั้นทำสวนผักเพื่อเป็นอาหารและเพิ่มพูนรายได้ ทำให้ราษฎรแถบอื่น ๆ อพยพมาอยู่บริเวณเชิงเขามากขึ้น

เมื่อนึกถึงคุณทวีป มานีก็มีสีหน้าเข้มขึ้นเบิกบาน เพราะเมื่อปลายปีที่แล้ว มานีและเพื่อน ๆ ไปช่วยงานมงคลสมรสระหว่างคุณทวีปและครูไพลินผู้เป็นที่รักและเคารพของพวกเขา มานีจำได้ดีว่าวันนั้นพวกเขามีความสุขที่สุด ที่ได้เห็นบุคคลทั้งสองมีท่าทางเป็นสุขมาก คุณทวีปและครูไพลินยืนคู่กันอยู่ท่ามกลางแขกเหรื่อที่มาอวยพรอย่างคับคั่ง ปิติช่วยงานตัวเป็นเกลียวแถมยังจับปลานิลมาให้แม่ครัวทำกับข้าวเลี้ยงแขกอีกด้วย หลังจากวันงานปิตีก็หมั่นไปดูแลคอยรับใช้ช่วยเหลืออยู่เสมอเพราะบ้านอยู่ใกล้กัน

“คิดอะไรเพลินเชียวนะมานี” ปิติทักขณะที่จูงเจ้านิลมาคู่ชีพมาใกล้ “ฉันเห็นสวนผักข้างล่างกำลังงามก็นึกถึงคุณอาทวีป แล้วก็นึกเลยไปถึงวันแต่งงานของคุณอา กับคุณครูของเรา” มานีตอบ

ปิติหัวเราะเบา ๆ “คุณครูไพลินพูดกับฉันว่า ทุกคนเมื่อโตขึ้นส่วนใหญ่ก็มีความรักและแต่งงานเป็นเรื่องธรรมดา และคุณครูพอใจมากที่ได้คู่ครองเป็นคนดี ชีวิตคงจะมีความสุขตลอดไป”

“ครอบครัวของฉันก็มีความสุข พ่อกับแม่รักใคร่และถนอมน้ำใจกัน ฉันไม่เคยเห็นพ่อกับแม่มีปากเสียงกันรุนแรงเลยสักที” มานีพูด

“พ่อ กับแม่ของฉันก็เหมือนกัน ฉันโตขึ้นมีงานทำมีรายได้
ฉันจะแต่งงานกับผู้ชายที่ดี ๆ และฉันจะทำตัวให้ดี ครอบครัวจะได้มี
ความสุข”

มานี้หัวเราะขันปิติที่นึกไกลไปถึงเรื่องครอบครัว ขณะนั้นเพื่อน ๆ
พากันเดินตามขึ้นมา ต่างพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน จันทรก็มาด้วย
เดี๋ยวนี้จันทรไม่เคยมีความรู้สึกว่าตัวเองมีความอากัปกิริยาแต่อย่างใดเลย

“เพชรชวนไปเที่ยวน้ำตกแน่ะ มานี” ชูใจบอก

“ไปก็ไป แต่อย่าช้านะ ฉันกลัวฝนจะตก เราจะกลับบ้าน
ลำบาก” แล้วพวกเขาก็พากันเดินลงจากยอดเขา ลัดเลาะไปตามสมทุม

พุ่มไม้และชอกหิน เจ้านิลเดินกุกกัก ๆ ตามมา บนหลังของมันมีถุงใส่เสบียงอาหารผูกทำเหมือนต่างให้มันบรรทุก

สองข้างทางเล็ก ๆ ที่พวกเขาเดินแถวเรียงหนึ่งตามกันไปนั้น ดอกไม้ป่าหลากสีชูช่อบานสะพรั่ง ผีเสื้อบินตอมขั้วกล้วย นกหลายชนิดส่งเสียงร้องอยู่บนต้นไม้ใหญ่ บ้างก็โผบินไปมา วีระชวนเพื่อน ๆ ร้องเพลงด้วยความสุขใจ พวกเขาเดินไม่เร็วนักเพราะเป็นห่วงจันทร บางครั้งทางเดินสูงชันและขรุขระ ชูใจต้องคอยพยุงจันทร บางครั้งทางก็ลาดต่ำ มีก้อนหินโผล่ขึ้นมาระเกะระกะตะปุมตะป่า จึงต้องค่อย ๆ เดิน

ไม่ช้าก็ได้ยินเสียงน้ำตกดังซ่า ๆ มาแต่ไกล อากาศเริ่มเย็นและชื้นขึ้น ต้นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาประสานกันเป็นร่มครีมี มีเถาวัลย์ขึ้นพันจนมองไม่เห็นลำต้น จันทรเร่งฝีเท้าให้เร็วขึ้น เพราะรู้ว่าเพื่อน ๆ ต่างชะลอฝีเท้าเพื่อรอตนคนเดียว พอเลี้ยวโค้งก็เห็นลำธารซึ่งมีน้ำใสสะอาดไหลเซาะโขดหินคดเคี้ยวไปมาระหว่างสมุทพุ่มไม้ พวกเด็ก ๆ เดินเลียบไปตามริมลำธาร เสียงน้ำตกดังใกล้เข้ามาทุกที อากาศก็เย็นและชื้นขึ้นเป็นลำดับ

ครูใหญ่ก็มาถึงหน้าผาสูงชัน มีสายน้ำไหลตกลงมากระทบลานหินเบื้องล่างแตกกระเซ็นเป็นฟองฝอย มีเสียงซ่า ๆ อยู่ตลอดเวลา น้ำนั้นไหลลงจากลานหินระเรื่อไปตามลำธารซึ่งมีลักษณะกว้างทางต้นน้ำ แล้วค่อยแคบเข้าตอนปลาย บางแห่งแยกกันเป็นหลายสาย น้ำในลำธารใสจนมองเห็นท้องธารประดับประดาด้วยกรวดทราย และ

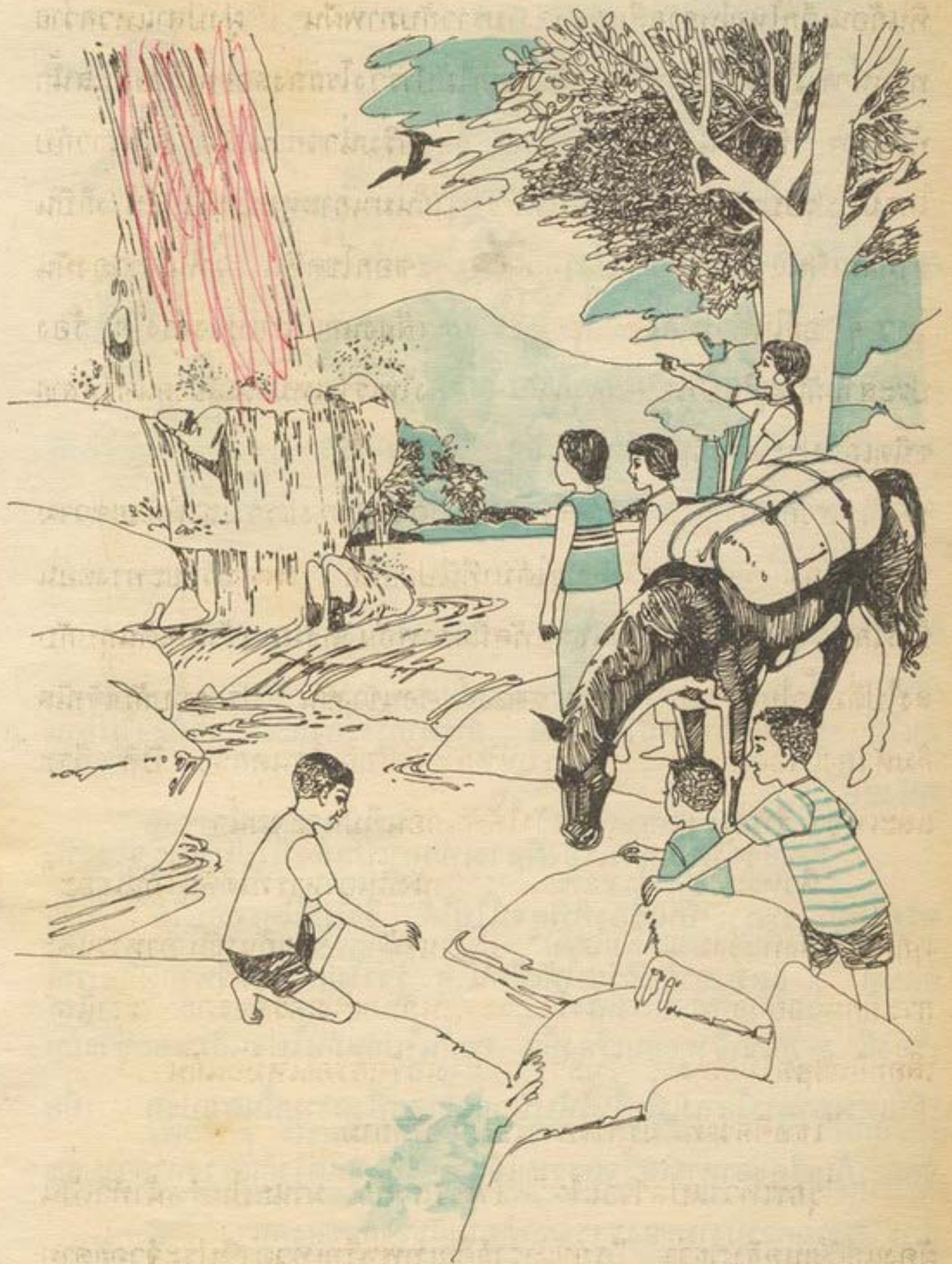
หินก้อนเล็กใหญ่หลากสีแลดูงดงามราวกับภาพฝัน ผุ่งปลาแหวกว่าย
ทวนน้ำขึ้นไปเป็นกลุ่ม กีบดอกไม้ป่าร่วงโรยลงลอยตามกระแสน้ำ
ท้องธาร ที่ไต่ขึ้นเขินก็ไปติดค้าง ลอยปริ่มน้ำวากวนอยู่ตรงนั้นราวกับ
ใครมาโปรยปรายไว้ ผีเสื้อสีเหลืองพากันมาเกาะหุบปีกนิ่ง บ้างก็บิน
ตามกันเป็นแถวลดเลี้ยวไปตามผิวน้ำและชอกโชดหิน เห็นเงาของมัน
ไหว ๆ อยู่ในน้ำที่ใสปานกระจก เสียงนกและแมลงต่าง ๆ ร้อง
ประสานกันอยู่ในป่ารอบบริเวณนั้น ฟังไพเราะเหมือนเสียงดนตรีหลาย
ชนิดเล่นประสานกัน

พวกเด็ก ๆ ยืนตะลึงชมความงดงามของธรรมชาติด้วยความ
รู้สึกเป็นสุข พวกเขาไม่ค่อยได้มาที่นี่บ่อยนัก เพราะระยะทางค่อนข้าง
ไกล ขณะที่ทุกคนยืนนิ่งชมทัศนียภาพอันงดงาม เจ้านิลเดินกุกกัก
ลงไปตักน้ำในลำธาร ผังลำธารตรงนั้นค่อนข้างชัน ประกอบกับเจ้านิล
ก้มหัวลงเพื่อตักน้ำ ฝูงอาหารบนหลังเจ้านิลก็เลื่อนตกลง ปิติ วีระ
และเพชร รีบกระโจนเข้าไปคว้าได้ทันก่อนที่มันจะจมน้ำ

“หิวหรือยัง” วีระถาม “เรามาตั้งกินอาหารที่ได้ตักมานี้เถอะ”
ทุกคนกำลังหิวจึงมานั่งล้อมวงกันที่ไต่ต้นไม้ ช่วยกันหยิบอาหารและ
กระตักน้ำออกจากถุง แล้วรับประทานกันอย่างเอร็ดอร่อย เจ้านิลก็
เลือกกินยอดไม้อ่อน ๆ ริมลำธารอย่างเอร็ดอร่อยเหมือนกัน

“เธอคิดว่าที่นี่มีรุกขเทวาไหม” ปิติถาม

“รุกขเทวาแปลว่าอะไร” เพชรสงสัย มานะปั้นสีหน้าทำเป็น
ผู้คงแก่เรียนอธิบายว่า “รุกขเทวาก็คือเทพหรือเทวดาที่ประจำอยู่ตาม

ต้นไม้ นี่เป็นความหมายโดยย่อ ถ้าอยากรู้เรื่องละเอียดก็ต้องไปอ่านหนังสือ”

“ย่าของฉันบอกว่าเรื่องผีसागเทวดาเป็นสิ่งที่ไม่มีใครรู้จริงว่ามีหรือไม่มี เพราะเป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ จึงไม่มีใครตอบได้” ชูใจตัดบท แสดงอาการปฏิกิริยาให้เพื่อน ๆ รู้ว่าไม่ควรพูดวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้ พวกเขาจึงคุยกันเรื่องอื่น คุยกันไปกินกันไปจนอิ่มและช่วยกันเก็บเศษอาหารใส่ถุงเพื่อไม่ให้บริเวณน้ำตกที่งดงามนั้นสกปรก เมื่อจัดการกับเรื่องอาหารเสร็จสรรพแล้ว ทุกคนต่างก็แสวงหาความสุขสำราญจากความงามของธรรมชาติตามอัธยาศัยของตน

จันทร์ค่อย ๆ เดินลงลำธารตอนที่ตื่น ๆ แล้วเลือกเก็บ
ก้อนหินที่มีสีและรูปร่างสวย ๆ มานี้และชูใจมาช่วยเก็บด้วย

“ฉันจะเอาไปประดิษฐ์เป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ มาให้เธอ นีดูซิหิน
ก้อนนี้รูปร่างเหมือนเต่า” จันทร์พูด และชี้ชมก้อนหินที่เก็บขึ้นมา

“ก้อนนี้ก็กลมเกลี้ยงยิ่งกว่าไข่” ชูใจชูก้อนหินที่เก็บได้ขึ้นอวด
เพื่อน

เด็กผู้ชายเดินลุยน้ำขึ้นไปเล่นบนลานหินที่น้ำไหลตกลงมา บ้าง
ก็ไล่จับปลาอย่างสนุกเพลิดเพลิน เจ้านิลไม่กล้าตามลงไปจึงเดินลัดเลาะ
ตามริมลำธารกลับไปกลับมา มันต้องใช้หางปิดตามตัวบ่อย ๆ เพราะ
แมลงตอม

วีระนึกถึงบทกลอนที่เรียกว่า “สักวา” ที่เขาเคยอ่านและจำได้
บทสักวานั้นกล่าวถึงความงดงามของธรรมชาติไว้อย่างไพเราะ เขาจึง
ท่องขึ้นดัง ๆ

สักวาชมธารละหานห้วย
ระเรื่อเลาะเขาะหว่างกลางพงไพร
เห็นกรวดทรายรายเรียงเคียงประดับ
ระยิบระยับแวววาวรวมณี

ระรินรายน้าตกกระเซ็นไหล
สายน้ำใสแลส่องท้องนที
สีสลับเลื่อมพรายหลายหลากสี
รื่นฤดีธรรมชาติพิลาสเอย

เพื่อน ๆ ปรบมือเกรี้ยวกราดด้วยความชื่นชม บ้างว่ากลับไป
ถึงบ้านต้องขอจดไว้ท่องบ้างเพราะไพเราะมาก ขณะนั้นแมงมุมซึ่งตั้ง
เค้ามีดครีมี เริ่มแผ่กระจายมาอย่างรวดเร็วเพราะแรงลมแล้วฝนก็ตกลงมา

เพื่อน ๆ ช่วยพยุงจันทร์พาเข้าไปหลบฝนอยู่ใต้ชะง่อนหิน เจ้านิลเข้าไปหลบอยู่ด้วย ใต้ชะง่อนหินเหมือนห้องใหญ่ที่มีหลังคาเป็นแผ่นหินยื่นออกมาคุ้มฝน เด็ก ๆ และเจ้านิลจึงปลอดภัย ต่างมองดูสายฝนที่โปรยปรายให้ความชุ่มฉ่ำแก่สิ่งที่มีชีวิตทั้งมวลในโลก ให้ความชุ่มเย็นแก่ดินอันเป็นแหล่งความอุดมสมบูรณ์แห่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร

“ฉันมีความสุขเหลือเกินที่มีธรรมชาติงดงามเช่นนี้ไว้ให้เราชม”

จันทร์พึมพำ

“ถ้าเราทุกคนช่วยกันรักษาไว้ ธรรมชาติก็คงจะงดงามอยู่เช่นนี้ตลอดไป” มานะเสริม

“ธรรมชาติมีคุณแก่มนุษย์เหลือเกิน เหตุใดหนอจึงมีคนใจร้ายชอบทำลาย” มานีรำพึง เด็ก ๆ ต่างนึกถึงเรื่องธรรมชาติตามแนวคิดของตน จึงพากันยืนเงิบ ๆ ได้ยินแต่เสียงน้ำตกเคล้ากับเสียงฝน และเสียงเจ้านิลสะบัดตัวเป็นครั้งคราว รอเวลาฝนหยุดตก แล้วจะได้กลับบ้านด้วยความเบิกบานใจ

แบบฝึก

๑. ข้อความธรรมดา ถ้าเราเขียนเป็นคำสัมผัสคล้องจอง หรือบท ร้อยกรองจะฟังไพเราะขึ้น

อ่านและสังเกต

ข้อความธรรมดา (อ่านแบบร้อยแก้ว)	คำสัมผัสคล้องจอง หรือบทร้อยกรอง (อ่านทำนองเสนาะ)
“ครูใหญ่ก็มาถึงหน้าผาสูงชัน มีสายน้ำไหลตกลงมากระทบลานหินเบื้อง ล่างแตกกระเซ็นเป็นฟองฝอย .....น้ำนั้นไหล ลงจากลานหินระเรื่อไปตามลำธาร ..... น้ำในลำธารใสจนมองเห็น ท้องธารประดับประดาด้วย กรวดทราย และหินก้อนเล็ก ใหญ่หลากสีแลดูงดงาม .....”	“สักวาชมธารละหานห้วย ระรินรายน้ำตกกระเซ็นไหล ระเรื่อเลาะเซาะหว่างกลางพงไพร สายน้ำใสแลส่องท้องนที เห็นกรวดทรายรายเรียงเคียงประดับ สีสลับเลื่อมพรายหลายหลากสี ”

๒. ข้อความบางตอนจะต้องบอกเหตุผล เพื่อให้เรื่องราวสอดคล้องกัน และเข้าใจเรื่องราวที่อ่านดีขึ้น

อ่านและสังเกต

๒.๑ พวกเขาเดินไม่เร็วนัก..... (ทำไมเขาเดินไม่เร็ว)

เพราะเป็นห้วงจันทร์ (ไม่ใช่เขาเหนื่อยหรือทางชัน)

๒.๒ เด็กผู้ชายเดินลุยน้ำขึ้นไปเล่นบนลานหิน.....เจ้านิลไม่กล้าตาม

ลงไป จึงเดินลัดเลาะตามริมลำธารกลับไปกลับมา

๒.๓ มันต้องใช้หางปิดตามตัวบ่อย ๆ เพราะแมลงตอม

๓. การตั้งคำถามเพื่อให้รู้ว่าส่วนไหนเป็นประโยคสำคัญ ส่วนไหนเป็นส่วนขยาย จะช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ถูกต้อง

อ่านและสังเกตการตั้งคำถาม

ข้อความที่ยกมาให้อ่าน “เจ้านิลเลือกกินยอดไม้อ่อน ๆ ริมลำธารอย่างเอร็ดอร่อย”

ตัวอย่างคำถาม

คำตอบที่คาดว่าจะได้

ใคร

เจ้านิล

เจ้านิลทำอะไร

เจ้านิลเลือกกิน

..... เลือกกินอะไร

..... เลือกกินยอดไม้

..... ยอดไม้อะไร

..... ยอดไม้อ่อน ๆ

(คำตอบไม่ตรงกับคำถามควรเปลี่ยนคำถามเป็น ยอดไม้เป็นอย่างไร)

..... ยอดไม้อ่อน ๆ ที่ไหน

..... ยอดไม้อ่อน ๆ ริมลำธาร

..... ริมลำธารที่ไหน

..... ริมลำธารอย่างเอร็ดอร่อย

(คำตอบไม่ตรงกับคำถาม ควรเปลี่ยนคำถามเป็น กินอย่างไร จึงจะตอบว่า อย่างเอร็ดอร่อย)

ประโยคสำคัญคือ เจ้านิลกินยอดไม้

ริมลำธาร เอร็ดอร่อย

ขยาย กิน

อ่อน ๆ

ขยาย ยอดไม้

ดังนั้น การตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการจะต้องรู้จักเลือก
ใช้คำถามด้วย

๔. การเปรียบเทียบเรื่องบางเรื่องกับสิ่งที่คนรู้จักหรือเคยพบเห็นมาก่อน
จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่กล่าวถึงชัดเจนมากขึ้น

อ่านและเปรียบเทียบ

๔.๑ น้ำใส (ไม่รู้ว่ามีใสมากน้อยสักเท่าไร) – น้ำใสปานกระจก

๔.๒ หินก้อนกลมเกลี้ยง (กลมมากขนาดไหน) – หินก้อนกลม
เกลี้ยงยังกับไข่

๔.๓ เสียงนกและแมลงต่าง ๆ ร้องประสานกันฟังไพเราะ (ไพเราะ
เหมือนอะไร) – เหมือนเสียงดนตรีหลายชนิดเล่นประสานกัน

๕. ข้อความหรือเรื่องราวบางตอน ถ้าบอกรายละเอียดให้ชัดเจน จะทำ
ให้เกิดความรู้ที่คล้อยตามไปด้วย

อ่านและเปรียบเทียบ

“สองข้างทางที่พวกเขาเดินไปนั้นมีดอกไม้ ฝีเสื้อและนกหลายชนิด”

“สองข้างทางเล็ก ๆ ที่พวกเขาเดินแถวเรียงหนึ่งตามกันไปในนั้น มี
ดอกไม้ป่าหลากสีชูช่อบานสะพรั่ง ฝีเสื้อบินตอมขั้วไขว่ นกหลาย
ชนิดส่งเสียงร้องอยู่บนต้นไม้ใหญ่ บ้างก็โฉบบินไปมา”

๖. ถ้าผู้อ่านสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ ก็อาจจะคาดเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้

อ่านและสังเกต

“ขณะนั้นเมฆฝน... ต้มไฉ่มีดครีมี...” (แล้วจะเกิดอะไรต่อไป)

- ลมพัดแรง (“ ”)
- ฝนตกลงมา (“ ”)
- พวกมันไปหลบฝนใต้ชะง่อนหิน (“ ”)
- เจ้านิลเข้าไปหลบอยู่ด้วย (หลบฝนพ้นไหม)
- ใต้ชะง่อนหินเหมือนห้องใหญ่ที่มี

หลังคาเป็นแผ่นหินยื่นออกมาคลุมฝน (สุดท้ายเป็นอย่างไร)

สรุป เด็ก ๆ และเจ้านิลจึงปลอดภัย (ไม่มีอันตราย ไม่เปียกฝน)

เพลงเกี่ยวข้าว

วันอาทิตย์กำนันจะเกี่ยวข้าวและนิมนต์สมภาร พระ เณร ที่วัด มาฉนเพลที่บ้านด้วย เพื่อนบ้านรู้ข่าวต่างตั้งใจจะไปลงแขกเกี่ยวข้าว ด้วยน้ำใสใจจริงเป็นจำนวนมาก เพราะกำนันเป็นคนมีอัชฌาสัยดี เคยอุปถัมภ์คำจุนลูกบ้านที่ยากจนทุกครอบครัว ก่อนวันงานกำนันมาปรารภกับป้าสะใภ้ของวีระว่า อยากได้แม่งานจัดทำข้าวปลาอาหารเลี้ยงดูแขก ป้าสะใภ้บอกว่า “กำนันอย่าวิตกไปเลย ฉันจะเป็นแม่งานให้เอง” กำนันยกมือไหว้ขอบคุณ พอถึงวันงาน ป้าสะใภ้กับอาสะใภ้ของวีระจึงไปช่วยงานที่บ้านกำนันแต่เช้าตรู่

วีระถีบจักรยานไปแจ้งข่าวให้เพื่อน ๆ ทราบ ปิติ มานะ ชูใจ มานีและดวงแก้วต่างรู้สึกตื่นเต้นดีใจ เพราะนานที่ปีหนจะได้เห็นการลงแขกเกี่ยวข้าวอย่างพร้อมเพรียง อันแสดงถึงน้ำใจไมตรีและความสามัคคีกัน ทั้งได้ยินว่าพ่อเพลงและแม่เพลงเกี่ยวข้าวไปร่วมลงแขกด้วย คงจะมีการร้องเพลงเกี่ยวข้าวโต้ตอบกัน ทำให้น่าสนุกมากขึ้น ยายของปิติเล่าว่า ก่อนนี้มีการลงแขกช่วยเหลือการงานกันเสมอ เพราะการทำมาหากินไม่ฝืดเคืองนัก คนส่วนใหญ่มีเวลานึกถึงคนอื่น ปัจจุบันนี้ภาวะข้าวยากห่มมากแพงทำให้คนส่วนใหญ่ขาดสนจนยาก ต้องดิ้นรน ขวนขวายช่วยตัวเองและครอบครัวให้อยู่รอด การคบค้าสมาคมและ

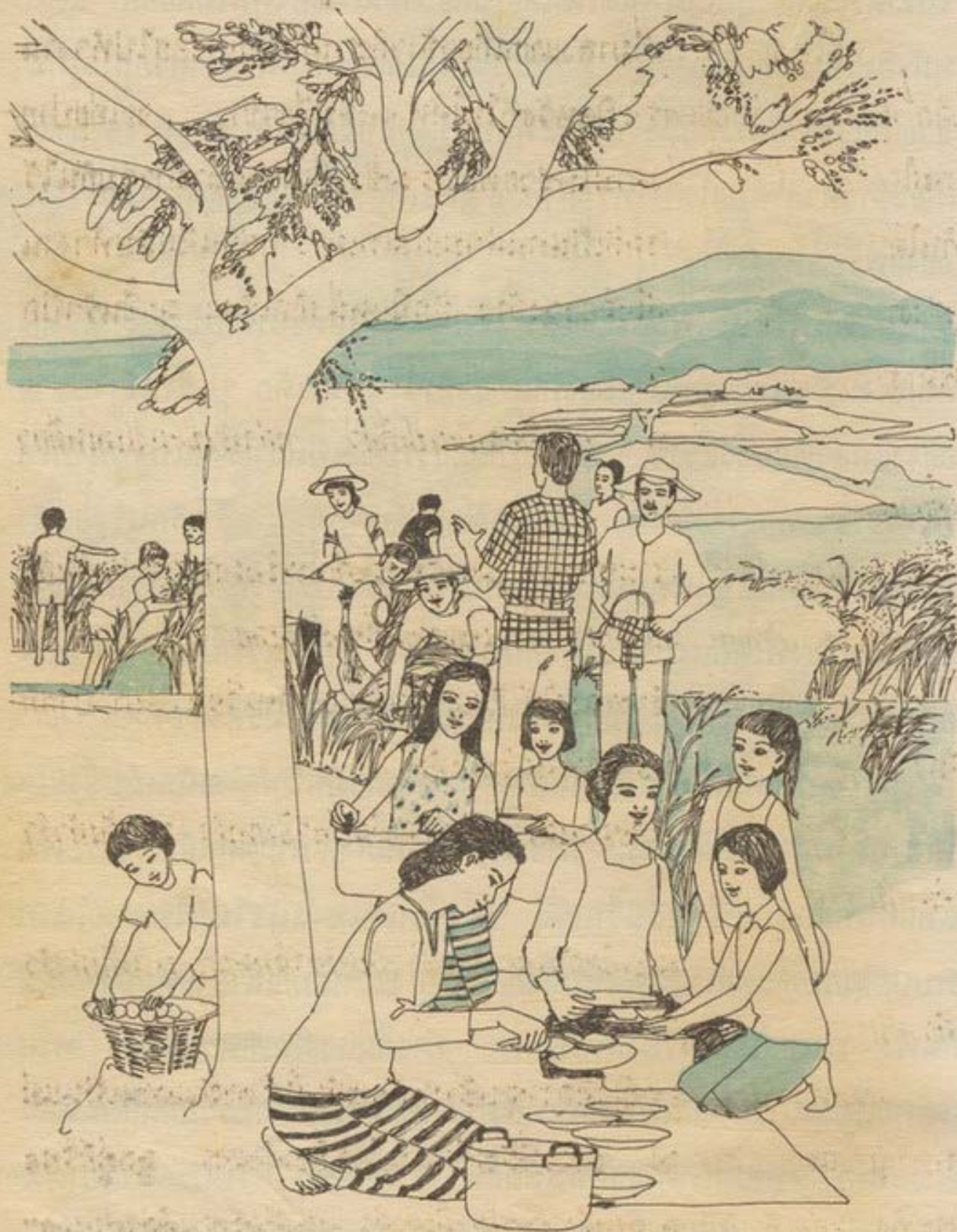
การช่วยเหลือเจือจุนกันจึงลดน้อยถอยลงไปกว่าเดิมมาก ยายกล่าวว่า “ถึงเราจะไม่สมบูรณ์พูนสุขเหมือนอย่างเดิม ก็คงไม่ถึงกับสิ้นไร้ไม้ตอกแน่นอน เราควรมีแก้ไขช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามมีตามเกิด เพราะคนเราจะเอาตัวรอดอยู่แต่ลำพังตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ต้องสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน มีปัญหาอะไร หรือมีเหตุเภทภัยจะได้ช่วยกัน บ้านเมืองจึงจะอยู่รอดปลอดภัย”

พวกเด็ก ๆ พวกกันมาถึงทุ่งนาอันกว้างใหญ่ไพศาล รวงข้าวสีทองดูเหลืองอร่ามไปทั่วท้องทุ่ง ชาวบ้านทั้งหญิงชายเป็นจำนวนมาก กำลังก้มหน้าก้มตาเกี่ยวข้าวอยู่อย่างขะมักเขม้น ใครมีเรื่องสนุกหรือ

เรื่องตกลงไปก็พากันมาเล่าสู่กันฟัง เสียงหัวเราะเฮฮาดังประสานกัน ไม่ขาดระยะ ทุกคนเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจนเหงื่อไหลไคลย้อย แต่ใบหน้าอิมเอิบอิ่มแยมแจ่มใส กำนันซึ่งเป็นเจ้าภาพโอภาปราศรัยกับผู้ที่มาช่วยเกี่ยวข้าวอย่างทั่วถึง เพราะทุกคนรู้จักมักจี่กันเป็นอย่างดี เขาลงมือเกี่ยวข้าวด้วย คอยให้บริการด้วย ถ้าใครเกิดหน้ามืดตาลาย ก็มียาไว้ให้ อย่างพร้อมสรรพ

พอพระจันทร์เพ็ญเสร็จแล้ว พวกแม่ครัวก็หาบหม้อข้าว หม้อแกงตลอดจนถ้วยโถโอชามมาเลี้ยงคนเกี่ยวข้าว พวกเด็ก ๆ รีบเข้าไปช่วยอย่างเคล่วคล่องว่องไว ป้าสะใภ้ของวีระซึ่งเป็นแม่งานแบ่งหน้าที่ให้ พวกเขาช่วยทำงานทุกคน เมื่อจัดสำหรับค้ำค้อนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ภรรยากำนันก็เชิญให้ทุกคนหยุดงานมาร่วมรับประทานอาหารกันอย่างพร้อมเพรียงที่ได้ต้มมะขามใหญ่กลางทุ่งนา ทุกคนรับประทานอาหารอย่างเอร็ดอร่อย เพราะฝีมือทำอาหารของป้าสะใภ้มีรสโอชามาก

เมื่อทุกคนอิ่มหมีพีมันแล้ว พวกแม่ครัวก็ช่วยกันเก็บถ้วยโถโอชามตามภารกิจของตน ฝ่ายพวกทำงานยังนั่งพักผ่อนยั่วเข้ากระเช้า แหย่กันอยู่อย่างครึกครื้นรื่นเริง เพราะนานมาแล้วไม่มีโอกาสได้มาพบปะชุมนุมกันอย่างอุ่นหนาฝาคั่งอย่างนี้ บางกลุ่มก็เล่าสารทุกข์สุกดิบสู่กันฟัง บางกลุ่มก็คุยเรื่องสัพเพเหระ บางคนเคยผิดพ้องหมองใจ หรือเคยทะเลาะเบาะแว้งกันมาแต่หนหลัง พอได้มาทำงานร่วมกันก็เลียดีกกัน ยิ้มย่องผ่องใสหายโกรธหายเคืองเสียสิ้น พวกเด็ก ๆ รับประทานอาหารและช่วยกองเลี้ยงเก็บกวาดเรียบร้อยแล้ว จึงพากันนั่งคอยฟังว่าเมื่อไร

จะมีการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวเสียที นั่งฟังอยู่นานก็ไม่เห็นใครร้องเพลงอะไรขึ้นมาเลย คงนั่งล้อมวงสรวลเสเฮฮากันอย่างเดิม

ครูใหญ่ พวกที่มาลงแขกเกี่ยวข้าวก็ชวนกันลุกทยอยไปทำงานเด็ก ๆ ต่างหน้าม้อยเพราะผิดหวังที่ไม่ได้ฟังเพลงเกี่ยวข้าว จะเอ่ยปากถามใครก็ไม่กล้า จึงตามไปช่วยหอบรวงข้าวที่เกี่ยวแล้วมารวมกันไว้ทันใดนั้น ทิดจำซึ่งปรกติเป็นคนส่ามะเลเทเมา แต่วันนี้กลับทำงานอย่างขยันขันแข็ง มือหนึ่งถือรวงข้าว อีกมือหนึ่งถือเคียว ลุกขึ้นรำป้อพลางร้องเพลงเกี่ยวข้าว

“เกี่ยวกันเถิดเอ๋ย เอ๋ยเกี่ยวนะแม่เกี่ยว อย่ามัวชะงัดเลเหลียว
เคียวเคียวจะเกี่ยวกอ้อยเอ๋ย”

คนอื่น ๆ หัวเราะชอบใจ และร้องรับขึ้นพร้อมกันว่า “เอ้อเอ๋ย
กอ้อยเอ๋ย อย่ามัวชะงัดเลเหลียว เคียวเคียวจะเกี่ยวกอ้อยเอ๋ย”

ทิดจำยิ้มแป้น รำพลางใช้เคียวเกี่ยวข้าวฉวัดเฉวียนไปมา ปากก็ร้องเพลงเกี่ยวข้าวทำท่ายแม่เพลงฝ้ายหญิง

“รำกันเถิดเอ๋ย เอ๋ยมาแม่รำ กินข้าวกินปลาอ้มหน้า มาตั้นกำรำ
เกี่ยวกันเอ๋ย”

ลูกคู่ก็รับว่า “เอ้อเอ๋ยกันเอ๋ย กินข้าวกินปลาอ้มหน้า มาตั้นกำรำ
เกี่ยวกันเอ๋ย”

ระหว่างนั้นฝ้ายหญิงมีการชุบชิบพยักพยิดให้หาตัวแทนเป็นแม่เพลงลุกขึ้นตอบฝ่ายชาย ขณะที่ยังเกี่ยวกันไปเกี่ยวกันมา ลูกคู่ก็ร้องกระทั่ง “เอ้อเอ๋ยกันเอ๋ย กินข้าวกินปลาอ้มหน้า มาตั้นกำรำเกี่ยวกันเอ๋ย”

ทิดจ้อนเป็นคนชอบสนุก ตลกโปกฮา และเป็นนักเพลงอยู่เดิม แต่มี
รูปร่างผอมบาง จนเป็นที่ล้อเลียนของเพื่อนฝูงอยู่เสมอ เขาลุกขึ้นมา
ว่าเพลงช่วยทิดจำอีกแรงหนึ่ง

“นังกันเจียบเอย เอ้ยอายไม้อาย นี่พวกแม่เพลงทั้งหลาย สิ้นลวด
สิ้นลายเสียแล้วเอย (เอ่อเอ้ยแล้วเอย นี่พวกแม่เพลงทั้งหลาย สิ้นลวดสิ้นลาย
เสียแล้วเอย)”

คราวนี้แม่ผัน นักเพลงหญิงยึดตัวขึ้นทันที คนอื่น ๆ ประมื่อ
กราวพลาบส่งเสียงตะโกนหนุนให้แม่ผันได้เพลงกับนักเพลงฝ่ายชาย

“ฟังกันเถิดเอย เอ้ยฟังทิดจ้อน ช่างหาคำแคะเกาะเกาะขอดก่อน
ว่าหญิงนี้อ่อนเพลงเอย”

คนฟังฮาครืน พลาบร้องรับเป็นลูกคู่อย่างสนุกสนาน

แม่ผันรำदै ลอยหน้าลอยตาออกไป แล้วต่อว่าทิดจ้อนด้วย
เพลงอีก

“ดูเสียหน่อยเอย เอ้ยพ่อเพลงเอวบาง รูปะหงทรวดทรงขี้ก้าง
ร้องพลาบรำพลาบหอบเอย”

คราวนี้ทุกคนหัวเราะจนน้ำหุ้มน้ำตาไหล เสียงร้องรับเลยฟัง
ไม่ได้ศัพท์ ทิดจ้อนค่อนแม่ผันแล้วนั่งลงโบกมือให้ทิดจำได้ตอบกับแม่
ผันตัวต่อตัว

ทิดจำ - มาเสียเถิดนางเอย เอ้ยมาแม่มา อ๋ยมัวโทโสโมโหโกรธา
เรามาว่าเพลงกันเอย (ลูกคู่รับ)

- ยิ้มอีกหน่อยเอ๋ย เอื่อยยิ้มแย้มแจ่มใส ประรรมภ์ไปใย นานแล้ว
จึงได้มาพบหน้าเอ๋ย (ลูกคู่รับ)
- แม่ฝัน - ยิ้มกันแล้วเอ๋ย เอื่อยแสนยินดี ได้ประสบพบเพื่อนน้องพี่
บ้างนานหลายปีไม่เคยเจอเอ๋ย (ลูกคู่รับ)
- ขอทักทายเอ๋ย เอื่อยทักทุกคนทุกคน ต่างเห็นต่างห่างอยู่คนละหน
ได้แต่บ่นคิดถึงกันเอ๋ย (ลูกคู่รับ)
- ทิดจำ - ศรีสุภฤกษ์เอ๋ย เอื่อยมาร่วมลงแขก มาช่วยกันเกี่ยวมาช่วยกัน
แบก เคยทำแต่แรกแล้วเลิกไปเอ๋ย (ลูกคู่รับ)
- คิดคุณน้อยเอ๋ย เอื่อยท้องนากว้างใหญ่ มาลงแขกร่วมแรงร่วมใจ
เกี่ยวเสร็จได้ในวันนี้เอ๋ย (ลูกคู่รับ)
- แม่ฝัน - ดีเสียจริงนายเอ๋ย เอื่อยเพราะเราสามัคคี งานจึงเสร็จลงได้ทันที
เจ้าภาพเปรมปรีดียิ้มเป็นเอ๋ย (ลูกคู่รับ)
- เราต้องช่วยกันเอ๋ย เอื่อยช่วยนะช่วยช่วยกัน จงอย่าคิดว่าตัวใคร
ตัวมัน เราต้องผูกพันร่วมสามัคคีเอ๋ย

ระหว่างที่ทิดจำ พ่อเพลงว่ากลอนสดเพลงเกี่ยวข้าวอย่างง่าย ๆ
กับแม่ฝันแม่เพลงมีชื่อ พวกเด็ก ๆ ไปทำงานอยู่ใกล้ ๆ ลุงของวีระ
กับพ่อของปิติ พวกเขาช่วยจัดรวงข้าวกองไว้เป็นกระจุก ๆ ลุงเกี่ยวข้าว
พลง เป็นลูกคู่รับไปด้วย ส่วนพ่อของปิติได้แต่เกี่ยวข้าวไป หัวเราะ
ไป ลุงเห็นพวกเด็ก ๆ สนใจเพลงเกี่ยวข้าว และพยายามร้องรับเป็น
ลูกคู่ จึงเล่าให้ฟังว่า

“เพลงที่พ่อเพลงกับแม่เพลงกำลังว่ากันอยู่เป็นเพลงเกี่ยวข้าว สมัยใหม่ที่เรียกว่าเพลงเดินกำรำเคียว แต่ร้องให้ง่ายขึ้นอีก เพราะทำงานไปด้วยร้องไปด้วย จะว่าเนื้อเพลงยาว ๆ ก็ลำบาก เพราะต้องคิดถึงเนื้อและคำสัมผัส ถ้าเขามีเวลาเล่น หมายความว่า คนว่าเพลง ไม่ต้องทำงาน ร้องรำเอย-ๆ เขาจะว่าเนื้อเพลงยาว มีกระทั่งมาก ๆ และจะต้องเริ่มจากบทไหว้ครูเสียก่อน แล้วว่าเพลงกันสนุกสนานเผ็ดร้อน นี่เขาว่ากลอนสดกันเล่น ๆ จึงไม่มีบทไหว้ครู คตินี้เขาจะเล่นกันเป็น วงใหญ่คงสนุกกว่านี้ และตอนทำขวัญข้าวก็จะสนุกยิ่งขึ้น”

เด็ก ๆ พวกนี้ดีใจที่จะได้ฟังเพลงเกี่ยวข้าวอีกในคืนนี้

แบบฝึก

๑. สระบางตัวมีรูปสระหลายรูปและมีเสียงสระหลายเสียงประสมกัน
เมื่อนำมาประสมกับพยัญชนะเป็นคำ ทำให้อ่านและจำยาก
อ่านและจำ

สระ	ออกเสียง	ตัวอย่างคำ
เ-า	เอา (คล้ายกับเสียง อา - อุ ประสมกัน)	เขา เวลา เกล้า เปล้า เหงา
เ-ีย	เอีย (คล้ายกับเสียง อี - อา ประสมกัน)	เสีย เพลีย เรียบ เกลี้ยง เสปียง
เ-ือ	เอือ (คล้ายกับเสียง อือ - อา ประสมกัน)	เสีย เกลือ เหงือ เมือง เหลือง เปลือง

๒. คำประสมบางคำมีความหมายคล้ายคำเดิม บางคำก็มีความหมาย
แตกต่างไปจากคำเดิม เวลาอ่านต้องเลือกความหมายให้สอดคล้อง
กับเนื้อเรื่อง จึงจะจับใจความได้

อ่านและสังเกตความหมาย

พวกที่มาลงแขกเกี่ยวข้าวลูกไปทำงาน (ลงแขกในที่นี้หมายถึงการผลัดกันไปช่วยทำงาน ไม่ใช่ผู้แปลกหน้ามาหา)

ถูกคู่ก็รับว่า... (ลูกคู่ในที่นี้หมายถึง คนร้องรับ ไม่ใช่ลูกสองคน)

๓. กลุ่มคำในภาษาไทยมักใช้คำที่มีเสียงสัมผัสคล้องจองกัน ทำให้ฟังไพเราะกว่าใช้คำพยางค์เดียว หรือสองพยางค์

อ่านและสังเกต

๓.๑ น้ำใสใจจริง กว้างใหญ่ไพศาล ทำมาหากิน (เสียงสระเหมือนกัน)

เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ยิ้มย่องผ่องใส มีเหตุเภทภัย (เสียงสระเหมือนกัน และมีตัวสะกดมาตราเดียวกัน)

๓.๒ ขะมักเขม้น ฉวัดเฉวียน พยักพ掖 (เสียงพยัญชนะซ้ำกัน)

๓.๓ ตามมีตามเกิด ลอยหน้าลอยตา ร่วมแรงร่วมใจ (คำซ้ำกัน)

๔. ภาคประธานของประโยค ที่บอกให้รู้ว่า ใคร นั้น จะเป็นคำชื่อที่เรียกว่า คำนาม หรือคำแทนชื่อที่เรียกว่า สรรพนาม ส่วนภาคแสดง ที่บอกให้รู้ว่า ทำอะไร นั้น จะเป็นคำที่บอกกิริยาอาการ ที่เรียกว่า คำกริยา

อ่านและสังเกต

๔.๑ วีระถีบจักรยาน

ใคร ในที่นี้คือ วีระ เป็นคำชื่อหรือคำนาม

ทำอะไร ในที่นี้คือ ถีบจักรยาน เป็นคำบอกกิริยาอาการหรือ
คำกริยา

๔.๒ ฉันจะเป็นแม่งานให้เอง

ใคร ในที่นี้คือ ฉัน เป็นคำแทนชื่อคนพูด คือแทนคำว่า “ป้า
สะใภ้ของวีระ” เรียกว่า สรรพนาม

ทำอะไร ในที่นี้คือ จะเป็นแม่งานให้เอง “เป็น” เป็นคำกริยา

๕. คำประกาศและข้อความที่ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์
(พาดหัวข่าว) มักละคำบางคำ และใช้คำผิดจากความหมายเดิม ต้อง
อ่านรายละเอียดจึงจะรู้ว่าหมายความว่าอย่างไร

อ่านและสังเกต

๕.๑ พาดหัวข่าว

“๑๓ แพทย์ผ่าตัดเสริมสวย”

อาจทำให้เข้าใจว่า แพทย์ ๑๓ คน รับทำการผ่าตัดเสริมสวย
(แพทย์ผ่าตัดคนอื่น)

หรือ แพทย์ ๑๓ คน ได้รับการผ่าตัดเสริมสวย (คนอื่นผ่าตัดให้
แพทย์)

๕.๒ พาดหัวข่าว

“เปิดทางเจรจา ๒ ยักษ์ใหญ่”

อาจทำให้เข้าใจว่า เปิดโอกาสให้ยักษ์ ๒ ตนพูดกัน (ยักษ์มีจริง
หรือไม่)

หรือ เปิดโอกาสให้คนรูปร่างใหญ่โต ๒ คนพูดกัน (ไม่ว่าใคร)
หรือ เปิดโอกาสให้ผู้แทนจาก ๒ ประเทศมหาอำนาจพูดกัน (ไม่รู้
ว่าประเทศอะไร แต่คงเป็นประเทศที่มีอำนาจหรืออิทธิพลมาก)

๖. ประโยคบางประโยคมีข้อความย่อย ๆ รวมอยู่กับประโยคสำคัญ
ข้อความย่อยจะใช้คำอื่นมาแทนภาคประธาน คือแทนคำนามหรือ
สรรพนาม (คำชื่อหรือคำแทนชื่อ) เพื่อให้ข้อความกะทัดรัดและ
เน้นความหมายของภาคประธาน ถ้าแยกข้อความได้ถูกต้องก็จะจับ
ใจความได้ดี

อ่านและสังเกต

๖.๑ ประโยคที่ ๑	คุณทวีปเป็นเกษตรอำเภอ
ประโยคที่ ๒	คุณทวีปแต่งงานแล้ว
รวมเป็นประโยคเดียวว่า	คุณทวีปซึ่งเป็นเกษตรอำเภอแต่งงานแล้ว
(ซึ่ง แทนคำว่าคุณทวีป)	

๖.๒ ประโยคที่ ๑	นานที่ปีหนจะได้เห็นการลงแขกเกี่ยวข้าว
ประโยคที่ ๒	การลงแขกเกี่ยวข้าวแสดงถึงน้ำใจไมตรี
รวมเป็นประโยคเดียวว่า	นานที่ปีหนจะได้เห็นการลงแขกเกี่ยวข้าว
อันแสดงถึงน้ำใจไมตรี	(อัน ใช้แทนคำว่า “การลงแขกเกี่ยวข้าว”)

๖.๓ ประโยคที่ ๑	เด็ก ๆ ต่างหน้าม้อยเพราะผิดหวัง
ประโยคที่ ๒	เด็ก ๆ ต่างหน้าม้อยเพราะไม่ได้ฟังเพลง
	เกี่ยวข้าว

รวมเป็นประโยคเดียวว่า เด็ก ๆ ต่างหน้าม้อยเพราะผิดหวังที่ไม่ได้
ฟังเพลงเกี่ยวข้าว (ที่ แทนคำผิดหวัง)

๕.๔ ประโยคที่รวมกันแล้ว “เพลงที่พ่อเพลงแม่เพลงกำลังว่า
กันอยู่นี้ เป็นเพลงเกี่ยวข้าวสมัยใหม่ที่เรียกว่า เพลงเดินกำ-
รำเคียว” (ที่ ตัวแรก แทนคำว่าเพลง และเฉพาะเพลงที่
กำลังร้อง ไม่ใช่เพลงอื่น ที่ ตัวที่สองใช้แทนคำว่าเพลงเกี่ยวข้าว
สมัยใหม่)

ข้อสังเกต คำว่า “ที่ ชั่ง อัน ผู้ที่” ที่ใช้แทนคำนามหรือสรรพนาม
จะอยู่ติดกับคำนั้น

บทที่ ๑๐

ยิ้มพิมพ์ใจ

“วันนี้อารมณ์ดีจริงนะ ยิ้มแป้นมาทีเดียว” ย่าทักชูใจ ขณะที่ชูใจกลับจากโรงเรียนถือกระเป๋าใส่หนังสือเดินขึ้นบันไดมา ชูใจวางกระเป๋าแก้มลงกราบย่า พอเงยขึ้นสีหน้าก็ยังระริบอยู่ ทำให้ใบหน้าของเขาสดชื่นแจ่มใสน่ารัก ย่ามองอย่างสงสย จึงวางมิดเจียนใบตองเอามือทั้งสองประคองใบหน้าของชูใจไว้ พลาญยิ้มและพูดว่า

“เวลาเยี่ยม ชูใจน่ารักมาก ทีหลังให้เยี่ยมเสมอนะ อย่าทำหน้าบึ้ง”

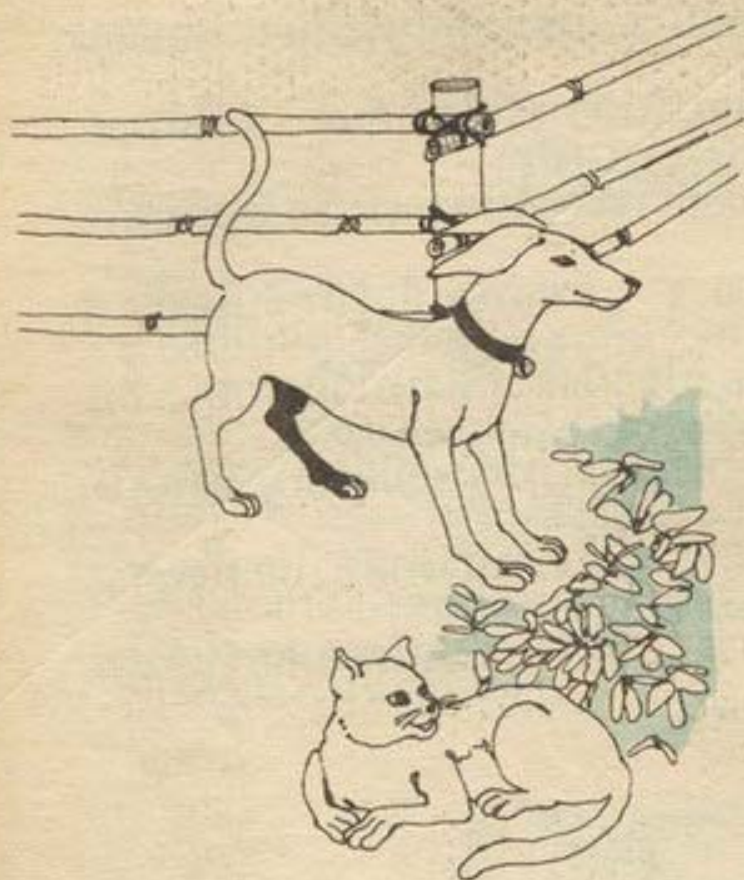
“ค่ะ ย่า” ชูใจตอบ “พระอาจารย์บุญธรรมโม ท่านบอกว่า เยี่ยมเป็นเกราะกันภัย เยี่ยมทำให้คนขวัญดี”

“โอ! นี่ วันนี้ ครูพาไปฟังท่านบุญธรรมโม ปาฐกถาธรรม หรือ ดีจริง ท่านพูดว่าอย่างไรบ้าง เล่าให้ย่าฟังที”

ชูใจเล่าว่า “ตอนบ่ายสองโมงกว่า คุณครูพาพวกฉันไปที่วัด และอาราธนาพระอาจารย์บุญธรรมโมมาบรรยายธรรมะให้ฟัง พวกฉันร้อยมาลัยไปถวายท่านหลายพวง ท่านให้พวกเรานั่งกับพื้นหญ้าใต้ร่มโพธิ์ ข้างเจดีย์ใหญ่ ท่านนั่งอยู่บนม้าหินอ่อนโคนต้นโพธิ์ พูดคุยกับพวกฉัน

เหมือนไม่ได้มาเทศน์หรือมาบรรยายธรรมะให้ฟัง ถ้าท่านไม่ทำอย่างนี้
 สงสัยว่าพวกฉันจะพากันง่วงสัปหงกแน่ ๆ เพราะที่นั่นร่มรื่น ลมเย็น
 สบายมาก ท่านโอภาปราศรัยกับพวกฉันอย่างรักใคร่เอ็นดู ทำให้พวก
 ฉันตั้งอกตั้งใจฟังท่านทุกคน ท่านบอกว่าจะคุยกับพวกเราเรื่องอัศจรรย์ใจ
 ฟังดูชื่อก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาว่าง่าย ๆ แต่พอฟังแล้วรู้สึกจับใจจริง ๆ
 ท่านบอกว่าพวกฉันยังเยาว์วัย จะต้องปลูกฝังสิ่งที่ดีงามไว้ในตัวเอง อัศจรรย์
 เป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากแต่มีคุณค่ามาก ท่านบอกว่ามนุษย์มีคุณสมบัติพิเศษ
 และประเสริฐยิ่ง คุณสมบัติอันนี้จะหาไม่ได้จากบรรดาสัตว์โลกทั้งหลาย
 สิ่งนั้นก็คือน้ำใจ ชูใจหยุดเล่าถามยาวว่า “ยาอะ มานีเขาบอกว่าเจ้าโต
 ของเขาย้ำได้ หมาย้ำได้จริงหรือคะ”

ย่าหัวเราะ เจียนใบทองพलग
ตอบว่า “มานี่เขารักเจ้าโตมากก็
เลยเห็นว่ามันยิ้มได้กระมัง”

“เขาบอกว่า เจ้าโตยิ้มที่หู รู้
ที่หางคะ คือเวลามันพบมานี่มัน
ยิ้ม โดยทำหูลู่แบะไปข้างหลัง
แสดงว่ามันยิ้มและกระดิกหาง
แสดงว่ามันรู้ มันรักมานี่คะย่า”

ย่าหัวเราะชอบใจ “แล้วเจ้า
สี่เทามันยิ้มที่หู รู้ที่หางบ้างหรือ
เปล่าละ”

ชูใจยิ้ม “แมวกับหมาไม่เหมือนกันนี่คะ หมาติดคน รักคน ถือ
ว่าคนเป็นนายของมัน ส่วนแมวไม่ค่อยผูกพันกับคน มันรักที่อยู่มากกว่า
เจ้าสี่เทาจึงไม่ยิ้มที่หู รู้ที่หางเหมือนเจ้าโต อย่างดีถ้ามันพบฉัน มันก็
หันมามอง แล้วร้องทักว่า ห่าว! เท่านั้นเอง”

“เออ ช่างสังเกตดีนะ เด็กสมัยนี้ ครูสอนให้เป็นคนช่างสังเกต
รู้จักเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ดี เอ้า เล่าเรื่องยิ้มพิมพ์ใจต่อไปซิ” ย่าว่า

ชูใจขออนุญาตเข้าไปตักน้ำและเก็บกระเป๋านั่งสือ แล้วจึงกลับ
มานั่งเล่าต่อ ขณะเล่าก็ฉีกใบทองให้ย่าด้วย

“ท่านพูดว่า ยิ้มของคนทำได้ง่าย ซื่อขายกันไม่ได้ แต่ราคาแพง

และมีคุณค่าอย่างน่าอัศจรรย์ ยิ้มสามารถดึงดูดคนให้เป็นเพื่อนกัน เกิดความไว้วางใจต่อกัน และไม่มี ความหวาดระแวงแคลงใจ ท่าน ปุณฺณธมฺโมยกตัวอย่างให้ฟังว่า ยิ้มสามารถเป็นเกราะป้องกันภัยได้ด้วย ในเวลาเข้าที่คับขัน หรือยิ้มได้เมื่อภัยมา จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นอริต่อเรา เกิดลังเลใจที่จะคิดร้ายต่อเรา เรียกว่ายิ้มทำใจดีสู้เสือ ตัวเราเองก็ขวัญดีด้วย มีสติเอาตัวรอดจากภัยนั้นได้ แต่ต้องเป็นยิ้มที่จริงใจ จึงจะเกิดผลดีแก่เจ้าของยิ้ม”

อย่าถามว่า “ยิ้มจริงใจเป็นยังไง เมื่อก็ก็บอกว่าท่าน ปุณฺณธมฺโม บรรยายเรื่องยิ้มพิมพ์ใจ ไหนอธิบายให้ข้าฟังซิ”

“ยิ้มพิมพ์ใจแปลว่ายิ้มที่ประทับใจคน ส่วนยิ้มจริงใจหมายความว่า ไม่มีการเสแสร้งยิ้ม ยิ้มออกมาจากความรู้สึกที่อยากจะยิ้ม พวกนักแสดงลิเก ละคร ออกมาโปรยยิ้มกับคนดูนั้นอาจจะเป็นยิ้มที่เสแสร้งตามวิสัยนักแสดง คนดูก็ชอบใจเพราะตัวลิเกละครสวย แต่ไม่ประทับใจ และไม่ผูกพันในใจ ดูลิเก ละคร จบแล้วก็จบกันไป แต่คนที่ยิ้มอย่างจริงใจ ไม่ต้องสวย ไม่ต้องเป็นนักแสดงอะไรก็ประทับใจคนเห็น เพราะยิ้มที่ออกมาจากความรู้สึกที่อยู่ในใจจริงแล้ว จะเป็นยิ้มที่แจ่มใส เบิกบานและเยือกเย็น เป็นเครื่องดับความเร่าร้อนได้”

“แหม นี่ช่างจำมาได้ทุกเนื้อถ้อยกระทั่งความเลยนะ” ย่าชม เปาะ “ท่าน ปุณฺณธมฺโม ท่านพูดดี โนม้วนาวจิตใจคนฟังดีมาก ตัวท่านเอง ประพฤติได้ พอสอนใคร เขาก็เลื่อมใสศรัทธาไปหมด มีลูกศิษย์ ลูกหาเต็มบ้านเต็มเมือง บางคนเป็นทาสสุราเมรัย ท่านก็ชี้ให้เห็นโทษ

ในที่สุดก็เลิกดื่มได้”

“แต่ท่านบุญธรรมโมเตือนไว้ว่า เห็นใครยิ้มแย้มก็อย่าเพิ่งสรุปว่าเป็นคนไว้วางใจได้เสมอไป ต้องวินิจฉัยให้ถ่องแท้ เพราะมนุษย์ประเภทหน้าเนื้อใจเสือก็มี” ชูใจพูด

“จริงของท่าน ดีแล้วที่ครูอาราธนาท่านมาบรรยายธรรมะให้นักเรียนฟังเสมอ ๆ จะได้มีเครื่องยึดเหนี่ยวใจ ไม่เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” ย่าพูดเสริม

“พวกเราหลายคนเรียนถามท่าน เพื่อนคนหนึ่งยิ้มไม่เป็น แต่เป็นคนดีมีความจริงใจ เขาเรียนถามท่านว่า ‘พระคุณเจ้าขอรับ ทำอย่างไรผมจึงจะยิ้มได้’ เพื่อน ๆ หัวเราะกันครืน”

“แล้วท่านตอบว่าอย่างไร” ย่าซัก

“ท่านบอกให้เพื่อนคนนั้นขออนุญาตผู้ปกครองไปอยู่ที่วัดกับท่าน สักอาทิตย์ละห้า หรือถ้ากลัวผู้ปกครองไม่เชื่อ ท่านจะเขียนจดหมายให้ถือไปให้ผู้ปกครอง”

“ดีจริง!” ย่าอุทาน “โชคดีนักหนานะ ที่เพื่อนของเจ้าคนนั้นเป็นผู้ชาย ถ้าเป็นผู้หญิงคงต้องใช้วิธีอื่น”

“พวกเราทุกคนต่างตั้งใจคอยดูว่าเพื่อนคนนั้นจะยิ้มเป็นไหม ถ้าผู้ปกครองอนุญาตพรุ่งนี้เขาก็จะไปอยู่กับท่าน อีกอาทิตย์หนึ่งเขาคงยิ้มเป็น คิดดูก็น่าขันนะคะย่า คนอะไรก็ไม่รู้ วันหนึ่ง ๆ ไม่เคยยิ้มเลย นั่งหน้าเฉยเป็นรูปปั้นทีเดียว ต่อไปนี้เขาคงน่ารักขึ้นมากเพราะรู้จักยิ้ม”

ทั้งย่าและหลานนั่งทำงานเงียบ ๆ ได้ยินแต่เสียงฉีกใบตอง

ดังแรก ๆ และเสียงมีดของย่ากระทบพื้นดังก๊อกแก๊ก ครูหนึ่งย่าก็
ปรารภถึงท่านเจ้าอาวาสซึ่งอาพาธและถึงแก่มรณภาพไปแล้วว่า

“สงสารท่านเจ้าอาวาสเหลือเกิน ไปมรณภาพอยู่กรุงเทพฯ
ย่าเลยไม่มีโอกาสไปงานพระราชทานเพลิงศพท่าน ได้แต่ส่งปัจจัยไป
ร่วมทำบุญ ท่านเป็นพระที่เคร่งวินัยสงฆ์มาก ตลอดอายุขัยของท่าน
ทำแต่ประโยชน์ให้แก่พระศาสนา แล้วนี่ใครจะเป็นเจ้าอาวาสแทนท่าน
ก็ไม่รู้ ถ้าเป็นท่านบุญธรรมโมก็จะดี เพราะคนทั้งเมืองนับถือเลื่อมใส
ท่านมาก”

“จริง ๆ นะคะย่า ท่านบุญธรรมโมได้เป็นสมภารก็ดี พวกฉัน
ก็ชอบอริยาศัยของท่านทุกคน เวลาท่านบรรยายธรรมะไม่มีใครว่าง
ไม่มีใครคุยกันเลย พวกฉันนั่งตักออกตั้งใจฟังท่านทุกคน”

ขณะนั้น อาของชูใจเดินแบกไม้ขอฉายมา เห็นแต่ไกล ชูใจบอก
ย่าว่า

“เมื่อวันลงแขกเกี่ยวข้าวที่นาของลุงกำนัน ฉันเห็นอายิ้มแย้ม
แจ่มใสอยู่ตลอดเวลา ดูอาน่ารักมาก เพราะปรกติอยู่ที่บ้านอาก็ไม่ค่อย
ยิ้มเลย”

“เขาเกี่ยวข้าวอยู่ใกล้ ๆ กับใครล่ะ เขาจึงยิ้มตลอดเวลา” ย่า
ถามยิ้ม ๆ

ชูใจนั่งนึกอยู่คนเดียว จึงหัวเราะพลางตอบว่า “อาเกี่ยวข้าวอยู่
ใกล้ ๆ พี่แฉล้มคนงานนั่นเองแหละ จึงยิ้มอิมอกอิมใจ”

พอตีอาเดินขึ้นบันไดมา เห็นย่ากับซุใจหัวเราะ ก็ยิ้มพลาถามว่า
 “แม่กับซุใจหัวเราะเรื่องอะไรกันครับ”

“แม่ฝันว่าได้ลูกสะใภ้” ย่าตอบพลาหัวเราะชอบใจ อาหัวเราะ
 เก้อ ๆ เสดินเลยไปล้างมือ ล้างเท้า แต่ก็ได้ยินเสียงย่าพูดแว่ว ๆ มาว่า
 “เจ้าต้องหัดยิ้มเสมอ ๆ นะ จะได้เป็นคนน่ารัก แม่จะได้มี
 ลูกสะใภ้เสียที”

แบบฝึก

๑. ชื่อพระและบทสวดมนต์ มีจุดได้พยัญชนะเพื่อบอกให้รู้ว่าพยัญชนะตัวนั้นเป็นตัวสะกด หรือบางตัวใช้แทนไม้หันอากาศ ซึ่งอ่านออกเสียงได้เป็น ๒ แบบ

อ่านและสังเกต

แบบที่หนึ่ง ถ้าพยัญชนะตัวหน้ามีสระ อ่านเหมือนตัวสะกด
ธรรมดา เช่น

บุญ อ่าน ปุณ - ยะ

แบบที่สอง ถ้าพยัญชนะตัวหน้าไม่มีสระ อ่านเหมือนมีไม้หัน
อากาศอยู่บนพยัญชนะตัวหน้านั้น เช่น
ธมฺโม อ่าน ทา - โม เขียนแบบไทยว่า
ธัมโม ธรรมโม

๒. จุดที่อยู่ได้พยัญชนะที่ใช้เป็นคำอ่านในพจนานุกรม จะใช้แตกต่าง
ไปจากชื่อพระและบทสวดมนต์ ก็ให้จุดได้พยัญชนะเพื่อให้รู้ว่า
เป็นอักษรนำหรือคำควบกล้ำ เช่น

อ่านและสังเกต

(แหฺน) คือ ห นำ แน ไม่ใช่ แห - น สะกด

(เสฺนอ) คือ สะ - เหนอ ไม่ใช่ เส - นอ

(เพฺลา) คือ พ ควบกับ ล ประสมกับสระ เ - ะ ไม่ใช่

เพ-ลา

๓. การอ่าน ต้องหยุดให้ถูกจังหวะวรรคตอน ถ้าหยุดผิดจังหวะจะทำให้เข้าใจความหมายผิด

อ่านและสังเกต

ฉันเห็นอายิ้ม เป็นอยู่ตลอดเวลา ดูอ่านน่ารักมาก

ฉันเห็นอายิ้มเป็นอยู่ตลอดเวลา ดูอ่านน่ารักมาก

๔. คำที่มักอ่านและเขียนผิด

อ่านและจำ

๔.๑ คำที่มีเสียงพ้องกับคำอื่น เช่น

ฆ่าตาย

เหี่ยวตาย

ใบหน้า

น่ารัก

อนุญาต

ญาติพี่น้อง

สังเกต

พระเกตุ

ฟังเทศน์

ประเทศ

อัศจรรย์

อัฉจันทร์

สมบัติ

ธนบัตร

๔.๒ คำที่ใช้ ร กับ ฃ (ไม้หันอากาศ) เช่น

บรรดา บรรยาย บรรทุก บรรทัด

บันทึก บันได บันดาล บันเทิง

๕. การใช้คำจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและโอกาส

อ่านและจำ

คำ/บุคคล	กนธรรมดา	ผู้ยศ	พระ พว
ป่วย	ป่วย	ป่วย	อาพาธ
ตาย	ตาย ถึงแก่กรรม	ถึงแก่อนิจกรรม	มรณภาพ
เชิญ	เชิญ	เรียนเชิญ	นิมนต์ อาราธนา
เขา	เขา	ท่าน	ท่าน

๖. สำนวนเปรียบเทียบ ภาษิต คำพังเพย สำนวนหรือคำคม ใช้คำสั้นๆ แต่มีความหมายมาก ทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านนึกเห็นรูปร่าง ลักษณะ ทำทางหรือกิริยาอาการของผู้ที่กล่าวถึงได้ชัดเจนขึ้น

อ่านและสังเกตความหมาย

ฉันทำใจดีสู้เสือ (ทำใจกล้าทั้ง ๆ ที่กลัว)

เขาเป็นคน หน้าเนื้อใจเสือ (หน้าตาขี้มแย้ม แต่ใจคอดุร้าย)

เธออย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว (เห็นผิดเป็นชอบ)

เขาเป็นทาสสุรา (ติดเหล้า)

รอยยิ้มพิมพ์ใจของเขาทำให้ฉันรู้สึกประทับใจมาก (ยิ้มประทับใจ)

รูปร่างทรงจิ้งก้าง (ผอมมาก)

ทำหน้าที่เป็นรูปปั้น (นิ่งเฉย ไม่แสดงความรู้สึกใด ๆ)

เขาเป็นเกราะกันภัยให้ฉัน (เครื่องป้องกันภัย)

๗. ข้อความบางตอนจะต้องอ้างเหตุผลให้ผู้อ่านเห็นกล้อยตาม

อ่านและสังเกต

ถ้าเป็นท่านบุญธรรมโมก็จะดี เพราะคนทั้งเมืองนับถือเลื่อมใสท่านมาก
อาทิวชาวอยู่ใกล้ ๆ พี่แฉล้มคนงานนั้นเองแหละจึงยิ้มอ้อมอกอ้อมใจ
เขาคงน่ารักขึ้นมากเพราะรู้จักยิ้ม

เห็นใครยิ้มแย้มก็อย่าเพิ่งสรุปว่าเป็นคนไว้วางใจได้เสมอไปเพราะ
มนุษย์ประเภทหน้าเนื้อใจเสือก็มี

๘. ข้อความที่เขียนเพื่อประกาศโฆษณา ต้องพยายามอ้างเหตุผลให้คน อ่านเชื่อถือและเลื่อมใสศรัทธา เวลาอ่านจึงต้องคิดให้ได้ว่าจริงหรือไม่ จริง เชื่อได้หรือไม่

อ่านและคิด

๘.๑ “ผู้ต้องหาล่องหน”

ล่องหน แปลว่า หายตัว ในที่นี้ถ้าหมายความว่าผู้ต้องหาหาย
ตัวได้ จริงหรือไม่จริง เชื่อถือได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

๘.๒ “พบยาวิเศษแก้โรคสารพัดนึก เป็นโรคอะไรก็ได้ทั้งนั้น คนแก่กินจะกลับเป็นหนุ่ม คนหนุ่มสาวกินจะสวยยิ่งกว่าดารา” จริงหรือไม่จริง เชื่อถือได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำประพันธ์ในหนังสือเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่ม ๑

๑. บทที่ ๑ ทุ่ม-โมง จากนิทานโบราณคดี พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
๒. บทที่ ๒ จำกับจด จากโคลงกลอนของ ครูเทพ
๓. บทที่ ๕ จากเรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่
๔. บทที่ ๗ น้ำป้อน้อย จากเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑
๕. บทที่ ๘ เพลงเกี่ยวข้าว บทประพันธ์ของ นางรัชนี ศรีไพรวรรณ
๖. บทที่ ๑๐ ยิ้มพิมพ์ใจ จากมหานิยาย ในหนังสือแสงธรรม ของ มุลนิธิ ก.ศ.ม.

หนังสืออ่านนอกเวลา

หนังสือส่วนนี้เป็นส่วนที่ให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน นักเรียนจะใช้เวลาว่างตอนใดอ่านก็ได้ จะอ่านจบในคราวเดียวหรืออ่านหลายครั้งจึงจบก็ได้ เมื่ออ่านจบแล้วให้ทำกิจกรรมท้ายเรื่องด้วย

การให้นักเรียนอ่านหนังสือนอกเวลานี้ก็เพื่อให้ได้อ่านเรื่องที่สนุกสนานเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน นักเรียนจะได้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม และฝึกฝนตนเองให้สนใจอ่านหนังสืออยู่เสมอ แม้เมื่อการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเสร็จสิ้นไปแล้วก็จะได้นิสัยรักการอ่านติดตัวอยู่ เพราะการอ่านทำให้มีความรู้ ความคิด มีความเฉลียวฉลาด ทันท่วงทีเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้ตนเองมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ นักเรียนจึงต้องฝึกฝนตนเองให้รักการอ่านจนติดเป็นนิสัย

นกกระจาบ

บทนำเรื่อง

เรื่องนกกระจาบนี้ นำมาจากสรรพสิทธิ์ชาดก ซึ่งเป็นนิทานเรื่องที่ ๕๐ ในปัญญาสชาดก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงให้คำอธิบายว่า “ปัญญาสชาดกเป็นนิทานเก่าแก่ที่เล่ากันในเมืองไทยแต่โบราณ มีทั้งหมด ๕๐ เรื่อง พระสงฆ์ชาวเชียงใหม่รวบรวมแต่งเป็นชาดกไว้ โดยเจตนาจะบำรุงพระศาสนาให้ถาวร นิทานในปัญญาสชาดกเป็นนิทานที่คนไทยรู้จักกันดีหลายเรื่อง เช่น พระสุธนนางมโนราห์ สังข์ทอง รถมเสน เป็นต้น”

เชื่อว่าปัญญาสชาดกนี้เป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าในชาติต่าง ๆ ก่อนจะมาประสูติเป็นพระเจ้าสิริราชดิ คนโบราณนิยมนำมาเล่าเพื่อให้ผู้ฟังเห็นผลของการกระทำความดีความชั่ว เป็นคติสอนใจให้คนปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเสมอมา

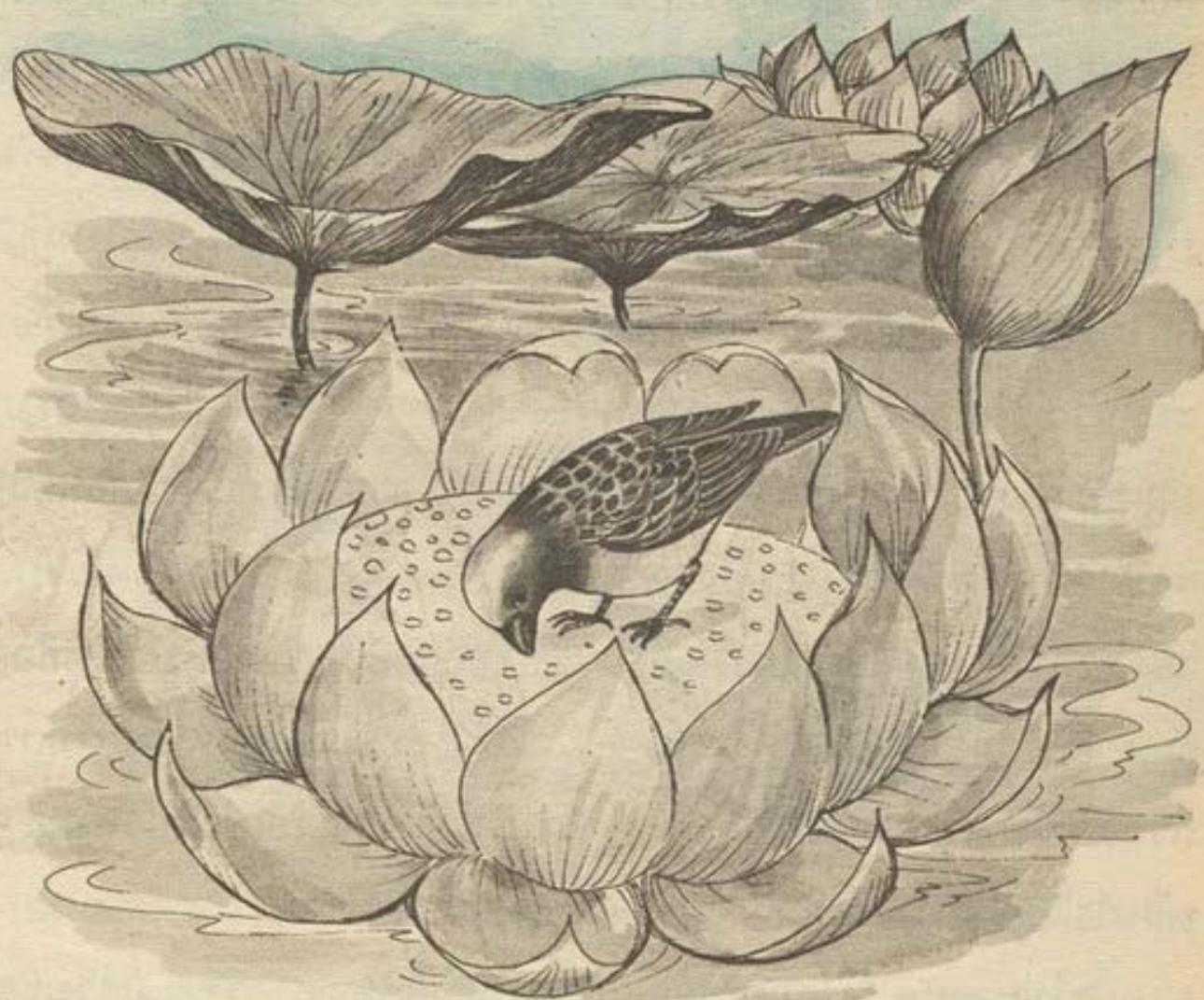
คำแนะนำในการอ่าน

๑. นักเรียนควรอ่านในใจหนึ่งครั้งก่อนเพื่อหาคำยากและจับใจความ
๒. นำคำที่นักเรียนคิดว่ายากทั้งหมดมาศึกษา หาคำอ่าน ความหมาย โดยดูจากพจนานุกรมหรือถามครู
๓. อ่านในใจอีกครั้งหนึ่งเพื่อจับใจความสำคัญ
๔. ทุกครั้งที่อ่าน พยายามอ่านให้เร็วขึ้นตามลำดับ
๕. ฝึกอ่านออกเสียงด้วยตนเอง เพื่อฝึกออกเสียงคำยาก คำควบกล้ำ การเว้นจังหวะวรรคตอน

นกกระจาบ

ในครั้งก่อนมีนกกระจาบผัวเมียคู่หนึ่งทำรังอยู่ที่ต้นไม้ใหญ่ชายป่า ต่อมาไม่นานนกทั้งสองก็ให้กำเนิดลูกนกหลายตัว พ่อนกต้องออกไปหาอาหารมาป้อนลูกน้อยของมัน ให้แม่นกดูแลลูกนกอยู่ในรัง วันหนึ่ง พ่อนกบินออกจากรังแต่เช้าตรู่เพื่อรีบไปหาอาหารมาให้ลูกเมีย มันบินมาถึงบึงใหญ่ซึ่งมีบัวหลายพันธุ์ ส่งกลิ่นหอมตลบไปทั่วบริเวณ ดอกบัวที่โตเต็มที่กำลังคลี่บานออกรับแสงอรุณของวันใหม่ พ่อนกกระจาบบินลงคลุกเคล้ากินเกสรบัวอย่างสำราญใจ จนแสงแดดแผดกล้าขึ้นทุกที่

เป็นเวลาที่ดอกบัวหุบกลีบบัวค่อย ๆ ห่อตัวเข้า ฟ่อนกกระจาบหลง
เพลินกินเกสรอยู่จึงติดอยู่ในดอกบัวนั้น ไม่สามารถบินออกมาได้ทั้ง ๆ
ที่เป็นห่วงลูกเมียว่าจะหิวและเป็นทุกข์ที่ตนไม่กลับรัง แต่ก็มิรู้ที่จะทำ
ประการใด

พระอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปนานแล้ว อากาศค่อยเย็นลง ความมืด
ค่อย ๆ ครอบคลุมไปทั่ว กลีบดอกบัวเริ่มขยายคลี่บานออกเพื่อรับ
ความชุ่มฉ่ำของน้ำค้างแห่งราตรีกาล ฟ่อนกกระจาบรีบกระเสือกกระสน

ออกจากดอกบัวอย่างรวดเร็ว มันบินอย่างสุดกำลังตรงไปยังรังที่ถูกเมีย
คอยอยู่ มันรู้สึกว่าย่างนานเหลือเกินกว่าจะมาถึงป่าที่อาศัยอยู่ ครั้นมา
ถึงมันก็ต้องตกใจแทบจะหมดแรง ป่าที่เคยเขียวชอุ่ม บัดนี้ถูกไฟป่า
เผาไหม้จนเหลือแต่ตอไม้มองเห็นตะกุ่ม ๆ บางแห่งยังมีควันไฟคุกรุ่น
บางแห่งแสงเพลิงยังลุกโชติช่วงอยู่ มันบินใกล้แสงเพลิงเข้าไปทุกที
แม้จะร้อนเท่าใดก็ยอมทน ขอให้ได้พบหน้าลูกเมียเท่านั้น พ่อนกเที่ยว
สอดส่ายสายตามองหาต้นไม้ที่มันทำรังอยู่ แต่อนิจจาเหมือนใครมา
ปลิดชีวิตออกจากรัง มันพบแต่ตอไม้ดำเกรียม ควันไฟยังไม่จางไปมากนัก
แสดงว่าแสงเพลิงเพิ่งจะมอดจากตรงนี้ไปไม่นาน พ่อนกเที่ยวบิน
วนเวียนหา ปากก็ส่งเสียงร้องเรียกลูกเมียอยู่ตลอดเวลาจนรู้สึกเหนื่อย
อ่อน แต่มันก็ไม่ละความพยายาม ความร้อนระอุของแสงเพลิงยังไม่เท่า
ความร้อนภายในใจของมัน ทั้ง ๆ ที่มันพยายามคิดว่าแม่นกคงพาลูก ๆ
หลบไปอยู่ที่อื่นได้

ไม่นานนัก พ่อนกก็ได้ยินเสียงสะอื้นไห้ของเมียรัก มันรีบบิน
ตามเสียงนั้นด้วยใจเป็นห่วง ในที่สุดก็พบแม่นกกระจาบเกาะตอไม้ร้องไห้
อยู่ตัวเดียว แม่นกร้องไห้สะอึกสะอื้น พร้อมกับตัดพ้อต่อว่าพ่อนกว่า
มัวไปหลงระเหิงอยู่กับนางนกกระจาบตัวอื่น ทั้งลูกทั้งเมียไม่กลับมา
ดูแลเมื่อไฟไหม้ป่า ลำพังแต่นางตัวเดียวไม่สามารถช่วยลูก ๆ ได้ ลูก
ต้องตายในกองไฟไปต่อหน้าต่อตา แม้ว่าพ่อนกกระจาบจะพยายามเล่า
ความจริงให้ฟังอย่างไร นางก็ไม่ฟัง ราวให้ด้วยความเสียใจที่ลูกต้องมา
ตายจากไป และด้วยความแค้นใจเพราะคิดว่าพ่อนกลืมเมียไปหาความสุข

กับนางนกตัวอื่น นางนกจึงอธิษฐานว่า ชาติหน้าขอให้นางได้เกิดเป็นหญิง และจะไม่พุดกับผู้ชายคนใดเลย แล้วนางก็บินเข้ากองไฟตายอยู่ตรงนั้นเอง
 สุดปัญญาที่พ่อนกจะขัดขวางไว้ได้ทัน พ่อนกกระจาบโศกเศร้าเสียใจ
 มากที่นางนกเข้าใจผิด และตนไม่อาจกลับมาปกป้องภยันตรายให้ลูกเมียได้
 พ่อนกจึงอธิษฐานตามนางนกกว่า ขอให้ได้เกิดไปเป็นคู่ครองกับนางทุก
 ชาติไป แม้วานางจะไม่พุดกับชายคนใดก็ขอให้พุดกับตน แล้วพ่อนกก็
 บินเข้ากองไฟตายตามนางนกระจาบไป

ด้วยผลกรรมที่นกกระจาบคู่นี้กระทำร่วมกันมา พ่อนกจึงมาเกิด
 เป็นพระสรรพลสิทธิ์ โอรสพระเจ้าวิชัยราชและนางอุบลเทวีผู้ครองเมือง

ดิลกนคร พระสรรพลีลธรรมมีลักษณะงดงามและมีความเฉลียวฉลาด ทั้งยังมีสติปัญญาเป็นเลิศ จึงเป็นที่รักใคร่ของพระบิดา พระมารดาและ บุคคลทั่วไปยิ่งนัก พระสรรพลีลธรรมมีพี่เลี้ยงคนหนึ่งอยู่ในวัยไล่เลี่ยกัน ซึ่งเป็นที่โปรดปรานของพระสรรพลีลธรรมมาก แม้ว่าจะมีฐานะต่ำกว่าก็ ถือเป็นเพื่อนสนิท เทียวเล่นกันมาตั้งแต่เด็ก ครั้นเมื่อเติบโตขึ้นสมควร จะศึกษาเล่าเรียนให้มีวิชาความรู้สมกับเป็นโอรสกษัตริย์ เพื่อมาปกครอง บ้านเมืองต่อไปภายภาคหน้า พระสรรพลีลธรรมพร้อมด้วยพี่เลี้ยงจึงเดินทางไปศึกษาวิชากับพระฤๅษีที่เมืองดักคิลา

ทั้งสองได้ศึกษาเล่าเรียนด้วยกันและฝึกฝนวิชาต่าง ๆ จนชำนาญ ในชั้นสุดท้ายพระฤๅษีได้สอนวิชาถอดหัวใจให้ด้วย ผู้ที่เรียนวิชานี้จน

เชี่ยวชาญแล้ว จะสามารถถอดหัวใจตนเองไปใส่ในสิ่งของ ร่างคนหรือสัตว์ที่ตายแล้ว ทำให้ของหรือร่างนั้นมีชีวิตเหมือนเจ้าของหัวใจที่เข้าไปสิงอยู่ พระสรรพลัทธิต์และพี่เลี้ยงเรียนวิชาถอดหัวใจจากพระฤาษีแล้ว ก็คงอยู่ปรนนิบัติรับใช้ฤาษีอยู่ที่เมืองดักคิลาตนเอง

ในครั้งนั้นที่เมืองพาราณสี พระเจ้าพรหมทัตมีพระธิดาองค์หนึ่ง ชื่อนางสุวรรณเกษร มีสิริโฉมงดงามมากจนเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว แต่นางมีลักษณะพิเศษต่างไปกว่าสตรีทั่วไป คือนางจะไม่พูดกับบุรุษใดเลย แม้แต่พระเจ้าพรหมทัตผู้เป็นพระบิดา ไม่ว่าพระมารดาจะขอร้อง

สักเท่าใด นางก็คงปฏิบัติอยู่เช่นนั้น และอ้างว่าเป็นกรรมของนางเองที่ได้ยินเสียงบุรุษแล้วจะมีอาการคลื่นเหียนวิงเวียนไม่สบาย พระเจ้าพรหมทัตจึงสร้างปราสาทให้นางสุวรรณเกษรประทับต่างหาก และจัดข้าราชการบริพารซึ่งเป็นสตรีล้วน ๆ คอยปรนนิบัติรับใช้ ทำให้นางสุวรรณเกษรมีความสุขมาก แม้ว่านางจะประทับอยู่แต่ในปราสาท ชื่อเสียงความงามของนางก็ยังเป็นที่รู้กันทั่วไป

ครั้นนางสุวรรณเกสรเจริญวัยขึ้น ควรจะมีคู่ครอง นางก็ยังไม่ยอมพุดกับชายใด พระเจ้าพรหมทัตเป็นทุกข์มาก เกรงว่าพระธิดาจะไม่ยอมอภิเษกสมรส จึงประกาศให้เจ้าชายเมืองต่าง ๆ เข้ามาแสดงความสามารถชักชวนให้พระธิดายอมพุดด้วย ถ้าพระธิดาพุดกับเจ้าชายองค์ใด ก็จะอภิเษกสมรสให้ และจะยกบ้านเมืองให้ปกครองในภายภาคหน้าด้วย มีเจ้าชายจากเมืองต่าง ๆ มากมายที่ได้ยินกิตติศัพท์ความงามของนางสุวรรณเกสรเดินทางเข้ามาในเมืองพาราณสี เจ้าชายแต่ละองค์ใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้นางสุวรรณเกสรพุดด้วย แต่ก็ไม่มีเจ้าชายองค์ใดทำได้สำเร็จ แม้กระทั่งบรรดาชายหนุ่มทั้งหลายในเมืองพาราณสีและเมืองใกล้เคียงก็ไม่สามารถทำให้พระธิดายอมพุดด้วยเช่นกัน

พระเจ้าพรหมทัตและพระมเหสีวิตกกังวลในเรื่องนี้มาก แต่ก็ไม่รู้ที่จะทำประการใด บรรดาเสนาอำมาตย์ก็พลอยไม่มีความสุขไปด้วย ต่างก็ช่วยกันคิดหาวิธีที่จะทำให้นางสุวรรณเกสรพุดกับบุรุษ อำมาตย์ผู้หนึ่งรู้ว่า ยังมีเจ้าชายอีกองค์หนึ่งคือพระสรรพลสิทธิ์เรียนวิชาอยู่กับฤๅษีที่เมืองดักศิลา ยังไม่กลับบ้านเมือง ควรจะให้เข้ามาทดลองความสามารถ จึงนำความนี้กราบทูลพระเจ้าพรหมทัต พระเจ้าพรหมทัตมีความยินดีมากจึงให้ทหารไปเชิญพระสรรพลสิทธิ์เข้ามาเฝ้าโดยเร็ว พระสรรพลสิทธิ์กับพี่เลี้ยงจึงเข้าเฝ้าพระเจ้าพรหมทัต และทราบบเรื่องแล้วก็ทูลพระเจ้าพรหมทัตว่า ขออยู่เพียงหน้าประตูห้องบรรทมของพระธิดาเท่านั้น ถ้าพระธิดาพุดด้วยเมื่อใด ก็ขอให้พนักงานประโคมดนตรีขึ้นพร้อมกัน พระเจ้าพรหมทัตก็โปรดให้เป็นไปตามข้อตกลง

ในยามแรกของคืนนั้น พระสรรเพชญ์สั่งให้พี่เลี้ยงถอดหัวใจใส่ไว้ที่ประตูห้องบรรทม โดยเอาร่างของพี่เลี้ยงไปซ่อนไว้ที่อื่นก่อน แล้วพระสรรเพชญ์ก็เข้าไปอยู่ใกล้ ๆ ประตู และพูดสนทนากับหัวใจของพี่เลี้ยงที่ประตู นางสุวรรณเกสรไม่ทราบความจริงจึงแปลกใจมาก ที่เห็นบุรุษรูปงามพูดคุยกับประตูได้ และสงสัยว่าประตูพูดคุยได้อย่างไร จึงตั้งใจฟังเรื่องที่บุรุษผู้นั้นคุยกับประตูโดยไม่รู้พระองค์ พระสรรเพชญ์ขอให้ประตูเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง ประตูตอบว่า

“หม่อมฉันเป็นเพียงประตู ไม่เคยได้พบเห็นสิ่งใด ขอให้พระองค์ทรงเล่าให้หม่อมฉันฟังดีกว่าพระเจ้าค่ะ” พระสรรเพชญ์จึงเล่านิทานเรื่องหนึ่งให้ประตูฟังว่า

ครั้งหนึ่งมีชายหนุ่มสี่คนเป็นเพื่อนกัน คนหนึ่งมีความรู้ทางทำนายโชคชะตาและเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกคนหนึ่งเป็นนักแม่นธนู อีกคนหนึ่งเป็นนักประดาน้ำ และคนที่สี่สามารถชุบชีวิตคนตายให้ฟื้นขึ้นมาได้ วันหนึ่งชายหนุ่มทั้งสี่คนเดินเที่ยวมาด้วยกันจนเหนื่อย จึงหยุดนั่งพักได้ร่มไม้ริมแม่น้ำ ชายคนหนึ่งพูดขึ้นว่า “วันนี้จะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างนะ” ชายที่เป็นหมอดูจึงจับยามสามตาดูแล้วก็บอกว่า “วันนี้จะมีพญานกคาบหญิงสาวผ่านมา” ทันใดนั้นก็มียกอินทรีคาบหญิงสาวบินผ่านมาจริง ๆ ชายหนุ่มผู้แม่นธนูยิงนกตัวนั้นได้ หญิงสาวจึงหลุดจากปากนกตกลงไปในน้ำ ชายนักประดาน้ำก็ลงดำน้ำค้นหานางและอุ้มนางขึ้นมา แต่ปรากฏว่านางสิ้นชีวิตเสียแล้ว ชายหนุ่มผู้มีความรู้ทางชุบชีวิตคนก็ร่ายเวทมนตร์ ชุบชีวิตหญิงสาวผู้นั้นให้ฟื้นขึ้นมา ชายหนุ่ม

ทั้งสี่คนต่างพอใจหญิงสาวผู้นี้ อยากได้นางเป็นภรรยาของตน และต่างก็อ้างว่าตนมีส่วนช่วยเหลือนางให้รอดชีวิตมาได้ เกียกกันอยู่เช่นนี้ ก็ไม่มีใครตัดสินได้ พระสรรรพสิทธิ์จึงถามประตู่ว่า “ถ้าให้ท่านเป็นผู้ตัดสิน ท่านจะให้ชายหนุ่มคนใดได้นางเป็นภรรยา” ประตู่ก็แก้งตอบไปว่า “นางควรเป็นภรรยาของชายที่เป็นหมอดู เพราะเป็นคนแรกที่จะมีหญิงสาวผ่านมา” นางสุวรรณเกษรซึ่งได้ฟังเรื่องโดยตลอด ก็หลงกลพระสรรรพสิทธิ์จึงพูดค้านว่า “หญิงผู้นั้นสมควรเป็นภรรยาของนักประดาน้ำ เพราะชายนักประดาน้ำได้ถูกเนื้อต้องตัวนางแต่ผู้เดียว” ขณะนั้นพนักงานก็ประโคมดนตรีขึ้นพร้อมกัน

ในยามที่สองพระสรรรพสิทธิ์ย้ายหัวใจพี่เลี้ยงไปใส่ไว้ที่ชวาลาในห้องบรรทม และพูดคุยถามปัญหากับชวาลาอีก ทำให้นางสุวรรณเกษรแปลกใจที่ชวาลาก็พูดได้ จึงทรงตั้งใจฟังเรื่องราวที่พระสรรรพสิทธิ์พูด เมื่อชวาลาแก้งตอบปัญหาผิด ๆ นางสุวรรณเกษรก็เผลอพระองค์คัดค้านขึ้นอีก เสียงประโคมดนตรีก็ดังขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ในยามที่สามพระสรรรพสิทธิ์ย้ายหัวใจพี่เลี้ยงไปไว้ที่ม่านทองในห้องบรรทม แล้วเล่าเรื่องให้ม่านตอบปัญหาอีก ม่านนั้นก็พูดได้และแก้งตอบผิด ๆ นางสุวรรณเกษรซึ่งอยู่หลังม่านเผลอองค์ตอบปัญหาพนักงานได้ยินนางสุวรรณเกษรพูดก็ประโคมดนตรีขึ้นพร้อมกัน เสียงดนตรีทั้งสามครั้งทำให้พระเจ้าพรหมทัตและพระมเหสีพอใจยิ่งนักที่พระราชธิดาพูดกับพระสรรรพสิทธิ์ ในวันรุ่งขึ้นจึงจัดพิธีอภิเษกสมรส พระสรรรพสิทธิ์กับนางสุวรรณเกษร

พระสรรพลสิทธิ์และนางสุวรรณเกสรอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาอย่างมีความสุข ส่วนพี่เลี้ยงก็โปรดให้อยู่ใกล้ชิดพระองค์เช่นแต่ก่อน โดยไม่มีใครรู้ว่าพระสรรพลสิทธิ์และพี่เลี้ยงสามารถถอดหัวใจได้ วันหนึ่งพระสรรพลสิทธิ์ชวนพี่เลี้ยงออกเที่ยวป่านอกเมืองพาราณสี พบซากเนื้อทรายที่เพิ่งตายใหม่ ๆ อยู่ริมทาง ก็มีความคิดว่าถ้าพระองค์เป็นเนื้อทรายก็คงจะได้ท่องเที่ยวไปในป่านี้ได้อย่างเพลิดเพลิน จึงพูดกับพี่เลี้ยงว่า “เราจะถอดหัวใจไปใส่ร่างเนื้อทรายตัวนี้เพื่อจะได้ท่องเที่ยวไปได้สะดวก ขอให้ท่านรักษารูปกายของเราไว้ให้ดี อย่าให้ใครทำอันตรายได้ และรอเราอยู่ที่นี้ ไม่ทันพลบค่ำเราจะกลับมา” พี่เลี้ยงทูลตอบว่า